

วารสาร

นวัตกรรมสังคม และเทคโนโลยี สื่อสารมวลชน

JOURNAL OF SOCIAL INNOVATION
AND MASS COMMUNICATION
TECHNOLOGY

ISSN 2822-0463 (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1
มกราคม - เมษายน 2566

วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

Journal of Social Innovation and Mass Communication Technology

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2566

ISSN : 2822-0463 (Online)

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้คณาจารย์ นักวิจัย ได้พัฒนาองค์ความรู้ และเปลี่ยนแนวคิดและเผยแพร่ความก้าวหน้าทางวิชาการสาขาวิชาต่าง ๆ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขต วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ครอบคลุม บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ ด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา บริหารธุรกิจ การเมือง จิตวิทยา ศิลปวัฒนธรรม นิเทศศาสตร์ สื่อสารการตลาด สื่อสารสุขภาพ เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ดิจิทัลคอนเทนต์ สื่อดิจิทัล และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
41 หมู่ที่ 5 ถนนรักศักดิ์มงคล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวคุณท์ ทองอร่าม
อาจารย์ ดร.สุวิทย์ แก้วตาธนวัฒนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สันติสุขธิ์ บริวรงค์ตระกูล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวรัชชนก แพทย์นิมิตร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.กรกฎ ทองชะเอม
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย
ศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร.สุมิตร สุวรรณ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย
ศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ พงศาพิทักษ์สันติ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, ประเทศไทย
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์บุญชู
คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพันธ์ ไกล่ประภพทรัพย์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.เอวณารถ พันธุ์เพ็ง
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง

คณะศึกษาศาสตร์ (สาขาจิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญปวีณ์ รัตนพงศ์พร

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.อศวิน แสงพิกุล

สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.การดี พึ่งสำราญ

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงธรรม สรณะ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพรณ ถาวรยุศม์

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ประเทศไทย

อาจารย์ ดร.ภานนท์ คุ่มสุภา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

กองบรรณาธิการพิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

อาจารย์อังศุมาริน สุชัยรัตนโชค

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ประเทศไทย

เจ้าหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการ

นางสาวพิมณภัทร์ เมธาศัยศิษย์

ออกแบบปก

อาจารย์ ดร.ภานนท์ คุ่มสุภา

วาระการตีพิมพ์ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

การเผยแพร่ฉบับ on-line

www.tci-thaijo.org/index.php/JSMT

การส่งต้นฉบับ

เว็บไซต์ www.tci-thaijo.org/index.php/JSMT

โทรศัพท์ 081 374 3100

คำชี้แจง

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณนั้นต้องผ่านการพิจารณาให้ความคิดเห็นรวมทั้งตรวจแก้ไขทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้สนับสนุนและผู้สนับสนุนไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double BlindPeer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องที่กองบรรณาธิการวารสารฯ คัดสรรก่อนลงพิมพ์อย่างน้อย 3 ท่าน

**** ข้อความ ข้อคิดเห็น หรือข้อค้นพบ ในวารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน
เป็นของผู้เขียน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความ
และงานวิจัยนั้น ๆ โดยมิใช่ความรับผิดชอบ
ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ****

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2566) ประกอบไปด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการมีองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำไปต่อยอดหรือถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการหรือวิชาชีพได้

ท้ายนี้ กองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ต้องขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่ได้ส่งผลงานเข้ารับการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ช่วยประเมินบทความในวารสารฉบับนี้ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.สันตสิทธิ์ บริวงษ์ตระกูล)

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

- 1** รูปแบบประเพณีการบวชนาคชุมชนหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี 1
ชนกร ภิบาลรักษ์, ณัฐกฤต ชัยอริยเมธี, อภิวรรณ ศิรินันทนา และ จูติรัตน์ อภิธิมีชัย
- 2** นวัตกรรมการผลิตรายการออนไลน์เพื่อให้ความรู้โควิด-19 สำหรับคนหูหนวก
กรณีศึกษา รายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live 11
พันธกานต์ ทานนท์
- 3** การสื่อสารองค์การภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19
กรณีศึกษา ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก 22
เพ็ญสินี วิวัฒน์ครุฑ และ สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์
- 4** ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตและสร้างแบรนด์
อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด 33
ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, ธิติพงศ์ ลิ้มเลิศฤทธิ์, ณัฐฐวัฒน์ แสงภูเขียว, ธัชกร วงษ์คำชัย และ ชัยวิชญ์ ม่วงหมี่
- 5** ความคิดเห็นของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน 43
เพลินพิศ อันแก้ว และ ภริดา ชัยรัตน์
- 6** ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน:
ศึกษากรณี มาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน พ.ศ.2542 51
วชิราภรณ์ ขาวคม, สุระทิน ชัยทองคำ และ คมสัน สุขมาก
- 7** การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการ
สืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 64
จุไรรัตน์ อินตะนันท์, วงเดือน ไม่นันท์ และ สถาพร ดียิ่ง

บทความวิชาการ

- 8** วิทยาการคำนวณกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 78
เกศินี ศิริสุนทรไพบุลย์

รูปแบบประเพณีการบวชนาคชุมชนหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
NAK ORDINATION TRADITIONS IN NONG O COMMUNITY, MAKHAM DISTRICT
CHANTHABURI PROVINCE

ธนกร ภิบาลรักษ์¹ ณัฐกฤต ชัยอริยมณี² อภิวรรณ ศิรินันทนา³ และ จูติรัตน์ อธิธิมัยชัย⁴

Thanakorn Pibanrak, Natthakit Chairiyamethee, Apiwan Sirinantana and Thitirat Itthimechai

Article History

Received: 05/13/2022

Revised: 09/23/2022

Accepted: 09/24/2022

บทคัดย่อ

บทความนี้ ทำการศึกษารูปแบบประเพณีการบวชนาค ของชุมชนหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือคือ 1.การสัมภาษณ์ 2.จัดสนทนากลุ่มกับเครือข่ายงดเหล่า สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดจันทบุรี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และประเพณีการบวชนาคของชุมชน 2. เพื่อเสนอรูปแบบประเพณีการบวชนาคในชุมชนสมัยใหม่ ผลของการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์และประเพณีการบวชนาคของคนในอดีตนอกจากได้บุญกุศลที่ลูกหลานได้เข้าร่วมกาสาวพัสตร์แล้วยังได้ความสุขสนุกสนาน บันเทิงเร่ใจมีดนตรีบรรเลงขับกล่อม ในงานมีงานเลี้ยงในช่วงเย็นมีการสังสรรค์โต๊ะจีนอาหาร กับแกล้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กันเต็มที่ และเมื่อมีการดื่มการกินปัญหาที่พบคือมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นนาคที่บวชบางคนก็เมาจนเข้าแทบบวชไม่ได้ หรือบางงานก็มีการทะเลาะกันตีกันนำมาซึ่งความเสียหายในงานบุญ

ส่วนรูปแบบประเพณีงานบวชนาคแบบใหม่นั้น มีการรณรงค์ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา การปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งชุมชนเอง ให้ความรู้แก่คนในชุมชนได้ตระหนักถึงโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องจากงานบุญที่เคยมีการดื่มการกินก็ลดลงและสุดท้ายก็ไม่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตลอดทั้งปีจนเป็นชุมชนต้นแบบของจังหวัดจันทบุรีได้รับรางวัลชุมชนคุณธรรม หมู่บ้านศีลห้า และหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองนอกจากนี้ยังมีการทำเครื่องดื่มที่มาทดแทนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยคือ กาแฟพหามา ชาเขียว น้ำโอเลี่ยน ที่ทำในชุมชนเพื่อให้คนมางานได้ดื่มทดแทนเครื่องดื่ม

¹⁻² อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Faculty of Human and Society, Rambhai Barni Rajabhat University

E-Mail: Thanakorn.P@rbru.ac.th *Corresponding Author

³ รองศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Assoc. Prof., D.C.A, Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Assit. Prof., Faculty of Law, Rambhai Barni Rajabhat University

2 | วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

แอลกอฮอล์เป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนอีกด้วยรูปแบบประเพณีการบวชนาคในชุมชนสมัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า(สคล) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมในชุมชนและนำรูปแบบประเพณีการบวชนาคในชุมชนสมัยใหม่เป็น แบบแผนให้กับชุมชนอื่นๆ อีกต่อไป

คำสำคัญ: ประเพณี การบวชนาค ไร่แอลกอฮอล์

ABSTRACT

This article studied the patterns of Naga ordination traditions of the Nong O community, Makham district, Chanthaburi province. A qualitative research method that uses the tool is 1. Interview 2. Organize a group seminar with the Non-Alcoholic Network, National Buddhism Office Chanthaburi Province, and the Chanthaburi Provincial Cultural Office. The objectives are 1. To study the identity and traditions of the Naga ordination of the community, and 2. To propose a model of the Naga ordination tradition in modern societies. The study's results revealed the identity and practices of the people's past Naga ordination for receiving merit that their children have embraced Buddhism. The festival also brings joy and entertainment, with music playing in the lullaby and banquets in the evening, where Chinese tables are gathered, and food and alcoholic beverages are thoroughly enjoyed. And when drinking and eating, the problem encountered is that there is an increased cost. Some ordained nagas are drunk until the morning of the ordination, or some events have quarrels, causing damage to the merit-making event.

In the new traditional Naga ordination ceremony, there are campaigns for the public, and private sectors, educational institutions, local governments, and the community. To educate people in the community to be aware of the dangers and dangers of alcohol. As the campaign continued from the merit-making event, eating, and drinking declined. Finally, Naga ordination traditions consumed no alcohol throughout the year until being a model community of Chanthaburi province, which received the award for the moral community, the five precepts village, and the golden land village. Some drinks can replace alcoholic beverages, such as dog coffee, green tea, and water, which is done in the community so that people who come to work can drink instead of alcoholic beverages to generate income for the community.

The traditions of the Naga ordination in the community are supported by the Office of the Non-Alcoholic Organization Network Office and the Health Promotion Fund Office to promote community activities and bring this new form of Naga ordination tradition into the modern community as a pattern for other communities.

keywords: Tradition, Nak Ordination, Non-Alcoholic

บทนำ

ประเพณีการบวชมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนถึงปัจจุบันพุทธศาสนิกชน ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสพระพุทธศาสนาได้มีความเชื่อว่า การออกบวชคือการแสวงหาความหลุดพ้นจากความทุกข์ซึ่งเป็นมรตกทางจิตวิญญาณของมนุษยชาติมาตั้งแต่โบราณกาล การออกบวชของฤๅษีในสมัยก่อนพุทธกาลก็เป็นการแสวงหาความหลุดพ้นจากความทุกข์ เจ้าชายสิทธัตถะก็เช่นเดียวกัน ทรงครุ่นคิดที่จะหาทางออกจากความทุกข์เมื่อพระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็น คนแก่ คนเจ็บ คนตายอันมีเหตุมาจากความเกิด สุดท้ายพระองค์ทรงพบสมณะจึงมีความตระหนักแน่ในพระทัยว่าการออกบวชจักเป็นหนทางที่รอดพ้นจากวัฏทุกข์ได้จึงได้ การบวชคือขั้นตอนที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตหรือบัญญัติขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้ามาบวช เป็นสมาชิกของสังคมสงฆ์กล่าวคือเป็นภิกษุหรือภิกษุณีในพระพุทธศาสนา โดยทรงกำหนดคุณสมบัติของภิกษุผู้เป็นประธานและองค์ประชุมสงฆ์ไว้อย่างเป็นลักษณะภิกษุรูปใดรูปหนึ่งจะใช้สิทธิพิจารณาอย่างรวบรัดโดยลำพังไม่ได้ ประธานและองค์ประชุมดังกล่าวจะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบและมีความเห็นร่วมกันเป็นเอกฉันท์ จึงจะอนุมัติให้บุคคลนั้น ๆ ผ่านขั้นตอนนี้ได้ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้บุคคลที่มีศรัทธา อย่างตั้งมั่นและมีความศรัทธาอย่างแท้จริง

รูปแบบการบวชนาคสมัยเก่านั้นก่อนบวชจะมีการกินเลี้ยงสังสรรค์กันเต็มที่เจ้าภาพจะเตรียมอาหารการกินให้กับผู้ที่เข้าร่วมงานทั้งข้าวปลาอาหารและเครื่องดื่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น น้ำอัดลม เหล้า เบียร์ เจ้าภาพจะเตรียมอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง คนที่มาร่วมในงานเองก็ต้องการให้นาคดื่มก่อนที่เข้าโบสถ์ในวันรุ่งขึ้น บางครั้งบางทีพอถึงวันที่จะบวช นาคบางคนก็ยังไม่สร้างเม้าด้วยซ้ำ และเมื่อน้ำเปลี่ยนนิสัยเข้าไปในตัวอาจจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันทำให้มีข้อพิพาทที่เคยมี อันตรายอย่างหนึ่งของการดื่มสุราคือทำให้เกิดอุบัติเหตุในงาน ไม่ว่าจะเป็นรถชน รถคว่ำ ทำให้เสียทรัพย์สินจำนวนมาก บวชยุคใหม่จึงมีการรณรงค์เรื่องการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดทั้งเพื่อลดอุบัติเหตุ ลดการทะเลาะวิวาทกัน และเพื่อประหยัดงบประมาณต่างๆ ในงานบวชอีกด้วย

การศึกษาวิจัยจำนวนมากพบว่าปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุราส่งผลทั้งต่อ การใช้ชีวิตครอบครัว ปัญหาการเงิน ปัญหาสุขภาพ และในขณะเดียวกันในวงการศาสนายังมีการพบเห็นพระภิกษุที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมในการครองผ้าเหลือง งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่มีความตั้งใจในการบวชเพื่อทดแทนบุญคุณของบิดา มารดา เพื่อจรรโลงอายุพระพุทธศาสนา เพื่อสุขภาพกาย สุขภาพใจที่ดีและเพื่อสังคมไทยจะเป็นสังคมที่ปลอดเหล้า ปลอดเบียร์ในงานบวชต่อไปในภายภาค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

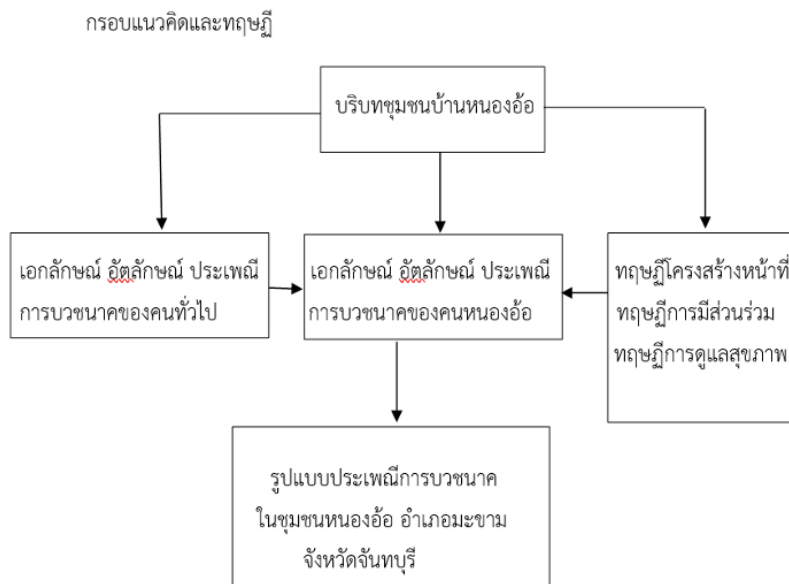
1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์การบวชนาคของคนในชุมชนหนองอ้อ
2. เพื่อเสนอรูปแบบประเพณีการบวชในสถานการณ์ต่อไป

4 | วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิด

การทบทวนวรรณกรรม

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาในเรื่องของการรณรงค์การจัดงานพิธีกรรมงานบวชแบบไร้แอลกอฮอล์ภายใต้กรอบโครงการบวชสร้างสุขที่ผ่านมาในพื้นที่ต้นแบบ ชุมชนหนองอ้อ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีนั้น การทำงานนี้ประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการดำเนินการและการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง ลักษณะเช่นนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของเดชา ไต้งสูงเนิน (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า 1. ต้องมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานให้ชัดเจน 2. เจ้าหน้าที่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งการท่องเที่ยวต้องดูแลทั้งระบบ 3. ต้องบริหารจัดการด้านงบประมาณ 4. มีบุคลากรเพียงพอ 5. การประสานและความร่วมมือระหว่างองค์กรต้องเชื่อมกันได้ทั้งหมด การจัดการระบบการทำงานจึงจะสามารถทำให้บรรลุตามเป้าหมายได้ ผู้ดูแลงานด้านต่าง ๆ ต้องมีการพัฒนาคน พัฒนาคน และพัฒนางานอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้ตามหลังสถานที่อื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ แก้วไข (2548) ได้ศึกษาการประเมินศักยภาพและความต้องการของชุมชนที่เปลี่ยนไปตามสถานที่ กาลเวลาและบุคคล ซึ่งไปตรงกับทฤษฎีเรื่องโครงสร้างหน้าที่ (Structural – Functional Theory) นี้อธิบายสังคมเหมือนกับสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง (Biological Organism) ซึ่งเป็นตัวแบบ (Model) ใช้อุปมา (Analogy) เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สังคม (social analysis) หรือวิเคราะห์ระบบ (system analysis) โดยมีฐานคติ (Assumptions) เกี่ยวกับสังคมคือ เป็นระบบหนึ่งที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีระบบขอบเขตแน่นอน พร้อมทั้งการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ กางทอง ได้กล่าวเรื่องการใส่ใจด้านสุขภาพการลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการออกกำลังกายทำสุขภาพของตนเองและคนในชุมชนมีสุขภาวะที่ดี ส่วนพระครูปริยัติธรรมคุณได้กล่าวถึงเรื่องการบริหารจัดการเชิงพุทธว่า ควรให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 สัมภาษณ์ชาวบ้านหนองอ้อ ที่นำลูกหลานมาอุปสมบทวัดหนองอ้อ จำนวน 10 ท่าน
- 1.2 สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและเจ้าอาวาสวัดหนองอ้อ จำนวน 6 รูป/คน
- 1.3 สัมภาษณ์บุคคลจากถิ่นอื่นที่เข้าร่วมกิจกรรมการบวชชานาคจำนวน 11 ท่าน

2. ขอบเขตการวิจัย

- 2.1 ขอบเขตพื้นที่ ใช้พื้นที่บ้านหนองอ้อ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีเป็นพื้นที่วิจัย
- 2.2 ขอบเขตระยะเวลา ใช้ระยะเวลาให้การเก็บข้อมูล รวมทั้งนำเสนองานวิจัย เป็นระยะ 1 ปี
- 2.3 ขอบเขตเนื้อหา ที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีการบวชชานาคชุมชนหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 ใช้เครื่องมือสำรวจพื้นที่ในการทำวิจัย
- 3.2 ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง
- 3.3 ใช้เครื่องมือวิจัยแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
- 3.4 ใช้เครื่องมือวิจัยในการจัดสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 ดำเนินการและปรับปรุงรูปแบบและเนื้อหาสาระความ ทั้งภาษาที่ใช้ตามความเหมาะสมกับงานวิจัย
- 4.2 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้วยกระบวนการทางงานวิจัย
- 4.3 วิเคราะห์ตัวแปร และเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย
- 4.4 นำผลงานการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)
- 4.5 นำไปเสนอต่อคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นำเสนองานวิจัยขึ้นสู่สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีสืบต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสรุปตีความและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้เทคนิคแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายประวัติความเป็นมาของชุมชนต่างๆ ที่เป็นพื้นที่วิจัยและพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่วิจัย วิเคราะห์เรื่องผลกระทบต่อการรณรงค์การ ลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งวรรณกรรมต่าง ๆ ที่ได้ทบทวน และนำเสนอข้อมูลด้วยการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัย เป็นไปตามวัตถุประสงค์พบว่าในชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างมากคนในชุมชนมีความสมัครสามัคคีกันอย่างมาก ถือเป็นต้นแบบในการจัดงานบวชชานาคปราศจากแอลกอฮอล์อย่างแท้จริง จากการศึกษาอัตลักษณ์การบวชชานาคของคนในชุมชนหนองอ้อในอดีตงานบวชทั่วไปก็มีการสนุกสนานรื่นเริง มีมหรสพบันเทิงตลอดงานมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาสร้างความสนุกสนานตามกำลังฐานของแต่ละงานจนบางครั้งขนาดที่จะบวชเองก็เมา คนที่มาร่วมงานก็เมา จนบางครั้งทำให้เกิดการทะเลาะตีกันก็มี หรือเกิดอุบัติเหตุจากการไปงานบวชก็มีจำนวนไม่น้อย

หลังจากที่ได้รูปแบบการบวชชานาคในสถานการณ์ใหม่ จากภาคีเครือข่ายการงดเหล้าได้ประชุมวางแผนเสนอให้ชุมชนโดยเจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่ โรงเรียน ได้สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงโรคของสุรา จึงได้มีการรณรงค์ให้งดเหล้าในงานบวช

6 | วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

ภายในนโยบายบวชสร้างสุข และสรุปโทษของสุราว่ามีดังนี้

1. ปัญหาการใช้ความรุนแรง การศึกษาได้ยืนยันถึงความสัมพันธ์ในเชิงการเป็นสาเหตุของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับปัญหาความรุนแรง โดยความเสี่ยงของเหตุการณ์ความรุนแรงจะเพิ่มขึ้นตามความถี่ของรูปแบบการดื่มจนมีเมา อีกทั้งปริมาณการดื่มยังมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อการใช้ความรุนแรงต่อคู่ครอง และการศึกษาจำนวนมากแสดงว่า ผู้ที่ดื่มอย่างหนักมีแนวโน้มที่จะเป็นเหยื่อของความรุนแรงเพิ่มขึ้นด้วย

2. ปัญหาครอบครัว : จากการศึกษาระยะยาวจำนวนหนึ่งที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพฤติกรรมความก้าวร้าวรุนแรงในคู่สมรส พบว่า การดื่มอย่างหนักของสามีเป็นปัจจัยที่ทำนายการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส การล่วงละเมิดต่อเด็ก : พบความสัมพันธ์ชัดเจนในกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับการดื่มอย่างหนักและภาวะติดสุรากล่าวคือ เด็กที่มีผู้ปกครองดื่มอย่างหนักมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นในการเกิดการล่วงละเมิดหรือทารุณกรรมที่สูงกว่าเด็กทั่วไป

3. ปัญหาทำให้เกิดอุบัติเหตุการดื่มทำให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุจากการขาดสติสัมปชัญญะ เสี่ยงต่อหลายปัญหาจากการทำงานที่เพิ่มขึ้นนอกจากนี้การสูญเสียคนงาน เนื่องจากการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ปัญหาทางวินัยหรือประสิทธิภาพในการทำงานต่างๆ อันเป็นผลมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมทั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การลักขโมยอาชญากรรมอื่น ๆ ลดความสัมพันธ์และขวัญกำลังใจในการทำงานระหว่างผู้ร่วมงานอีกด้วย

4. ปัญหาทางการเงิน : การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดภาระทางการเงินของประเทศ ในเรื่องของภาษีจากประชาชนที่ต้องนำไปใช้ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยจากการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ซึ่งคิดเป็นมูลค่าถึง 5,623 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีต้นทุนจากการบังคับใช้กฎหมายและการฟ้องร้องคดีความจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นที่ศาลมีมูลค่าประมาณ 156 ล้านบาท โดยจำนวนคดีความอันมีสาเหตุจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ศาลพิจารณาเสร็จในปีพ.ศ. 2549 มีทั้งสิ้น 22,000 คดี เมื่อพิจารณาด้านทุนที่เกิดขึ้นที่สถานีตำรวจ พบว่า มีมูลค่าประมาณ 86.4 ล้านบาท และเมื่อรวบรวมการประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว พบว่า ต้นทุนที่เกิดจากการ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีมูลค่าสูงถึง 12 ล้านเหรียญสหรัฐ (360 ล้านบาท) หรือร้อยละ 1.99 ของ รายได้ประชาชาตินอกจากนี้การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมในเรื่องอื่นอีก มากมาย เช่น ความรุนแรง ความไม่เป็นระเบียบในสังคม ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล การบาดเจ็บจากเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงและความมีเมามาสุรา

5. ปัญหาสุขภาพ ถ้าดื่มสุราเป็นประจำหรือดื่มจนติด จะทำให้เกิดความจำเสื่อม ทำให้สมองเสื่อมสูญเสียการทรงตัว เดินไม่ตรงทาง มีการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพ ไม่สนใจสิ่งรอบข้าง บางครั้งมีอาการเซ้าซี้ม หรือบางครั้งจะมีอาการประสาทหลอน นอกจากนี้ยังมีผลต่อระบบทางเดินอาหารและตับผลต่อกระเพาะอาหาร ทำให้เกิดโรคกระเพาะอาหารอักเสบ เป็นแผลในกระเพาะ ก่อให้เกิดอาการปวดท้องหรืออาเจียนเป็นเลือด นอกจากนี้ยังมีผลต่อระบบหัวใจและหลอดเลือดผลต่อระบบหัวใจ จะทำให้การเต้นบีบตัวของหัวใจไม่ปกติ หัวใจเต้นเร็วขึ้น ทำให้กล้ามเนื้อของหัวใจทำงานไม่ได้ อาการเหล่านี้จะทำให้หัวใจโต ทำงานไม่ได้ตามปกติ มีผลต่อระบบเม็ดเลือดแอลกอฮอล์จะทำให้การทำงานของเม็ดเลือดแดงเสียได้ เป็นเหตุให้โลหิตจาง เม็ดเลือดขาวผลิตน้อยลง ทำให้ความต้านทานต่ำลงมีอาการตกเลือดได้ง่าย ที่สำคัญมีผลต่อระบบขับถ่ายและอวัยวะสืบพันธุ์เมื่อดื่มจนเรื้อรังจะให้ความต้องการทางเพศจะลดลง และส่งผลทำให้ลูกอันตะมีขนาดเล็กลงได้อีกด้วย ในผู้หญิงตั้งครรภ์ จะทำให้เกิดการแท้งหรือคลอดบุตรเร็วกว่ากำหนด มีโอกาสทำให้เด็กที่กำลังจะเกิดมาเกิดมามีความผิดปกติได้สูง

จากการวิเคราะห์รูปแบบการจัดงานบวชนาคในสถานการณ์ที่ปราศจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นแนวทางอันดีที่จะสร้างโครงการบวชสร้างสุข ดังนี้

1. ทำให้คนในชุมชนไว้วางใจกันมากขึ้นไม่ต้องหวาดระแวงเวลามางานบวชไม่มีเหตุการณ์กระทบกระทั่งกัน ไม่มีทะเลาะกัน
2. ลดค่าใช้จ่ายให้เจ้าภาพ งานละ 2-4 หมื่นบาท 3. สร้างความสามัคคีของคนในชุมชนที่ตั้งใจไปช่วยงานบวชอย่างเต็มที่ ด้วยหวังเรื่องบุญเป็นที่ตั้ง 4. ลดอุบัติเหตุ อุบัติภัยในการเดินทาง 5. ลด ความเครียด ความทุกข์ใจ ให้เจ้าภาพ 6. เพิ่มความรัก ความสามัคคี

ในหมู่บ้าน 7. รักษาประเพณีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งเคยมีมาแต่อดีต 8. สุขภาพกาย สุขภาพจิต ผู้มาร่วมงานดีขึ้น 9. เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเยาวชน 10. ทำให้หมู่บ้านหนองอ้อน่าอยู่ 11. ทำให้ชุมชนหนองอ้อ เข้มแข็ง

ภาพที่ 2

ขบวนจัดแห่หน้าค

ที่มา: ธนกร ภิบาลรักษ์ และคณะ, 2565

ภาพที่ 3

การเริ่มต้นเข้าสู่หน้าค

ที่มา: ธนกร ภิบาลรักษ์ และคณะ, 2565

8 | วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

ภาพที่ 4

ประเพณีบวชนาค

ที่มา: ธนกร ภิบาลรักษ์ และคณะ, 2565

ภาพที่ 5

สัมมนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการบวชนาคสร้างสุข โดยไม่มีแอลกอฮอล์

ที่มา: ธนกร ภิบาลรักษ์ และคณะ, 2565

อภิปรายผล

จุดเด่นของการบวชของชุมชนหนองอ้อคือการบวชแบบไม่มีการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์มาเป็นส่วนหนึ่งของงานแต่ยังคงไว้ซึ่งประเพณีการบวชที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนถึงปัจจุบันพุทธศาสนิกชน ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสพระพุทธศาสนาได้มีความเชื่อว่า การออกบวชคือการแสวงหาความหลุดพ้นจากความทุกข์ที่มีอยู่ในใจให้หลุดพ้นไป แม้เวลาจะล่วงเลยผ่านไปนานแค่ไหนวัฒนธรรมประเพณีงานบวชก็ยังคงดำรงคงอยู่ตลอดมาหลักความเชื่อถือประเพณีปฏิบัติในระบบของสังคมนั้นก็ถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญทำให้ระบบของสังคมตั้งอยู่ได้สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ของกลุ่มหรือโครงสร้างหน่วยงานที่มีต่อการสร้างคุณค่าให้เกิดต่อระบบของสังคมรวมถึงการสร้างหน้าที่ให้มีจิตสำนึกการรับผิดชอบต่อสังคมว่าใครมีหน้าที่ทำอะไรและสมาชิกในสังคมนั้นได้อะไรบ้างซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ ใจวัง, 2558 ที่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายใต้ระบบของสังคมการเข้าไปมีบทบาทและการเข้าไปมีส่วนร่วมถือเป็นหลักการที่สำคัญดังนั้นทฤษฎีการมีส่วนร่วมนับว่าเป็นหัวใจหลักดังที่เฮิร์ตซ์เบิร์ก (Hertzberg) ได้กล่าวถึงเรื่องแรงจูงใจทำให้เกิดความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมสร้างความกระตือรือร้นมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมที่ทำให้ประสบผลสำเร็จทั้งต่อตัวบุคคลและต่อองค์กรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, 2552 เรื่องบทบาทความรับผิดชอบของชุมชนที่นำไปสู่การตัดสินใจในการปฏิบัติงานว่า บุคคลต้องยอมรับในกติกาของกันและกันซึ่งจะนำพาองค์กรไปสู่ผลสัมฤทธิ์ดังมีทั้งการเข้าร่วมในกิจกรรม การอุทิศตนและสร้างความเป็นธรรมในเกิดขึ้นนั่นเอง

รูปแบบประเพณีการบวชขนาดแม้จะยังคงไว้ซึ่งรูปแบบเดิมตามระเบียบของมหาเถรสมาคมซึ่งยึดถือหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและมีการประยุกต์ในเรื่องของกิจกรรมที่เน้นความปลอดภัยไร้เครื่องตีมแอลกอฮอล์ซึ่งในความเป็นจริงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนานั้นก็ควรไม่มีเรื่องของอบายมุขหรือสิ่งมอมเมาเข้ามามีส่วนร่วมอยู่แล้วเพราะการบวชคือการงดเว้นเป็นกุศโลบายสร้างความดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ จันทรสุรีย์ 2558, ที่ได้กล่าวเรื่องภูมิปัญญา ว่าภูมิปัญญาที่สร้างสามารถ อัตลักษณ์ในชุมชนได้นับเป็นสิ่งสำคัญทั้งทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสร้างความน่าเชื่อถือได้

นอกจากนี้ยังทำให้สังคมมีความเข้มแข็งลดในเรื่องปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องการลดอุบัติเหตุ ปัญหาทางการเงิน ปัญหาสุขภาพอันส่งผลตามมาอีกหลายเรื่อง

ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การจัดงานบวชรูปแบบใหม่ที่ได้ทั้งความปลอดภัยด้านสุขภาพ ชีวิตและทรัพย์สินความปลอดภัยด้านชีวิต ได้ความสามัคคี นับเป็นการบวชรูปแบบใหม่ที่ไม่มีการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์เข้ามามีส่วนร่วม และมีผู้สนใจเข้าร่วมด้วยความตั้งใจ การบวชรูปแบบใหม่แบบไร้เครื่องตีมแอลกอฮอล์นั้นใช้งบประมาณจำนวนน้อยกว่าการบวชแบบเดิมที่มีเครื่องตีมแอลกอฮอล์เพราะประหยัดทั้งอาหารกับแกล้มและ เหล้า เบียร์ จึงถือว่ามิติใหม่ของการบวชในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยมอบให้สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานวัฒนธรรม เพื่อนำไปเป็นโมเดลต้นแบบให้กับวัดต่างๆ ไปใช้ประโยชน์

1.2 นำข้อมูลมอบให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่มีศักยภาพเช่นสำนักงานส่งเสริมสนับสนุนสุขภาพ สสส หรือสาธารณสุขจังหวัด ประชาสัมพันธ์เรื่องการบวชแบบปลอดเครื่องตีมแอลกอฮอล์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยครั้งต่อไปควรมีระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลให้มากกว่านี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากกว่านี้

2.2 งานวิจัยครั้งต่อไปควรมีเครือข่ายจากภายนอกเข้ามามีบทบาทบ้าง เช่น สำนักงานส่งเสริมสนับสนุนสุขภาพ หรือหน่วยงานอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- เดชา ไต้สูงเนิน. (2548). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ. ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พระครูสุทธธรรมประสาธน์ (เข้ม กตสาโร). (2560). แนวทางการส่งเสริมประเพณีบวชนาคช้างที่มีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระครูปริยัติธรรมคุณ. (2561). การบริหารการจัดการเชิงพุทธโดยหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สมใจ แก้วไข. (2548). การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านปรุ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สามารถ จันทร์สุริย์. (2555). ภูมิปัญญาไทย อ่างใน สัตถุญา สัตถุญาวิวัฒน์. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- สามารถ จันทร์สุริย์. (2558). ภูมิปัญญาไทยภูมิปัญญาโลก อ่างใน สัตถุญา สัตถุญาวิวัฒน์. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2552). สารสำคัญของกรมการมีส่วนร่วมของบุคลากร. สามเจริญพานิชย์
- ศุภลักษณ์ ใจวัง. (2558). การศึกษาโครงสร้างหน้าที่และทและคุณค่าในพิธีกรรมของชาวไทยเขินสันป่าตอง เชียงใหม่ คณะศิลปศาสตรบัณฑิต. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2561). เอกสารประกอบการทำโครงการสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
- สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2564). เอกสารประกอบการทำโครงการสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ

นวัตกรรมการผลิตรายการออนไลน์เพื่อให้ความรู้โควิด-19 สำหรับคนหูหนวก
กรณีศึกษา รายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live¹

INNOVATIVE PRODUCTION OF AN ONLINE PROGRAM TO EDUCATE COVID-19
FOR THE DEAF: A CASE STUDY OF THAI DEAF HEALTH

พันทกานต์ ทานนท์²

Phanthakan Thanon

Article History

Received: 08/23/2022

Revised: 10/25/2022

Accepted: 10/27/2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการผลิตรายการ รูปแบบ และเนื้อหาของรายการ คนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูล 2 ส่วน คือ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ผลิตรายการ โดยการจัดสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ จำนวนทั้งสิ้น 12 คน และ 2. การวิเคราะห์เนื้อหารายการ โดยศึกษาจากการวิเคราะห์คลิปรายการ จำนวนทั้งสิ้น 24 ตอน รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า รายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live ถือเป็นนวัตกรรมการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวก ในรูปแบบรายการสด ผ่านการสตรีมมิงในเฟซบุ๊กและยูทูบด้วยภาษามือเต็มจอ โดยมีพิธีกรคนหูดี พิธีกรคนหูหนวก และล่ามภาษามือ ดำเนินรายการร่วมกัน ผู้ชมทั้งคนหูดีและคนหูหนวกสามารถรับชมรายการไปพร้อมกันโดยไม่ต้องมีบริการเสริม เป็นการทำงานของสื่อแบบ Born Accessible ที่สร้างความเท่าเทียมให้คนหูหนวกในการรับสื่อและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผ่าน 4 ขั้นตอนในการผลิตรายการ ซึ่งเกิดจากการวางแผนเตรียมงานจากผู้ผลิตรายการที่มีประสบการณ์การทำงานกับคนหูหนวก โดยได้สำรวจข้อมูลเพื่อศึกษารูปแบบ เนื้อหา และวิธีการนำเสนอ จากคนหูหนวก ล่ามภาษามือ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างสรรค์รายการให้สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติการรับสื่อของคนหูหนวกมากที่สุด คนหูหนวกเข้ามามีบทบาทและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมใน 2 ระดับ คือ 1. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร 2. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตรายการ ส่วนรูปแบบของรายการนั้นจะวางความสำคัญในการนำเสนอของทั้งพิธีกรคนหูดี พิธีกรคนหูหนวกอย่างเท่าเทียม มีการใช้ภาพ วิดีโอ ประกอบในรายการเพื่อสร้างความเข้าใจ รายการแบ่งช่วงรายการออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงการให้ความรู้ด้านสุขภาพจากผู้เชี่ยวชาญ กับช่วงเล่นเกมตอบคำถาม โดยผู้ชมสามารถฝากคำถามในรายการได้ 4 รูปแบบ คือ 1. ข้อความ

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนประเภท Investigator-Initiated Project (IIP) จากสายงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

² อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรสื่อดิจิทัลและการสร้างสรรค์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Lecturer, Ph.D, Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University

Email: phanthakan.tha@dpu.ac.th *Corresponding author

12 | วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

2. คลิปวิดีโอ 3. ถามสดร่วมจอขณะถ่ายทอดสด และ 4. คอมเมนต์ขณะถ่ายทอดสด ส่วนทางด้านเนื้อหา พบว่า รายการจะคัดเลือกประเด็นในการนำเสนอเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในช่วงที่มีวิกฤติโรคระบาดโควิด-19 รวมไปถึงประเด็นสุขภาพอื่น ๆ ใกล้เคียง แล้วนำมาย่อยประเด็นให้เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ซึ่งผู้ชมสามารถร่วมกำหนดประเด็นหรือหัวข้อ ที่สนใจมาทางรายการได้ สิ่งเหล่านี้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกได้อย่างเต็มที่

คำสำคัญ: คนหูหนวก นวัตกรรมการผลิตรายการออนไลน์ คนหูหนวกรู้สู้โควิด Live โควิด-19

ABSTRACT

This research investigated the program production process, format, and contents of a live program titled “Thai Deaf Health” using the qualitative research methodology. The study consists of two parts: (1) analysis of data from producers through focus groups and in-depth interviews with 12 program producers, (2) analysis of program contents through an analysis of 24 episodes of the program as well as analysis of information from various documents concerned.

The findings suggested that the investigated program “Thai Deaf Health” could be considered an innovative program for the deaf; it entailed live streaming on Facebook and YouTube with full-screen sign language. The program involved the hearing people, the deaf, and sign language interpreters, working together. The audience, whether hearing or deaf people, could watch the program at the same time without any additional service. It is considered media with a born accessible approach designed to create equity of information exposure for the deaf through four stages of program production based on the planning and preparation on the part of program producers with experience in working with the deaf. In addition, a survey was also conducted to study the format, contents, and presentation from the deaf, sign language interpreters and experts to ensure that the program creation most corresponds to the needs and nature of the media exposure of the deaf. The deaf played a part in the participatory communication at two levels: as audience and as producers. As for the program format, it was designed to ensure a proper balance between the roles played by hearing and deaf people, using images and videos throughout for better understanding. The program consists of two sections: one involving health education by experts, and the other being a Question and Answer game. The audience could ask or leave their questions for the program in four ways: text messages, video clips, live questions during the broadcasting, and comments during the live broadcast. With regard to the contents, it was found that the program would select issues for presentation on how to conduct one’s life during the COVID-19 pandemic, including other immediate health concerns. The issues were then simplified for quick and easy understanding. The audience could also contribute to the formation of interesting issues or topics to the program. These were conducive to the full utilization and participation of the deaf.

Keywords: Deaf people, Innovation in online production, Live program titled “Thai Deaf Health”, COVID-19

บทนำ

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สื่อเป็นที่พึ่งสำคัญในการให้ข้อมูลสำคัญกับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งการนำเสนอข่าวสารการเพิ่มจำนวนผู้ติดเชื้อรายวัน การแพร่เชื้อ วิธีการป้องกันตนเอง หรือมาตรการต่าง ๆ จากรัฐบาล ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้คนในสังคมต้องคอยติดตามข่าวสาร เพื่ออัปเดตและเป็นความรู้ในการป้องกันตนเองและคนในครอบครัว แต่ท่ามกลางข้อมูลในภาวะวิกฤติที่ถูกสื่อสารออกมานั้น กลุ่มคนหูหนวกกลับต้องเผชิญกับปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ไม่ชัดเจน ผลกระทบจากการเว้นระยะห่างทางสังคม และการเข้าไม่ถึงการเยียวยาต่าง ๆ จากภาครัฐดังที่สุชาติ จิตธสุภาพ (อ้างอิงในศรัักษ์ แก้วสุราษ, 2563) ล่ามภาษามือที่มีประสบการณ์ทำงานใกล้ชิดกับคนหูหนวกมานานกว่า 20 ปี อธิบายว่า “ช่วงแรกที่เกิดโควิด-19 เป็นปัญหากับคนหูหนวกมาก เพราะข่าวสารมีความหลากหลาย และยังไม่ได้มีการกลั่นกรอง คนหูหนวกคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่า เขาวิตกกังวลมากเพราะไม่แน่ใจว่าสาเหตุของโรคมาจากไหน ค้างคาวหรืองู ตกลงแล้วมาจากไหนกันแน่ ซึ่งเราเองก็ได้แต่ตอบว่าไม่มั่นใจ เพราะเวลานั้นยังไม่มีใครทราบ แต่คนหูหนวกยิ่งเครียดยิ่งกังวลมากกว่า เพราะเขาไม่มีข้อมูลเลย ว่าติดกันแบบไหน คนสูดหรือไม่ ป้องกันอะไรได้บ้าง ช่วงที่ทุกคนต้องการข้อมูลข่าวสาร ก็เป็นช่วงที่คนหูหนวกต้องการเหมือนกัน แต่กลับไม่มีข้อมูลที่เข้าถึงได้”

การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ความรู้ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และการส่งเสริมการเข้าถึงชุดความรู้ต่อกลุ่ม คนหูหนวกก็เช่นกัน ซึ่งทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เล็งเห็นความสำคัญในส่วนนี้จึงได้ร่วมมือกับ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลิตรายการ “คนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live” เป็นรายการออนไลน์ที่ออกอากาศสดผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจคนหูหนวกรู้ สู้โควิด และยูทูบ Thai Deaf TV ทุกวันศุกร์ เวลา 19.30-20.30 น. ออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 มีจำนวนรายการทั้งสิ้น 24 ตอน รายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live ถือเป็นรายการออนไลน์ที่ออกอากาศสดเต็มรูปแบบที่มีล่ามภาษามือเต็มจอ มีเนื้อหารายการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ให้กับคนหูหนวกโดยเฉพาะ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำเสนอ โดยในรายการจะมีทั้งพิธีกรคนหูหนวก พิธีกรคนหูดี และล่ามภาษามือ พร้อมทั้งวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ จากหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ที่จะหมุนเวียนมาให้ความรู้ในแต่ละตอนอีกด้วย

ด้วยความน่าสนใจของรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live ที่ถือว่าเป็นนวัตกรรมการผลิตรายการออนไลน์ที่ออกอากาศสดเต็มรูปแบบครั้งแรกเพื่อคนหูหนวก เป็นรายการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดใหม่ของไวรัสโควิด-19 และยังเป็นรายการที่สร้างการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก รวมทั้งการนำเสนอทั้งรูปแบบและเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ชมที่เป็นกลุ่มเฉพาะอย่างคนหูหนวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำไปใช้ดูแลตนเองและครอบครัวในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี จึงนำมาสู่ความสนใจของผู้วิจัยที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการว่าจะมีกระบวนการสร้างสรรค์รายการอย่างไรบ้าง การวางแผนตั้งแต่การคิดประเด็น เนื้อหา การคัดเลือกวิทยากร การมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการ รวมทั้งประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่พบในการผลิตรายการ และศึกษารูปแบบและเนื้อหาของรายการ เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนารายการสำหรับการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวกต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตรายการในรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live
2. เพื่อศึกษารูปแบบและเนื้อหาของรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live

การทบทวนวรรณกรรม

นวัตกรรมการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวก

ผู้วิจัยพบข้อมูลรายการที่มีนวัตกรรมในการผลิตรายการทั้งรายการบันทึกเทปที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ และรายการออนไลน์ที่เผยแพร่ทางยูทูบและเว็บไซต์ ดังนี้

รายการหัตถภาษานานาข้าว ถือเป็นรายการข่าวภาษามือแห่งแรกของประเทศไทยที่ใช้ผู้ประกาศเป็นคนหูหนวกและใช้ภาษามือในการนำเสนอข่าว โดยทดลองออกอากาศทางยูทูบและเว็บไซต์ (voice online, 2554) และทำให้เกิดขึ้นของรายการ Deaf Channel ซึ่งสำนักงาน กสทช. จัดทำเป็นรายการต้นแบบ ดำเนินการผลิตโดยสถานีโทรทัศน์ภาษามือเพื่อคนหูหนวก Thai Deaf TV ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และร่วมสนับสนุนช่องทางการออกอากาศทางทรูวิชั่นส์ โดยสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นเนื้อหา และมีพิธีกรหูหนวกเป็นรายการแรก ถือเป็นรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอด้วยภาษามือเต็มจอรายการแรกบนจอโทรทัศน์ประเทศไทย และยังมีคำบรรยายแทนเสียง และเสียงพากย์ เพื่อให้ทุกคนสามารถรับชมร่วมกันได้ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ TNN 2 ทางทรูวิชั่นส์ ช่อง 8 และชมผ่านจานดาวเทียมระบบอื่น ๆ และแอปพลิเคชัน HTV ในสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต (ตรี บุญเจือ, 2563, น.140) และหลังจากนั้นมีการพัฒนาการผลิตรายการในลักษณะดังกล่าว ออกมาให้เห็นทางสถานีโทรทัศน์อีกหลายรายการ

ล่าสุดสถานีโทรทัศน์ Thai PBS ได้เปิดตัว VIPA ซึ่งเป็นแพลตฟอร์ม OTT ถือเป็นผู้ให้บริการแพลตฟอร์มวิดีโอสตรีมมิงเจ้าแรกในประเทศไทย ที่พัฒนานวัตกรรมใหม่ Big Sign ภาษามือใหญ่เต็มจอ โดยเริ่มให้บริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ซึ่งกลุ่มผู้ชมคนหูหนวกสามารถเลือกรับชมเนื้อหาระหว่างจอภาพปกติและจอภาพ Big Sign สามารถเข้าถึงสาระประโยชน์ควบคู่ความบันเทิงได้พร้อม ๆ กับกลุ่มผู้ชมคนหูดี เข้าถึงเนื้อหาทุกรูปแบบได้อย่างเท่าเทียม (คมชัดลึก ออนไลน์, 2565) จากการทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวกในประเทศไทย ทำให้เห็นถึงแนวทางและรูปแบบการผลิตรายการที่ถูกออกแบบขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการรับสื่อของคนหูหนวก โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาการผลิตรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live ซึ่งถือเป็นรูปแบบการผลิตรายการที่ใช้นวัตกรรมการผลิตด้วยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในรูปแบบรายการสดผ่านการสตรีมมิงในเฟซบุ๊กและยูทูบ ด้วยภาษามือเต็มจออีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการ

Wetzel (1990 อ้างถึงในอลิสสา ชินคงอำนาจ, 2560, น. 12) กล่าวว่า การผลิตรายการหลาย ๆ ประเภทจะถ่ายทำกันในห้องจัดรายการ โดยมีการวางแผนและเตรียมงานมาเป็นอย่างดีก่อนการถ่ายทำรายการทุกครั้ง โดยทั่วไปการผลิตรายการประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Preproduction Planning) ของการวางแผน ประชุมบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ เตรียมงานให้พร้อมก่อนการบันทึกเสียง หรือการถ่ายทำรายการ นับเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก 2. ขั้นตอนเตรียมการผลิตรายการ เป็นขั้นตอนที่ประกอบด้วยการจัดเตรียม และการซ้อม 3. ขั้นตอนการผลิตรายการ คือ ขั้นตอนของการบันทึกเทปรายการหรือถ่ายทอดสด หลังจากทีทีมงานทุกฝ่ายเตรียมความพร้อมมาเป็นอย่างดีในวันถ่ายทำจริงจะเป็นการรวมทีมงานมาประจำที่ห้องสตูดิโอหรือพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นสถานที่ถ่ายทำ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในขณะที่บันทึกเทปหรือออกอากาศสด และ 4. ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ เป็นขั้นตอนการตัดต่อรายการและประเมินผลการทำงานของทีมงานนับเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตรายการ โดยผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อศึกษาถึงกระบวนการผลิตรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live

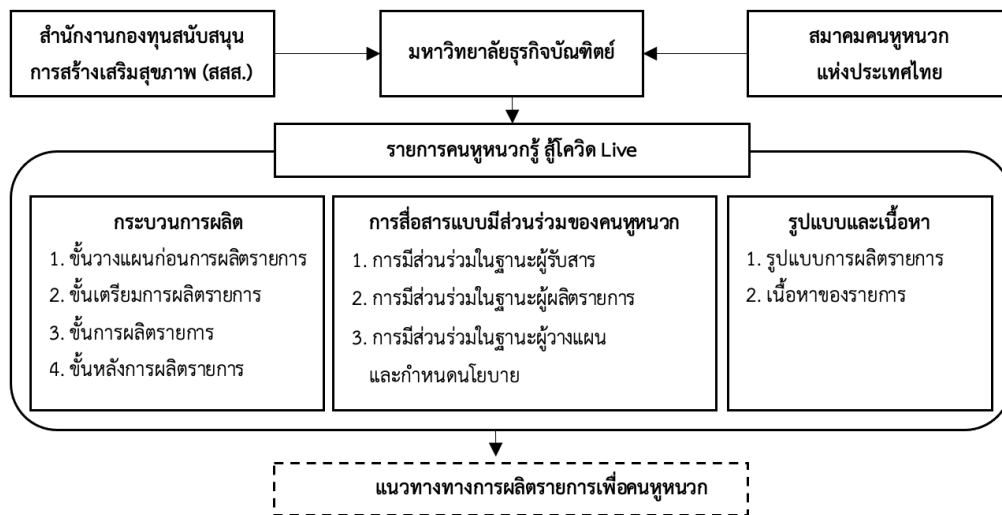
แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เมื่อนำใช้ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในกระบวนการผลิตรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live จึงจำเป็นต้องเข้าใจในระดับของการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก โดยผู้วิจัยใช้ระดับของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของกาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543) เป็นพื้นฐาน ซึ่งได้แบ่งระดับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไว้ 3 ระดับ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร/ ผู้ใช้สาร เป็นขั้นตอนระดับล่างสุดของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การรับชมรายการอยู่เฉยๆ จดหมายหรือโทรศัพท์เข้า

มาแสดงความคิดเห็น ตีพิมพ์ เสนอแนะ รายงานผลการรับชมให้ผู้ผลิตทราบเป็นตัวแทนส่งข่าวสาร ร่วมแจ้งข่าวสารตรวจสอบข่าวสาร กับพื้นที่ร้องทุกข์ ร้องเรียนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ร่วมงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เสนอแนะรูปแบบรายการ ช่วยประชาสัมพันธ์ รายการ ฯลฯ 2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่ง/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง เป็นขั้นตอนระดับกลางของการมีส่วนร่วมที่จำเป็นต้องสร้างเงื่อนไขเพิ่มเติม และ 3) การมีส่วนร่วมในระดับบริหารงาน (Policy Maker) คือ การเป็นผู้วางแผนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับรายการ โทรทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วม ลักษณะเด่นของขั้นตอนระดับนี้คือ การเป็นผู้วางแผนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ รายการ โดยในการศึกษาครั้งนี้จะวิเคราะห์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกใน 4 ขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการคน หูหนวกสู่โควิด Live

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจาก 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ผลิตรายการ โดยใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการคนหูหนวกสู่โควิด Live ทั้ง 3 ฝ่าย จำนวนทั้งสิ้น 12 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้
 - 1.1 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลจากโปรดิเวเซอร์ ครีเอทีฟ พิธีกรคนหูดี พิธีกรคนหูหนวก ล่ามภาษามือ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการ จำนวนทั้งสิ้น 10 คน
 - 1.2 ผู้ให้ทุนสนับสนุนโครงการ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการหรือผู้แทนจากสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จำนวน 1 คน
 - 1.3 สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเก็บข้อมูลจากนายกสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยหรือผู้แทนคณะกรรมการ จำนวน 1 คน
2. การวิเคราะห์เนื้อหารายการ โดยวิเคราะห์คลิปรายการคนหูหนวกสู่โควิด Live ที่เผยแพร่ผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจคนหูหนวกสู่โควิด จำนวนทั้งสิ้น 24 ตอน รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

รายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live ถือเป็นนวัตกรรมการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวก ในรูปแบบรายการสดผ่านการสดริมมิงในเฟซบุ๊กและยูทูปด้วยภาษามือเต็มจอ โดยมีพิธีกรคนหูดี พิธีกรคนหูหนวก และล่ามภาษามือ ดำเนินรายการร่วมกัน ผู้ชมทั้งคนหูดีและคนหูหนวกสามารถรับชมรายการไปพร้อมกันโดยไม่ต้องมีบริการเสริม เป็นการทำงานของสื่อแบบ Born Accessible ซึ่งเป็นการสร้างความเท่าเทียมให้คนหูหนวกในการรับสื่อและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. กระบวนการผลิตรายการในรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live

1.1. ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ รายการนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และดำเนินการผลิตโดยคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนพิการ โดยเฉพาะคนหูหนวกที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับเรื่องของโรคโควิด-19 และข้อมูลสุขภาพต่าง ๆ จึงผลักดันการทำสื่อเพื่อการส่งเสริมสุขภาพให้ครอบคลุมกับประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม

ผู้ผลิตรายการมีการเตรียมความพร้อม โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย และทิศทางของเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ วันและเวลาในการออกอากาศ โดยสำรวจข้อมูลจากเครือข่ายคนหูหนวกของทีมผู้ผลิตรายการ รวมทั้งความคิดเห็นจากล่ามภาษามือ และตัวแทนจากสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย เพื่อร่วมกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการนำเสนอของรายการร่วมกัน เพื่อจะได้สร้างสรรค์รายการออกมาให้ตอบโจทย์ความต้องการและธรรมชาติการรับสื่อของคนหูหนวกมากที่สุด และเป็นรายการที่ต้องการส่งเสริมให้คนหูหนวกมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ ที่คนหูหนวกสามารถเข้ามามีส่วนร่วม โดยการเลือกประเด็นในการนำเสนอในแต่ละสัปดาห์ การเตรียมบท การสรรหาบุคคลที่จะมาดำเนินรายการซึ่งมีทั้งพิธีกรที่เป็นคนหูดีและพิธีกรคนหูหนวก แยกรับเชิญในแต่ละตอนที่จะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการในแต่ละตอน รวมไปถึงการเตรียมโปรแกรมที่จะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินรายการสมดุมากขึ้น เนื่องจากเป็นรายการสดที่ออกอากาศในช่องทางออนไลน์ จึงต้องมีความพร้อมเชิง เทคนิคควบคู่กันไปด้วยนั่นเอง โดยสิ่งรายการต้องการ

การสรรหาทีมงานจำเป็นต้องเลือกทีมงานที่มีประสบการณ์การทำงานด้านสื่อ และที่สำคัญคือ ต้องมีประสบการณ์การผลิตรายการสำหรับคนพิการมาก่อน ซึ่งหัวหน้าโครงการนี้มีประสบการณ์การผลิตรายการเพื่อคนหูหนวกมากกว่า 10 ปี จึงทำให้สามารถเข้าใจธรรมชาติการรับสื่อเป็นอย่างดี ถือเป็นข้อได้เปรียบในการผลิตรายการ ส่วนการเลือกพิธีกรและล่ามภาษามือ ก็จำเป็นต้องมีการเลือกจากบุคคลที่มีประสบการณ์สูงและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อจะสามารถเป็นกระบอกเสียงและดึงดูดให้คนหูหนวกรับชมรายการ และตอบสนองต่อจุดประสงค์ของรายการที่มุ่งจะให้ความรู้และประโยชน์ในเรื่องของโรคโควิด-19 อย่างครบถ้วน ล่ามภาษามือและพิธีกรจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับรายการเพราะพวกเขาคือ คนที่จะทำการสื่อสารกับคนหูหนวกโดยตรง และในขั้นตอนการเขียนบทรายการนั้นมีรายละเอียดที่ต้องดูแลและขั้นตอนการเขียนที่มากกว่ารายการทั่วไป เนื่องจากต้องใช้ภาษาทางการแพทย์ และเป็นคำศัพท์ใหม่ที่ต้องทำความเข้าใจร่วมกันระหว่าง พิธีกรคนหูหนวกและล่ามภาษามือ และต้องสอดคล้องกับภาษามือ เพื่อให้ผู้ร่วมรายการและผู้ชมรายการที่เป็นคนหูหนวกเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสารและรับประโยชน์จากเนื้อหาของรายการได้อย่างครบถ้วน โดยประเด็นการนำเสนอในรายการในแต่ละครั้งนั้นจะมีความยากในเรื่องของการสำรวจความต้องการจากคนหูหนวก ที่มีได้คำตอบค่อนข้างแคบและซ้ำกับสิ่งที่ทำมาแล้ว ดังนั้น การเลือกสรรหัวข้อในแต่ละสัปดาห์จึงต้องมีการสำรวจเพิ่มเติมจากบุคคลแวดล้อมคนหูหนวกว่ามีความสนใจ หรือต้องการความรู้ในเรื่องใด

1.2 ขั้นตอนเตรียมการผลิตรายการ ทีมงานทุกคนต้องเตรียมงานทุกอย่างให้พร้อมภายในห้องจัดรายการและห้องควบคุมห้องจัดรายการก่อนการถ่ายทำทุกครั้ง ทีมงานทุกคนต้องรู้จักหน้าที่ของตนเองและควบคุมดูแลซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ซึ่งในส่วนของการรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live เป็นรายการออนไลน์ที่สดริมมิงสดผ่านเฟซบุ๊กและยูทูป จากเดิมที่รายการมีการเผยแพร่ใน 2 เพจหลัก ก็ได้มีเพิ่มช่องทางการเผยแพร่พร้อมกันถึง 5 ช่องทาง ได้แก่ เพจคนหูหนวกรู้ สู้โควิด / เพจ Thai Deaf TV / เพจ

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต / เพจ Deaf Show by Ton และยูทูปชาแนล Thai Deaf TV เพื่อกระจายข้อมูลไปถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด โดยในส่วนของขั้นตอนเตรียมการผลิตนั้น ทีมผลิตจะมีการซักซ้อมก่อนวันถ่ายทอดสด เพื่อทำความเข้าใจของทั้งพิธีกร แขกรับเชิญ และทีมงาน ให้เข้าใจตรงกันในการสื่อสาร เนื่องจากประเด็นในการนำเสนอแต่ละครั้งมีความสดใหม่ และอาจมีข้อมูลที่ค่อนข้างยาก จึงจำเป็นต้องนัดหมายเพื่อทำความเข้าใจในการสื่อสารข้อมูลออกไปให้ถูกต้องและชัดเจนที่สุด นอกจากนี้ยังมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของเทคโนโลยี สัญญาณอินเทอร์เน็ตด้วย เพื่อให้สามารถดำเนินรายการได้อย่างราบรื่นตลอดระยะเวลาที่กำหนด

1.3 ขั้นตอนการผลิตรายการ ด้วย เป็นรายการออนไลน์ที่สตรีมมิงสดผ่านเฟซบุ๊กและยูทูป จึงต้องอาศัยสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่ภาพและเสียงของรายการในรูปแบบของการสตรีมมิง โดยทีมผู้ผลิตใช้แอปพลิเคชันไลน์เพื่อทำหน้าที่ในการสื่อสารกัน เพื่อบอกคิวของรายการ และประเด็นต่าง ๆ ที่อาจแทรกเข้ามาในรายการของทีมผู้ผลิตเบื้องหลัง ทีมพิธีกร และล่ามภาษามือในระหว่างที่ออกอากาศสด และในส่วนของผู้ชมรายการก็สามารถแสดงคอมเมนต์เข้ามาที่รายการได้เลย โดยพิธีกรผู้ดำเนินรายการก็จะส่งคำถามไปยังผู้ร่วมรายการที่สามารถตอบคำถามได้โดยทันที ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกับผู้เข้าร่วมรายการได้เลย ทำให้มีการสื่อสารระหว่างกัน และทีมงานผู้ผลิตเองก็สามารถนำความคิดเห็นของผู้ชมเป็นข้อมูลหนึ่งในการวางแผนหาแนวทางปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบรายการในขั้นตอนของการประเมินผลด้วย

1.4 ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ ภายหลังจากการออกอากาศเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง ทีมงานจะประชุมเพื่อประเมินผลการทำงานของแต่ละฝ่าย เพื่อพิจารณาว่าการทำงานที่ผ่านมาวันนี้มีข้อบกพร่องควรแก้ไขหรือไม่ อันเป็นแนวทางปรับปรุงการทำงานในการผลิตรายการในครั้งต่อไป รวมทั้งการประชุมเรื่องการวางแผนเนื้อหาในสัปดาห์ต่อไป โดยเลือกประเด็นที่ผู้ชมนำเสนอเข้ามาในรายการ โดยรวมแล้วรายการมีผลตอบรับที่ดี มีผู้ชมให้ความสนใจมากขึ้น เป็นรายการที่มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน แต่ก็มีส่วนที่ต้องพัฒนาทั้งในแง่ของการประชาสัมพันธ์และตัวของรายการเองที่จะนำเสนอเนื้อหาให้เข้าถึงง่ายขึ้น กล่าวโดยสรุป การผลิตรายการนั้นมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นหน้างานมากมาย เนื่องจากเป็นรายการสด และความยากในการประสานงานเนื่องจากทีมงานและผู้ร่วมรายการไม่ได้พบกันก่อน ทำให้เนื้อหาบางช่วงมีความตกหล่น การดำเนินรายการไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การควบคุมเวลา ยังไม่ดีพอ รวมไปถึงปัญหาเชิงเทคโนโลยีและสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็เป็นอุปสรรคทั้งจากของฝั่งผู้ผลิตรายการเอง และฝั่งผู้ชมทางบ้านด้วยที่ไม่สามารถรับสารได้อย่างครบถ้วน

คนหูหนวกสามารถเข้ามามีบทบาทและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการใน 2 ระดับ คือ 1. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร อันหมายถึง ผู้ชมรายการทั้งคนหูหนวกและคนหูดี สามารถฝากคำถามและเข้าร่วมในรายการได้ 2. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตรายการ โดยตัวแทนคนหูหนวกเข้ามามีบทบาทการเป็นพิธีกร ดำเนินรายการ มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการ ตั้งแต่ขั้นวางแผนก่อนการผลิตรายการ ขั้นตอนเตรียมการผลิตรายการ ขั้นตอนผลิตรายการ และขั้นตอนหลังการผลิตรายการ

2. รูปแบบและเนื้อหาของรายการคนหูหนวกู้ สู้โควิด Live

2.1 ด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่า รายการคนหูหนวกู้ สู้โควิด Live เป็นรายการสัมภาษณ์ที่มุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยวางบทบาทพิธีกรคนหูดี พิธีกรคนหูหนวก และล่ามภาษามืออย่างสมดุล เป็นรายการที่พิธีกรหูหนวกใช้ภาษามือเต็มจอระหว่างการพูดคุยกับพิธีกรคนหูดีและแขกรับเชิญในรายการ โดยมีล่ามภาษามือช่วยสื่อสาร 2 ทาง กล่าวคือ 1. การแปลภาษาพูดเป็นภาษามือให้กับคนหูหนวก 2. การแปลภาษามือเป็นเสียงบรรยายให้กับคนหูดี โดยทั้งพิธีกรคนหูดี พิธีกรคนหูหนวก และล่ามภาษามือ มีบทบาทในการนำเสนอรายการอย่างเท่าเทียมกัน ถือเป็นการทำงานของสื่อแบบ Born Accessible ที่สร้างความเท่าเทียมในการรับสื่อตั้งแต่ขั้นต้นของการผลิต

นอกจากนี้รายการยังมีการใช้ภาพ วิดีโอ ประกอบในรายการเพื่อสร้างความเข้าใจ โดยในแต่ละตอนจะมีพิธีกรที่ทำหน้าที่ดำเนินรายการ 2 คน และบางตอนจะมี 3 คน และหากตอนใดที่มีแขกรับเชิญในรายการจำนวนมาก ทางรายการจะมีการเพิ่มจำนวนล่ามภาษามืออีก 1 คน โดยความยาวของรายการตอนละ 1 ชั่วโมง แบ่งออกเป็น 2 ช่วงหลัก คือช่วงที่ 1 การให้ความรู้ด้านสุขภาพ

โดยสัมภาษณ์วิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ช่วงที่ 2 ช่วงเล่นเกมตอบคำถามเพื่อลุ้นรับของที่ระลึกจากทางรายการ โดยผู้ชมรายการทั้งคนดูบนจอ และคนดูที่ สามารถฝากคำถามในรายการได้ 4 รูปแบบ คือ 1. ข้อความ 2. คลิปวิดีโอ 3. ถามสดร่วมจอขณะถ่ายทอดสด และ 4. คอมเมนต์ขณะถ่ายทอดสด

โดยตัวแทนจากสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย อธิบายเพิ่มเติมว่า การวางรูปแบบการนำเสนอของรายการนี้สามารถทำให้คนหูหนวกสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเอื้อประโยชน์ให้คนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมกับรายการได้เป็นอย่างดี สามารถนำความรู้ที่ได้จากรายการไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองและคนรอบข้างได้อย่างเท่าเทียม

2.2 ด้านเนื้อหา พบว่า เนื้อหารายการส่วนใหญ่เน้นเรื่องของการให้ความรู้และแนวทางการดำเนินชีวิตในช่วงที่มีการระบาดของไวรัสโควิด-19 มีเนื้อหาหลากหลายมิติที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนหูหนวกที่อาจได้รับผลกระทบจากไวรัสโควิด-19 เช่น เรื่องสายพันธุ์ของไวรัสโควิด-19 เรื่องวัคซีนป้องกันโควิด-19 เรื่องการตรวจหาเชื้อไวรัสโควิด-19 เรื่องการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก เรื่องหลักธรรมนำชีวิต เรื่องการฟื้นฟูร่างกายหลังหายป่วยโควิด เรื่องการเสริมภูมิคุ้มกันสุขภาพจิตในวิกฤตโควิด-19 เรื่องการผลิตสื่อของคนหูหนวกเพื่อรู้เท่าทันโควิด-19 รวมทั้งในประเด็นของการที่คนหูหนวกต้องรู้เท่าทันมีจกโซเชียลมีเดียและกลโกงออนไลน์ และในเรื่องของการสร้างรายได้ให้คนหูหนวกรู้ทันอาชีพใหม่ในยุคโควิด-19 ที่จะสามารถปรับตัวได้ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเนื้อหาเหล่านี้ถูกสร้างมาเพื่อเป็นเสมือนทางออก หรือส่งเสริมแนวทางการดำเนินชีวิตให้คนหูหนวกสามารถรับมือด้านต่าง ๆ ได้ โดยอีกวิธีการหนึ่งในการสำรวจความต้องการความรู้ของคนหูหนวก คือการทำแบบสอบถาม และการนำข้อมูลจาก สสส. มาเป็นแนวทางในการกำหนดหัวข้อในรายการของแต่ละสัปดาห์ โดยเน้นจาก 2 ประเด็นคือสิ่งที่คนหูหนวกจำเป็นต้องรู้ และสิ่งที่คนหูหนวกต้องการที่จะรู้จากคำถามคำถาม

ส่วนในด้านแขกรับเชิญหรือวิทยากรที่มาร่วมรายการส่วนใหญ่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นบุคลากรทางสาธารณสุข เนื้อหารายการจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เป็นเนื้อหาที่มีคำศัพท์ทางการแพทย์ หรือเชิงวิชาการ รวมทั้งเป็นคำศัพท์ใหม่ ๆ ทางรายการ จึงจำเป็นต้องย่อยประเด็นเหล่านั้น ทำให้เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ก็เป็นเรื่องใหม่สำหรับคนหูหนวกเหมือนกัน มีคำศัพท์ใหม่ ๆ ที่อาจยังไม่มีภาษามือ หรือใช้คำศัพท์ในการสื่อสารค่อนข้างยากต่อความเข้าใจของคนหูหนวก จึงจำเป็นต้องมีการหาข้อมูลประกอบเพื่อทำความเข้าใจก่อนการผลิตรายการทั้งในส่วนของพิธีกร

ล่ามภาษามือ แขกรับเชิญ และทีมงานของรายการร่วมกันให้ชัดเจน โดยทางรายการจะเปิดโอกาสให้ผู้ชมรายการสามารถร่วมกำหนดประเด็นหรือหัวข้อในรายการได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกกับรายการได้ด้วย ซึ่งทางผู้ผลิตรายการต้องการเปิดโอกาสให้คนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการ นอกจากนี้ สิ่งสำคัญในกระบวนการผลิตรายการนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตมองว่า สิ่งที่ดีเป็นนวัตกรรมการผลิตรายการครั้งนี้ เป็นเรื่องของการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสำหรับการผลิตรายการในรูปแบบรายการสดผ่านการสตรีมมิงในเฟซบุ๊กและยูทูบ ที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมรายการทั้ง คนหูดี และคนหูหนวก รวมทั้งในส่วนการผลิตรายการก็มีทั้งคนหูดีและคนหูหนวกทำงานร่วมกัน โดยมีล่ามภาษามือเต็มจอตลอดทั้งรายการ และมีการใช้กราฟิกต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการรับสื่อของคนหูหนวก

จะเห็นได้ว่า รายการคนหูหนวกรู้สู้โควิด Live เป็นรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อให้คนพิการโดยเฉพาะคนหูหนวกสามารถเข้าถึงและรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 ที่สามารถเป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยในมุมมองของทีมผู้ผลิต สิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไปอันดับแรก ๆ นั่นคือ การเขียนบทรายการคนหูหนวกทุกอย่างต้องมากขึ้น รวมไปถึงรูปแบบการใช้คำ หรือคำศัพท์ ไม่ควรใช้คำยาก อย่างไรก็ตามทีมงานผู้ผลิตก็มองว่า คนหูหนวกมีความสามารถในการที่จะเป็นพิธีกรดำเนินรายการได้ เพียงแต่ต้องเตรียมบทรายการที่มีความละเอียดเพิ่มขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นการผลักดันให้คนในสังคมเห็นถึงศักยภาพด้านการผลิตสื่อของคนหูหนวกได้อีกด้วย ดังนั้น สำหรับแนวทางการพัฒนารายการสำหรับคนหูหนวก ควรจะเน้นในเรื่องของการเตรียมข้อมูลและการเขียนบทให้คนหูหนวกสามารถเข้าใจเรื่องที่ต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งในเรื่องของการประชาสัมพันธ์และการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อช่วยเผยแพร่รายการ หรือเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์แก่คนหูหนวกก็เป็นสิ่งที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

อภิปรายผล

1. **เข้าถึง เข้าใจ: การผลิตสื่อเพื่อคนหูหนวก** จากผลการศึกษากระบวนการผลิตรายการในรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live นั้น เกิดจากการผลักดันและร่วมมือกันของภาคสังคม นำโดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) หนึ่งในหน่วยงานสำคัญของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย ซึ่งทั้ง 3 หน่วยงานมีเป้าหมายเดียวกันในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการรับรู้และนำไปใช้ประโยชน์ของคนหูหนวก จึงทำให้สามารถผลิตรายการนี้เกิดขึ้นมาได้ หากแต่การผลิตรายการเพื่อคนหูหนวกโดยเฉพาะในสื่อหลักของภาคธุรกิจ อาจยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการหลายประการ ดังที่ พชรินทร์ ผาภา (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “นวัตกรรม รูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” โดยศึกษารายการใจเท่ากัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดในการผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย ไม่คุ้มค่าการลงทุน จึงไม่ได้รับความสนใจจากผู้ผลิตสื่อ แต่รายการใจเท่ากันได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อเพื่อสนองต่อประโยชน์สาธารณะ ไม่มุ่งแสวงหากำไร จึงสามารถผลิตรายการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีได้

การเข้าถึงสื่อของคนหูหนวก ยังเป็นสิ่งที่ต้องถูกผลักดันจากหลายภาคส่วนของสังคม ด้วยข้อจำกัดทางด้านร่างกายของคนหูหนวกในการรับสื่อ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ผลิตสื่อ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตสื่อที่สอดคล้องกับธรรมชาติของรับสื่อและการใช้งานของคนหูหนวกมากที่สุด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่สื่อต้องเป็นเสมือนผู้นำทางสังคม ต้องทำหน้าที่กระจายความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้คนทั่วไป และโดยเฉพาะคนพิการ สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและนำมาปฏิบัติใช้กับตนเองและคนรอบข้างได้อย่างทันทั่วถึงและถูกต้อง การส่งเสริมให้คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้นั้น จึงต้องมีการขับเคลื่อนในหลายภาคส่วน ทั้งด้านผู้ผลิต ผู้รับสื่อ และภาคสังคม ดังที่ตรี บุญเจือ (2562) ได้อธิบายแนวคิดที่ต้องตอบสนองความต้องการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านกิจการโทรทัศน์เป็น 3 มิติ คือ 1) มิติของคนพิการในการเป็นผู้เสพสื่อโทรทัศน์ โดยคนพิการต้องการเสพสื่อโทรทัศน์ทุกประเภทและทุกรูปแบบในเวลาที่เหมาะสมเช่นเดียวกับคนทั่วไป และคนพิการแต่ละประเภทรับรู้สื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน จึงต้องลดข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ต่างกันไปตามประเภทของความพิการ 2) มิติของการเป็นผู้ร่วมผลิตสื่อที่สื่อสารมวลชนควรรับรู้เกี่ยวกับคนพิการ และ 3) มิติของสังคม โดยการที่สังคมมองว่าคนพิการเป็น “คนอื่น” ไม่ใช่พวกเรา เป็นปัญหาสำคัญเมื่อคนอื่นกลายเป็นคนชายขอบ

จะเห็นได้ว่า หากมีการส่งเสริมและผลักดันให้มีการผลิตสื่อ รายการโทรทัศน์ หรือรายการออนไลน์สำหรับคนหูหนวก หรือคนพิการอื่น ๆ ในภาคธุรกิจของสื่อเชิงพาณิชย์มากขึ้น รวมทั้งความร่วมมือจากภาคสังคม ก็จะสามารถ

ทำให้ประเทศไทยสามารถผลิตสื่อเพื่อให้คนหูหนวกสามารถเข้าถึงสื่อและใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างเท่าเทียมกับประชากรกลุ่มอื่น ๆ โดยทั้งนี้สามารถนำผลการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการ รูปแบบ และเนื้อหาในรายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live ไปเป็นตัวอย่างในการพัฒนารายการเพื่อคนหูหนวกต่อไปได้

การผลิตสื่อรายการเพื่อคนหูหนวกนั้นต้องมีความเข้าใจพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ และธรรมชาติของการรับสื่อของคนหูหนวก รวมทั้งผู้ผลิตรายการมีการเตรียมความพร้อม โดยสำรวจข้อมูลจากเครือข่ายคนหูหนวกของทีมผู้ผลิตรายการ รวมทั้งความคิดเห็นจากล่ามภาษามือ และตัวแทนจากสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย เพื่อร่วมกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการนำเสนอของรายการร่วมกัน เพื่อจะได้สร้างสรรค์รายการออกมาให้ตอบเจตจำนงความต้องการและธรรมชาติการรับสื่อของคนหูหนวกมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่า รายการคนหูหนวกรู้ สู้โควิด Live เป็นรายการที่มุ่งเน้นการให้ความรู้กับคนหูหนวกในรูปแบบของรายการออนไลน์ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมในการรับสื่อของคนหูหนวก สอดคล้องกับการศึกษาของศิวนารถ หงษ์ประยูร (2558) ที่ได้อธิบายไว้ว่า คนหูหนวกนิยมสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต เพราะเป็นการสื่อสาร 2 ทาง เพราะคนหูหนวกชอบการมี Feedback หลังจากที่มีสื่อออกไป โดยคนหูหนวกส่วนใหญ่นิยมการแชต MSN และแชตอื่น ๆ รวมทั้งการสื่อสารผ่านภาพเคลื่อนไหว คนหูหนวกนิยมชมคลิปในยูทูบมาก เพราะเป็นภาพ และคนหูหนวกนิยมสื่อสารผ่าน Social Network เพราะไปตอบสนองความต้องการของคนหูหนวก คือ ต้องการการพูดคุยในชุมชน ใช้ภาษาไม่มาก ใช้คำสั้น ๆ และเป็น

ความรู้สึกว่าไม่แตกต่างจากคนทั่วไป และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรพรรษา พิมพ์กระจ่าง (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้ปกครองทางการได้ยิน” จากผู้ปกครองทางการได้ยินทั้ง 4 กลุ่มช่วงวัย คือ กลุ่ม 13-18 ปี กลุ่ม 19-25 ปี กลุ่ม 26-49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองทางการได้ยิน มีการใช้สื่อออนไลน์เป็นประจำ แม้กระทั่งในช่วงเวลาเรียนและช่วงวันหยุด ส่วนความต้องการพื้นฐานของผู้ปกครองทางการได้ยินที่มีต่อสื่อออนไลน์ พบว่า ยังคงมีความต้องการล่ามภาษามือเพื่อแปลข้อความที่พบเห็นในสื่อออนไลน์ อันเนื่องมาจากภาษามือคือภาษาแรกของผู้ปกครองทางการได้ยิน และพบอีกประเด็นที่น่าสนใจคือต้องการให้มีสติ๊กเกอร์ในรูปแบบภาษามือ เพื่อช่วยต่อการแสดงความรู้สึกและแผนข้อความในการติดต่อสื่อสารอีกด้วย โดยล่ามภาษามือถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับคนหูหนวกที่จะใช้ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ดังเช่นผลการศึกษาของ มณีนันท์ ศรีปัญญา (2557) ที่พบว่า คนหูหนวกที่รับชมรายการโทรทัศน์ที่มีล่ามภาษามือ จะมีประสิทธิภาพการรับรู้ที่ดีกว่าคนหูหนวกที่รับชมรายการโทรทัศน์ที่ไม่มีล่ามภาษามือ ซึ่งคนหูหนวกที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีการรับรู้ และเข้าใจข้อมูลข่าวสารจากรายการโทรทัศน์ที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้คนหูหนวกมีการรับรู้ และเข้าใจข้อมูลข่าวสารจากรายการโทรทัศน์ประเภทรายการสารคดีมากที่สุด รองลงมาคือ รายการข่าว และรายการสนทนา โดยเมื่อรับชมรายการแล้วคนหูหนวกจะเข้าใจในบทสรุปของเนื้อหามากที่สุด

คนหูหนวกนอกจากจะมีปัญหาในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์แล้ว ยังมีอุปสรรคในเรื่องของการสื่อสารด้วย โดยหลายคนจำเป็นต้องนัดล่ามไปพบแพทย์ด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของผู้พิการทางการได้ยินที่มีปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร ความบกพร่องทางการได้ยินอาจจะมีปัญหาในการใช้ภาษา กล่าวคือ ใช้ภาษาค่อนข้างจำกัด และไม่ถูกหลักไวยากรณ์ รู้คำศัพท์ในวงจำกัด ไม่สามารถนำคำศัพท์ไปใช้ในประโยคที่หลากหลายตามแต่ละสถานการณ์ได้ อาจใช้คำสลับที่กัน หรือการเขียนที่บกพร่อง (เกยุร วงศ์ก้อม, 2548, น. 8) ทำให้การสื่อสารกับบุคคลอื่นมีอุปสรรค ควรต้องมีล่ามภาษามือเดินทางไปด้วยเมื่อมีธุระสำคัญ ดังนั้นในรายการนี้ล่ามภาษามือจึงมีบทบาทและมีความสำคัญมากในการที่จะแปลสารไปถึงคนหูหนวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทางรายการพยายามช่วยให้ข้อจำกัดนี้ลดลง ทั้งการใช้ภาษามือเต็มจอ การเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้สนทนากับแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์โดยตรง ตามวัตถุประสงค์ของรายการที่พยายามจะให้ความรู้ข่าวสารในเรื่องของโรคโควิด-19 และช่วยเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนหูหนวกมีแนวทางในการปรับตัวและใช้ชีวิตในช่วงภาวะวิกฤติเช่นนี้

2. เข้าไปมีส่วนร่วม: คนหูหนวกกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม รายการนี้เปิดโอกาสให้คนหูหนวก เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในรายการ 2 ระดับ กล่าวคือ 1. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร และ 2. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต โดยทางรายการมุ่งเน้นให้ผู้ชมรายการคนหูหนวกสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในรายการด้วยการฝากคำถามในรายการได้ 4 รูปแบบ คือ 1. ข้อความ 2. คลิปวิดีโอ 3. ภาพสดร่วมจอขณะถ่ายทอดสด และ 4. คอมเมนต์ขณะถ่ายทอดสด และในส่วนในฐานะผู้ผลิตคนหูหนวกเข้ามามีบทบาทในการเป็นพิธีกรดำเนินรายการ มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการตั้งแต่ขั้นวางแผนก่อนการผลิตรายการ ขึ้นเตรียมการผลิตรายการ ขึ้นผลิตรายการ และขั้นหลังผลิตรายการ การผลักดันให้คนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมในรายการนั้น ทำให้คนหูหนวกสามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้ผ่านบทบาทของพิธีกรที่จะสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับสังคมคนหูหนวกอีกด้วย รวมทั้งการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร ก็จะเป็นผลดีต่อการสร้างสรรค์เนื้อหา รูปแบบการนำเสนอของรายการตอบโจทยความต้องการของคนหูหนวก เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันที่เคารพทุกความคิดเห็น และผู้ผลิตสามารถนำความคิดเห็นต่าง ๆ มาปรับปรุงพัฒนารายการต่อไปให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Shirley A. White, et al (1994 อ้างถึงในชลลดา กิจรินทร์มัยสุข, 2548, น. 17) ที่ได้สรุปแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หัวใจสำคัญของกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication Process) คือ กระบวนการร่วมกันคิด ร่วมรับฟัง และเคารพในความคิดของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน ร่วมวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางสังคม แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ตลอดจนกระบวนการร่วมกันค้นหาแนวทางและตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งทางทีมงานผู้ผลิตรายการก็พยายามกระตุ้นให้คนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมทั้งรายการด้วยการซักถาม ตีชม แสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้เสนอแนะประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาสู่การจัดทำเนื้อหาของรายการในประเด็นต่าง ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่สุดถนอม รอดสว่าง (2561) ได้อธิบายไว้ว่า รายการภาษามือเต็มจอควรจะสนับสนุนความสามารถของคนพิการทางการได้ยินให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ด้วยการส่ง

เสริมให้คนหูหนวก ได้มีส่วนร่วมในการผลิตรายการและเปิดโอกาสให้คนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นหรือกำหนดทิศทางของเนื้อหาของบทรายการที่เหมาะสมกับคนหูหนวก เพื่อให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจความแตกต่างและยอมรับในศักยภาพของคนหูหนวก ส่งผลให้คนทั่วไปและคนหูหนวกได้เข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญทำการศึกษารายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนา รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอของไทย และพัฒนารูปแบบรายการให้สร้างสรรค์ ตอบโจทย์ความต้องการของคนพิการ รวมทั้งบดบังไม่แยกคนพิการออกจากการรับชมรายการของคนทั่วไปเพื่อให้ทุกคนสามารถดูรายการโทรทัศน์เพื่อเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้

อย่างไรก็ดี การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในกระบวนการผลิตรายการนั้นจะมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร และมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบายได้ หรือในระดับบริหารได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะปัจจัยที่มาเกี่ยวข้องทั้งด้านการเข้าถึงสื่อ ด้านเงินทุน และด้านทักษะการผลิตสื่อ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชรินทร์ ผาภา (2559) ที่ผลการศึกษาพบเช่นกันว่าในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ใจเท่ากันเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างคนหูดี และคนหูหนวก ซึ่งสามารถแบ่งระดับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร โดยพิธีกรซึ่งเป็นทีมงานคนหูหนวกได้มีส่วนร่วมในระดับนี้มากที่สุด แต่ยังไม่พบการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในระดับบริหาร เพราะถึงแม้ทีมงานคนหูหนวกจะไม่มีความรู้ในด้านสื่อโทรทัศน์มาก่อน แต่เมื่อได้เข้ามาเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริงก็สามารถเข้าใจกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ รวมทั้งมีส่วนช่วยเหลือในการทำงานได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามพบว่า คนหูหนวกในประเทศไทยที่มีความรู้ มีศักยภาพในการทำงาน และสนใจศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ยังมีจำนวนน้อย เพราะฉะนั้นหากในอนาคตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนหูหนวก ทั้งสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ หรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถเข้ามาผลักดันและสนับสนุนงบประมาณในการผลิตสื่อเพื่อคนหูหนวกและคนพิการอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น หรือการร่วมกันผลักดันให้คนหูหนวกเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับบริหารได้ ก็จะส่งผลต่อรูปแบบและเนื้อหารายการที่จะผลิตขึ้น ที่จะสามารถสะท้อนตัวตนของคนหูหนวกและตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนคนหูหนวก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผู้วิจัยพบโมเดลของกระบวนการผลิตรายการสดในรูปแบบออนไลน์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นสุขภาพ สำหรับคนหูหนวก รวมทั้งรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการนำเสนอ โดยองค์กรสื่อ หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนหูหนวกหรือคนพิการสามารถนำองค์ความรู้นี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนารายการ หรือเป็นช่องทางในการส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงสื่อ สามารถแสดงศักยภาพด้านการผลิตสื่อ และใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะ

1. สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย และเครือข่ายทั่วประเทศ สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษากระบวนการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวก เพื่อผลักดันให้เกิดการส่งเสริมให้คนหูหนวกเข้ามามีบทบาทด้านการผลิตสื่อเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการผลิตรายการเพื่อให้คนหูหนวกสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้
2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในฐานะผู้ให้ทุนสนับสนุนโครงการ สามารถนำข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบและเนื้อหา รวมทั้งกระบวนการผลิตรายการเพื่อให้ความรู้กับคนหูหนวกในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์วิกฤติสุขภาพอื่น ๆ ต่อไปได้
3. องค์กรสื่อต่าง ๆ สามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการสร้างสรรค์รายการที่สร้างการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก และไปประยุกต์ใช้และพัฒนาการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวกต่อไปได้ รวมทั้งภาคส่วน ที่มีส่วนผลักดันเกี่ยวกับสื่อเพื่อคนหูหนวก

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). *สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เกตุร วงศ์ก้อม. (2548). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ*. เพทายการพิมพ์.
- คชรักษ์ แก้วสุราษ. (2563, 15 มิถุนายน). *สื่อคือแสงของคนหูหนวกในช่วงวิกฤต ?*. <https://thisable.me/content/2020/06/629>
- คมชัดลึก ออนไลน์. (2565, 21 ตุลาคม). *Big Sign ภาษามือใหญ่เต็มจอ นวัตกรรมความสุขเพื่อคนหูหนวกจาก VIPA*. <https://www.komchadluek.net/pr/533934>
- ชลลดา กิจรินภิรมย์สุข. (2548). *การศึกษาสถานะขององค์ความรู้ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์ พัฒนาการของไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ไดตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ตรี บุญเจือ. (2562). *คนพิการกับการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์*. *วารสารวิชาการ กสทช. ประจำปี 2562*, 3(3), 121-146.
- พรพรรณ พิพิมพ์กระจ่าง. (2560). *การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้ปกครองทางการได้ยิน* [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- พัชรินทร์ ผาภา. (2559). *นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ไดตีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- มนีรัตน์ ศิริปัญญาชนะ. (2557). *ประสิทธิผลด้านการรับรู้และความเข้าใจข้อมูลข่าวสารของคนหูหนวกจากรายการโทรทัศน์ผ่านล่ามภาษามือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิวินารถ หงษ์ประยูร. (2558). *การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก*. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 29(90), 291-312.
- สุดถนอม รอดสว่าง. (2561). *แนวทางการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอสำหรับคนพิการทางการได้ยิน*. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 12(2), 325-355.
- เสรี เรือนหล้า. (2543). *รูปแบบและกลวิธีการดำเนินเรื่องในการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ตามความต้องการของนักเรียน นักศึกษา จังหวัดเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- อลิสรา ชินคงอำนาจ. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับชมรายการ The Mask Singer หน้ากากนักร้อง* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5902031334_7344_6087.pdf
- voice online. (2554, 1 ตุลาคม). *หัตถภาษานานาชาติ รายการข่าวของคนหูหนวก*. <https://www.voicetv.co.th/read/19584>
- JSL Global Media. (2564, 4 พฤษภาคม). *รายการ D-มีดี EP8 | นายกสมาคมคนตาบอด และคนหูหนวกทำสื่อ กับเรื่องราว .. คนพิการเสพลืออะไร [มีภาษามือ]*. <https://www.youtube.com/watch?v=ciQ9Eqnmc3o>

การสื่อสารองค์กรภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด -19
กรณีศึกษา ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก
ORGANIZATIONAL COMMUNICATION IN THE SITUATION OF COVID – 19
SPREADING: A CASE STUDY OF GOLDEN JUBILEE MEDICAL CENTER

เพ็ญสินี วิพัฒน์ครุฑ¹ และ สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์²

Pensinee Wipatkrut and Somdech Rungsrisawat

Article History

Received: 10/03/2022

Revised: 01/10/2023

Accepted: 01/10/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการและการใช้สื่อในสื่อสารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงอิทธิพลของบรรยากาศการสื่อสารในการสนับสนุนต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กรอีกทั้งอิทธิพลของความผูกพันองค์กรต่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกในสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 26 คน ผลการศึกษพบว่า 1) ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมีการใช้รูปแบบการสื่อสารทุกรูปแบบเน้นการใช้สื่อใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ 2) มีการสื่อสารด้วยการให้ข้อมูล เพื่อมุ่งเน้นแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลอย่างเปิดเผยจริงใจ มีการเอาใจใส่ต่อทุกกลุ่มผู้รับสาร สร้างความเสมอภาคต่อการเข้าถึง เข้าใจข้อมูลข่าวสารและความยืดหยุ่นในการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก 3) การสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับงาน การสร้างความเพลิดเพลินในงานและการสร้างแรงจูงใจในการทำงานอันเป็นเหตุให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร และ 4) มีการให้ความช่วยเหลือทั้งบุคลากรและบุคลากรภายนอกอย่างเป็นมิตรคำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลักมีความอดทนอดกลั้นในการทำงานและการสื่อสาร พร้อมทั้งให้ความร่วมมือและสร้างสำนึกในหน้าที่ ที่ตนเองได้รับอย่างเต็มร้อย

คำสำคัญ: การสื่อสารองค์กร โควิด 19 ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Ph.D. (Candidate) in Communication Arts, Communication, Suan Sunandha Rajabhat University
E-mail: pensinee.wip@mahidol.ac.th *Corresponding author

² รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Associate Professor of Communication Arts, Communication, Suan Sunandha Rajabhat University

ABSTRACT

The research aimed to study the model, methods and effective use of media in corporate communication. Including the influence of the supportive communication atmosphere on the efficiency of corporate communication. As well as the influence of corporate engagement on effective communication and good corporate membership behavior affects organizational communication efficiency of Golden Jubilee Medical Center in the situation of COVID – 19 spreading. Used a qualitative research methodology. It consists of informal discussions and In-depth interview with 26 peoples. The results showed that 1) The Golden Jubilee Medical Center uses all forms of communication. Emphasis on using new media for efficiency 2) communicate with information to focus on solving problems, ready to provide information openly and sincerely, there is attention to all groups of recipients, create equality of access, understand information and have the flexibility to internally and externally communicate. 3) Creating a sense of unity with work, creating enjoyment at work and motivation to work which causes the relationship with the organization and 4) There is assistance to both personnel and friendly outsiders taking into account others, have patience in work and communication, as well as to cooperate and create a sense of duty.

Keywords: Organizational Communication, COVID 19, Golden Jubilee Medical Center

บทนำ

ประเทศไทยต้องมีการรับมือจากผลกระทบของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งถือว่าเป็นภาวะวิกฤติ ความเสี่ยงของประเทศ องค์กร และประชากร จึงจำเป็นต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญอย่างยิ่งการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการหรือทำให้ส่งข่าวสารให้กับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วทุกองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการข้อมูลข่าวสารมากขึ้น เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคลากรทุกฝ่ายขององค์กร ซึ่งมีความจำเป็นต้องได้และรับข่าวสารจำนวนมากและเป็นปัจจุบัน การที่จะทำให้ได้มาซึ่งข่าวสาร จำเป็นต้องใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเชื่อถือได้และเป็นประโยชน์การสื่อสารองค์กร จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับองค์กรหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นเส้นเลือดใหญ่ขององค์กร โดยไวรัสดังกล่าวเป็นสาเหตุของโรคทั้งในสัตว์และคน ซึ่งในคนนั้นไวรัสโคโรนาหลายสายพันธุ์ทำให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่มีอาการรุนแรง จึงถือเป็นอุบัติโรคใหม่นี้เป็นที่รู้จักเลยก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคม ปี 2019 ขณะนี้โรคโควิด 19 มีการระบาดใหญ่ไปทั่ว ส่งผลกระทบแก่หลายประเทศทั่วโลก องค์กรอนามัยโลกได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็น “การระบาดใหญ่” หรือ pandemic หลังจากเชื้อลุกลามไปอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของโลก (กรมควบคุมโรค, 2563)

ดังนั้นทุกองค์กรจึงควรให้ความสำคัญของการติดต่อสื่อสารองค์กรในภาวะวิกฤติ ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายการสื่อสารองค์กรอันหมายถึงกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดและทัศนคติในองค์กรของกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันแต่มีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันทั้งนี้เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นแล้วยังช่วยให้เกิดการควบคุมพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรได้ด้วย เพื่อส่งเสริมการยอมรับเป้าหมายและการดำเนินงานขององค์กร เพื่อใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจ ถ้าหากได้รับข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงทั้งหมดนี้จะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ

การสื่อสารภายในองค์กรเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะทำให้สมาชิกในองค์กรมีความสุขในการทำงาน ซึ่งความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรสามารถวัดได้จากคุณภาพของการสื่อสารองค์กร กล่าวคือประสิทธิภาพของการทำงานจะมีสูงขึ้นถ้าการสื่อสารองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกันหากการสื่อสารองค์กรเต็มไปด้วยอุปสรรคและปัญหาในการสื่อสาร ประสิทธิภาพและคุณภาพ ผลงานขององค์กรจะลดต่ำลงอย่างมาก

สำหรับองค์กรทางการแพทย์ที่ถือว่าเป็นด่านหน้าในการรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยรูปแบบและกระบวนการที่รัดกุม ทั้งในด้านการทำหัตถการและการเฝ้าระวัง เพื่อตรวจจับการระบาดของโรคในประชากรกลุ่มเสี่ยงได้อย่างทันเวลา และดำเนินการในสถานที่ที่คนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก (กรมควบคุมโรค, 2564) ซึ่งการเฝ้าระวังและการรักษานั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยกลยุทธ์และวิธีการในการสื่อสาร เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจน สร้างความเชื่อมั่นอย่างตระหนักรู้และหลีกเลี่ยงความตระหนก อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและคาดเคลื่อนได้ ดังนั้นข่าวสารต่าง ๆ ที่ส่งออกมา นั้น จึงจำเป็นที่จะต้องกลั่นกรองในทุกมิติอย่างรอบด้าน เพื่อให้เกิดการรับสารที่ถูกต้อง เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ด้วยการป้องกันข่าวปลอม ก่อให้เกิดความเข้าใจและแก้ไขสิ่งที่เป็นวิกฤติ การสื่อสารของหน่วยงานด้านหน้าอย่างโรงพยาบาลที่ถือว่าเป็นองค์กรที่มีความรู้ในเรื่องของโรคระบาดดังกล่าวมากที่สุดกว่าองค์กรใด ๆ นั้นเอง

โดยองค์กรจำเป็นที่จะสร้างบรรยากาศการสื่อสารองค์กรที่เป็นไปอย่างเป็นกันเอง เปิดใจรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะส่งเสริมการสื่อสารในระบบเปิดหรือการสื่อสารสองทาง ซึ่งถือเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของกิบป์ (Gibb, 1961) ที่ว่าบรรยากาศการสื่อสารแบบสนับสนุนจะทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจ มีการช่วยเหลือปรึกษาหารือ และทำให้บุคลากรร่วมกันทำงานอย่างสร้างสรรค์ ทำให้งานประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (2556) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า เมื่อบุคลากรที่มีความผูกพันกับองค์กรจะแสดงออกถึงการทำงานที่มุ่งมั่น กระตือรือร้น และทุ่มเทให้แก่งานอย่างเต็มที่และเต็มกำลังความสามารถแล้ว บุคลากรเองก็ทำงานอย่างมีชีวิตชีวา เต็มไปด้วยความสุข และสนุกกับการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความเพลิดเพลินในการทำงานของ ซีกเซนตมีทาลยี (Csikszentmihalyi, 1990) และ เบ็คเกอร์ (Bakker, 2008) ซึ่งเป็นแรงจูงใจภายในจากการที่ได้ทำงานที่ตนเองปรารถนา จึงทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข รู้สึกเพลิดเพลินไปกับงาน ไม่ว่างานที่ทำ จะมีปัญหาหรืออุปสรรคเพียงใด ก็ยังสามารถปฏิบัติงานนั้นต่อไปเพื่อให้งานสำเร็จ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามมาก และไม่สนใจในเรื่องของเวลาด้วย

ดังนั้นองค์กรทางการแพทย์ก็ต้องประเมินผลกระทบในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องและพิจารณาให้ความช่วยเหลือ เยียวยา ทั้งด้านกายภาพ ภาพลักษณ์ วิกฤติ สร้างความมั่นใจให้กลับคืนมาโดยเร็วกับกลุ่มเป้าหมายการเรียนรู้จากกรณีศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจต่อรูปแบบ วิธีการและการใช้สื่อในการแก้ไขภาวะวิกฤติที่เป็นความเสี่ยงของทั้งประเทศและองค์กร เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาหรือนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนาวางแผน และปรับปรุงการสื่อสารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้บุคลากร ประชาชนทั่วไปและผู้รับบริการเกิดความผูกพันกับองค์กรและมีพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการและการใช้สื่อในการสื่อสารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงอิทธิพลของบรรยากาศการสื่อสารในการสนับสนุนต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กร อีกทั้งอิทธิพลของความผูกพันองค์กรต่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกในสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019

การทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมองค์กร (Organizational Behavior : OB) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ บุคคล (Individual) กลุ่ม (Group) และ โครงสร้าง (Structure) ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินและ พฤติกรรมของบุคคลในองค์กร ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ การดำเนินการขององค์กร ให้ดียิ่งขึ้น หรือเป็นการศึกษาถึง ความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมของบุคคล ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน ขององค์กร โดยโรบินส์ และจูดจ์ (Robbins and Judge, 2015) ได้เสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมองค์กร สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การเปลี่ยนแปลงจากระดับบุคคลแต่ละคน (Individual level) เป็นระดับกลุ่ม (Group level) และระดับระบบ องค์กร (Organization System level) โดยเริ่มจากแนวคิดและพฤติกรรม ของแต่ละบุคคลเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมในระดับกลุ่ม และกำหนดเงื่อนไขโครงสร้างเกี่ยวกับ พฤติกรรมของกลุ่ม เพื่อที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมขององค์กร

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถชี้ให้เห็นได้ว่าพฤติกรรมองค์กรจะเกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความรักต่อองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน หลีกเหลี่ยงไม่ได้ และต้อง อาศัยการเปิดรับข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา โดย แม็คลอร์ด และ โอเคาฟี่ (Meleod and O'kafe, 1972, อ้างถึงใน วรุสิริ มาก แสง, 2562) กล่าวไว้ว่า โดยส่วนใหญ่การ วัดที่ใช้เป็นตัวชี้วัดมี 2 ลักษณะ คือ (1) วัดจากเวลาที่ใช้สื่อ กับ (2) วัดจากความถี่ในการใช้ สื่อแยก ตามประเภทของเนื้อหาที่แตกต่างกัน ซึ่งการวัดจากเวลาที่ใช้สื่อนั้น มีข้อเสีย เนื่องจากคำตอบที่ได้ อาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น เวลาที่ใช้สื่อไม่ตรงกับเวลาว่าง หรือว่าสื่อนั้น ๆ อาจไม่ได้ถูกใช้ตลอด ซึ่งนั่นก็หมายถึงไปถึงการใช้สื่ออย่างเหมาะสมด้วยเช่นกัน

เมื่อมีการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมต่อองค์กรแล้ว บรรยากาศการสื่อสารในการสนับสนุนต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร องค์กรก็จะมีเพิ่มมากขึ้น โดยจะส่งผลต่อความผูกพันองค์กรต่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อ ประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กรอย่างลึกซึ้งไม่ได้

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) หรือสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) ออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้บริหารองค์กร จำนวน 2 ท่าน 2) กลุ่มผู้ ปฏิบัติหน้าที่ทางด้านสื่อและประชาสัมพันธ์ จำนวน 4 ท่าน และ 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสนามต่าง ๆ จำนวน 20 ท่าน รวมทั้งหมด 26 ท่าน โดยการสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นการเปิดกว้างในการตอบในประเด็นคำถาม ไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้เกิดการอธิบายความคิดเห็น ของตนได้อย่างอิสระเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลที่ถี่ ลึกซึ้ง กว้างขวางและเป็นบุคคลในองค์กร โดยบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่ ปฏิบัติงานในศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก

โดยในการสัมภาษณ์นี้จะเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนเองจนได้ข้อมูลครบถ้วนและเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว แล้ววิเคราะห์ข้อมูลและสรุป ผลในรูปของความเรียงเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการสื่อสารองค์กรภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 กรณีศึกษา ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้ที่ทำงานและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารองค์กรและการประชาสัมพันธ์ของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก โดยมีอายุงานมากกว่า 10 ปี ทุกท่าน จึงทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ที่สามารถฉายภาพของรูปแบบ วิธีการและการใช้ สื่อในสื่อสารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงอิทธิพลของบรรยากาศการสื่อสารในการสนับสนุนต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กร อีกทั้งอิทธิพลของความผูกพันองค์กรต่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อประสิทธิภาพ การสื่อสาร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดนั้นสามารถจำแนกได้ตามประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบ วิธีการและการใช้สื่อในสื่อสารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบันของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกนั้นมีการบูรณาการของสื่อที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งสื่อเก่า สื่อใหม่ สื่อหลอมรวมและสื่อดิจิทัล เพื่อให้ผู้รับสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรเกิดความตระหนักรู้และเข้าใจถึงปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยสามารถแยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1.1 รูปแบบการสื่อสารองค์กร

ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก มีรูปแบบการสื่อสารแบบผสมผสาน ทั้งการสื่อสารจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน การสื่อสารแบบข้ามสายงาน และการสื่อสารแบบพวงองุ่น เนื่องจากว่าศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก เป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนทางด้านสุขภาพ จึงจำเป็นต้องมีนโยบายการสั่งการจากผู้บริหารลงมายังผู้ปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งยังมีการรับฟังความคิดเห็นของพนักงานทุกสายงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านการบริการอย่างครบวงจร หรือแม้กระทั่งสายงานต่าง ๆ ในองค์กรก็จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เพื่อป้องกันการผิดพลาดต่อข่าวสารที่จะเผยแพร่ไปยังผู้รับบริการทางด้านสาธารณสุข ตลอดจนการร่วมกันอบรม สัมมนาในการพัฒนาองค์กรให้เกิดการบริการอย่างเป็นเลิศ และเตรียมความพร้อมต่อวิกฤติการณ์ในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ที่กำลังทำให้เกิดการตื่นตระหนกอยู่ในปัจจุบัน

1.2 วิธีการสื่อสารองค์กร

สำหรับวิธีการสื่อสารองค์กรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกนั้น จะเน้นการสื่อสารภายในก่อนเป็นอันดับแรก เนื่องจากหากผู้คนในองค์กรสามารถเข้าใจถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะสามารถสื่อสารข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ไปยังผู้มารับบริการหรือการสื่อสารภายนอกได้อย่างกระชับ

โดยส่วนใหญ่แล้วทางผู้บริหารและทีมงานที่รับผิดชอบทางด้านการสื่อสารก็จะมีการกระจายข่าวอยู่เป็นประจำและต่อเนื่องให้กับบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก อีกทั้งบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกก็จะมีวิธีการสื่อสารด้วยการชวนคุยกับผู้มารับบริการในระหว่างการรอหรือในขณะที่รับบริการอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

1.3 การใช้สื่อในการสื่อสารองค์กร

สำหรับศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก มีการใช้สื่อที่หลากหลายมาก แต่จะเน้นสื่อที่เป็นสื่อใหม่ เนื่องจากต้องการให้ทุกคนทั้งบุคลากร ผู้มารับบริการหรือแม้กระทั่งญาติของผู้มารับบริการเข้าใจข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดในตัวสารที่จะสื่อออกไปสู่สาธารณะชน

โดยสื่อที่ใช้นั้นมีทั้งเฟซบุ๊กของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ทวิตเตอร์ เว็บไซต์ เสียงตามสาย ไลน์แอด ป้ายประชาสัมพันธ์ หรือแม้กระทั่งสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกเอง เพราะนั่นจะเป็นการตอกย้ำให้ผู้มารับบริการได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุที่ผู้มารับบริการนั้นได้ใช้เวลาอยู่กับบุคลากรของโรงพยาบาลค่อนข้างนาน จึงเป็นการพูดคุยกัน เพื่อลดแรงตึงเครียดและรับฟังปัญหาระหว่างกันไปด้วย

แม้กระทั่งสื่อที่ได้รับความนิยมจนกลายเป็นไวรัลในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีชื่อว่า “อุ้ยฮั่นสู้ ๆ” ที่มีการแปลภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน จนเป็นผู้คนแชร์และได้ส่งต่อเพื่อเป็นกำลังใจให้กับผู้คนและบุคลากรทางการแพทย์ที่กำลังใจในการผ่านพ้นวิกฤตินี้ไปได้

นอกเหนือจากคลิป์วิดีโอที่เป็นสื่อวิทัศน์ที่ได้รับการแชร์และส่งต่อภายในช่วงข้ามคืนที่ทางศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกได้ผลิตออกไปนั้น ยังมีคลิป์อื่น ๆ ที่สอนวิธีการป้องกันและดูแลตัวเองในขณะออกนอกบ้านหรืออยู่ในย่านแออัด โดยคลิป์วิดีโอนี้เป็นทั้งภาพเคลื่อนไหวและเป็นโมชันกราฟิก ซึ่งสื่อเหล่านี้จะเน้นในการเผยแพร่ในเฟซบุ๊กและโทรทัศน์ภายในศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ส่วนอินโฟกราฟิกต่าง ๆ นั้นจะเน้นการติดตามส่วนที่มีผู้มาใช้บริการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นทางเดิน ลิฟท์โดยสาร หรือแม้แต่บอร์ดตามหน้าหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้สามารถอ่านได้อย่างสะดวก และยังสามารถนำไปเผยแพร่ในเฟซบุ๊ก โดยมีการใช้แคปชั่นดึงดูดให้น่าสนใจเพื่อสร้างการ

ติดตามอย่างต่อเนื่อง หรือแม้กระทั่งสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เว้นระยะห่างในการรวมกลุ่มกัน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคดังกล่าวอีกด้วย

2. อิทธิพลของบรรยากาศการสื่อสารในการสนับสนุนต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กร

การให้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลจริงและถูกต้องของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ด้วยที่ว่าเป็นการป้องกันการเข้าใจข่าวสารที่ผิดพลาด ซึ่งนั่นจำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลทั้งบุคลากร ผู้มารับบริการและญาติของผู้มารับบริการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเป็นการก่อให้เกิดความเข้าใจข้อมูลข่าวสารไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อต่อสู้กับวิกฤติปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว อีกทั้งเป็นการเตรียมการเพื่อแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น หรือการปฏิบัติตนเมื่อสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยหรือมีอาการป่วยจากไวรัสโคโรนาเอง ว่าต้องรักษาตัวเองอย่างไร ทานยาแบบไหน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและเกิดการแพร่เชื้อไปยังผู้อื่นต่อไปได้

โดยเมื่อเกิดปัญหาหรือวิกฤติการณ์การอันไม่พึงประสงค์ทั้งในศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกและครอบครัวของผู้มารับบริการ แล้วนั้น ทางศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมุ่งเน้นแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน อันจะก่อให้เกิดความสบายใจต่อทั้งบุคลากรในองค์กรและผู้มารับบริการ ด้วยที่เชื่อว่าเชื้อไวรัสโคโรนาคือไวรัสหวัดใหญ่ มีหลายสายพันธุ์ จำเป็นที่จะต้องรับมือกับปัญหาเฉพาะหน้ามากพอสมควร การให้ความสำคัญโดยการมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาขึ้น ถือเป็นแนวทางการรักษาไว้ซึ่งจรรยาบรรณแพทย์ โดยไม่เลือกที่จะปฏิบัติต่อแค่กลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง ซึ่งเป็นนโยบายที่ผู้บริหารได้กำชับไปยังบุคลากรในองค์กรให้ยึดถือปฏิบัติ และบุคลากรในองค์กรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกก็ยินยอมพร้อมใจที่น้อมรับนโยบายนี้ไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อสุขภาวะที่ดีของปวงประชาชนที่มารับบริการ

นอกเหนือจากนั้นข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นทางศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกก็พร้อมที่จะเปิดเผยด้วยความจริงใจ ด้วยเหตุที่ว่าเป็นเรื่องที่ต้องเปิดเผยให้ทราบกันอย่างถ้วนหน้า อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการสื่อสารของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกเอง หากมันแต่กลั้วว่าจะเป็นเรื่องที่เสียหาย บุคลากรในองค์กร ผู้มารับบริการและญาติของผู้มารับบริการก็จะได้รับข่าวสารที่ผิด ๆ และเกิดปัญหาต่อสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วย

ทั้งนี้ ผู้บริหารและบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ยังมีความเชื่อที่ว่า การให้ข้อมูลข่าวสารด้วยความจริงใจต่อผู้รับสารนั้น จะส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตในช่วงภาวะวิกฤติในปัจจุบัน เพราะจะเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ในเรื่องการแพร่ระบาด วิธีการการป้องกันตัว การปรับตัวเมื่อเกิดโรคกับตนเองและการอยู่กันในสังคมอย่างไรให้ปลอดภัย แต่ทั้งนี้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก จำเป็นที่จะเอาใจใส่ในเนื้อหาของสารที่จะนำเสนอทั้งภายในและภายนอกด้วย

โดยการเอาใจใส่ในเนื้อหาของสารที่จะนำเสนอเช่นนั้น จะต้องไม่เกิดผลกระทบในทางลบต่อทุกคนทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งถือว่าเป็นการสื่อสารที่สร้างสรรค์ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารองค์กรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ซึ่งจะเน้นการสร้างแนวคิดการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงทุกคน โดยอาศัยทีมงานออกแบบสื่อเฉพาะช่องทาง เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์และทวิตเตอร์ เป็นต้น

ซึ่งการสื่อสารที่ง่ายและมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเสมอภาคของบุคลากรในองค์กรนั้น จะเป็นการสามารถเข้าถึงผู้บริหารได้โดยตรง ซึ่งห้องทำงานของผู้บริหารของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกทุกท่าน จะเปิดประตูเพื่อต้อนรับและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรเสมอ ทั้งนี้ผู้ให้บริการหรือญาติก็สามารถสื่อสารถึงผู้บริหารได้โดยตรงจากช่องทางในสื่อออนไลน์ ที่มีช่องทางสายตรงเพื่อติดต่อผู้ให้บริการและญาติของผู้ให้บริการ อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างเท่ากัน และเสมอภาค

การให้ความเสมอภาคของการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องอย่างเท่าเทียมกันของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกนั้น ถือว่าเป็นเรื่อง que ผู้บริหาร บุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารองค์กรจะเน้นย้ำเพื่อถือปฏิบัติต่อผู้เข้ารับบริการและญาติของผู้รับบริการเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ก็จะต้องมีการยึดมั่นในหลักของความยืดหยุ่นในการสื่อสารด้วยเช่นกัน

หลักของความยืดหยุ่นของการสื่อสารองค์กรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกนั้นจะให้ความสำคัญกับทุกคนภายในองค์กร และนอกองค์กร เพราะจะต้องเข้าใจในบริบท การเข้าถึง การเข้าใจและการยอมรับต่อข่าวสารนั้น ด้วยคนในสังคมทั้งในและนอก

องค์กรนั้นมีความหลากหลายและแตกต่างกัน การยึดหลักของความยืดหยุ่นจะเป็นสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อการสื่อสาร จนก่อให้เกิดประสิทธิภาพของการสื่อสารองค์กรในท้ายที่สุด ซึ่งนั่นก็เป็นวัตถุประสงค์หลักที่ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกได้กำหนดไว้ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำมาซึ่งการสื่อสารองค์กรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบุคลากรในองค์กร และผู้เข้ามารับบริการ อันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันและฝ่าฟันในวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

3. อิทธิพลของความผูกพันองค์กรต่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ทางศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมีการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับงานของบุคลากรทางการแพทย์ทั้งสายการแพทย์และสายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดกิจกรรมให้ร่วมกันทำอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีการเปิดลานกิจกรรมและลานอาหารเพื่อให้บุคลากรในองค์กร ผู้เข้ามารับบริการและญาติของผู้มารับบริการได้สัมผัสถึงมิติใหม่ของโรงพยาบาล ที่ไม่ใช่มีแค่เพียงหมอ พยาบาล คนไข้เท่านั้น แต่จะเป็นแหล่งช้อปปิ้ง ทานอาหาร เพื่อให้เกิดความสุขในการทำงานและเข้ามาในโรงพยาบาลอันก่อให้เกิดความเป็นองค์กรที่เหมือนบ้าน

แม้แต่การบริหารจัดการสวัสดิการเพื่อบุคลากรนั้นก็จะมีการกำหนดเงินรายได้ งบประมาณ สวัสดิการและการตั้งมูลนิธิเพื่อให้บุคลากรในองค์กรรู้สึกเป็นเพื่อนและเป็นครอบครัวเดียวกัน อีกทั้งบุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ หากคนไหนที่ต้องเดินทางไกลก็จะให้อาศัยอยู่ที่หอพักที่สร้างขึ้นพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน พร้อมทั้งมีนโยบายเปิดคลินิกพิเศษเพื่อสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับบุคลากรภายในองค์กรอีกด้วย

ซึ่งทางศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกก็ยอมรับว่ามีสถานที่จอดรถค่อนข้างที่จะจำกัด แต่ก็มี การให้หน่วยรักษาความปลอดภัยดูแลความเรียบร้อยเพื่อบริการทั้งบุคลากรและคนภายนอกที่มาใช้บริการอย่างทั่วถึง

นอกเหนือจากการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับงานที่ปฏิบัติแล้วนั้น องค์กรยังมีการสร้างความเพลิดเพลินในงานของบุคลากรในองค์กรอีกด้วย ซึ่งนั่นก็เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เป็นมิตร ทำให้เกิดความผูกพันกับองค์กร ในการนี้ก็จะมียุติกลางลาน เพื่อบรรเทาอาการเครียดในการทำงาน ซึ่งผลพลอยได้ก็ส่งไปยังผู้มารับบริการและญาติของผู้มารับบริการด้วยเช่นกัน

สำหรับประเด็นที่สำคัญที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรมีความผูกพันกับองค์กรแล้วนั้น ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยการเพิ่มสวัสดิการให้กับบุคลากรขององค์กรทั้งในเรื่องการใช้ชีวิตและค่าจ้างที่เหมาะสม

โดยคุณภาพการใช้ชีวิตของบุคลากรนั้นจะมีสวัสดิการในเรื่องของการเตรียมเครื่องแต่งกายไว้ให้ ซึ่งบุคลากรทุกท่านสามารถใส่ชุดอะไรมาทำงานก็ได้ แต่เมื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แล้ว ทางศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกจะมีเสื้อผ้าที่ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อแล้วเตรียมไว้ให้ หลังจากปฏิบัติงานเสร็จก็จะถอดไว้ส่งซักและทำความสะอาดตามขั้นตอนทางการแพทย์ต่อไป นั่นถือว่าเป็นการทำชีวิตให้ง่ายขึ้นในการทำงาน อีกทั้งมีการเพิ่มเวลาให้ทำงานเพื่อที่จะได้รายได้เพิ่มเติมจากคลินิกพิเศษ โดยบุคลากรในองค์กรไม่จำเป็นต้องออกไปรับงานพิเศษตามคลินิกต่าง ๆ ภายนอกด้วย ซึ่งนั่นถือได้ว่าเป็นการสื่อสารองค์กรที่ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกได้ใช้กระบวนการทางด้านการบริหารนโยบายเพื่อให้บุคลากรในองค์กรเกิดความผูกพันต่อองค์กร อันนำมาซึ่งการทำงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อองค์กรและปวงประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำมาซึ่งการสื่อสารองค์กรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบุคลากรในองค์กรและผู้เข้ามารับบริการ อันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันและฝ่าฟันในวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

4. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กร

การเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรในศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกนั้นเกิดจากการให้ความช่วยเหลือของเพื่อร่วมงาน ผู้บริหาร และนโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและมีการสื่อสารกันอย่างตรงไปตรงมา โดยนโยบายต่าง ๆ นั้น ทางศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกจะคำนึงถึงผู้มาก่อนเป็นหลัก ซึ่งผู้อื่นนั้นหมายรวมไปถึงบุคลากรในองค์กร ผู้มารับบริการและญาติของผู้มารับบริการ อันนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

โดยนโยบายที่ผู้บริหารศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกให้ไว้นั้นจะต้องมีการสื่อสารอย่างอดทนอดกลั้น เพราะทั้งคนในองค์กร ผู้มารับบริการและญาติผู้มารับบริการนั้นต่างก็มีความหลากหลาย จึงต้องอาศัยการสื่อสารที่เป็นญาติสนิท มิตรสหาย โดยท้ายที่สุดแล้ว นั้นก็จะเกิดการร่วมมือ ร่วมใจอันดีระหว่างกัน จนก่อให้เกิดการทำงานที่สนุกสนาน บรรยากาศที่น่าเข้ามาใช้บริการ อีกทั้งทำให้สุขภาพจิตของทั้งคนในองค์กร ผู้มารับบริการและญาติผู้มารับบริการดีขึ้นอีกด้วย ถือได้ว่าเป็นยาขนานเอกที่เป็นการบำบัดโรคทางจิตได้อีกแนวทางหนึ่ง

ทั้งนี้ ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกยังสร้างจิตสำนึกในหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายให้ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกจะขาดทุนไม่ใช่ประเด็นใหญ่ ต้องให้ความสำคัญกับผู้มารับบริการและบุคลากรก่อนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้การเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งของบุคลากร ผู้มารับบริการและญาติของผู้มารับบริการจำเป็นที่จะต้องได้รับการสื่อสารอย่างตรงกลาง มีสารประโยชน์ เนื้อหาของข้อมูลนั้นต้องทันสมัย

หากการสื่อสารของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกไม่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทันสมัยและเข้าถึงทุกภาคส่วนแล้ว นั้น ย่อมจะเกิดผลเสียต่อการเข้าใจผิดในภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาอย่างแน่นอน ด้วยเหตุที่ว่าทั้งบุคลากร ประชาชนทั่วไป ผู้มารับบริการและญาติของผู้มารับบริการ ต่างก็ไม่อยากจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต เมื่อเชื่อดังกล่าวเข้ามาใกล้ชีวิต

ดังนั้นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ที่เป็นแนวทางที่ดีอยู่แล้วนั้น สามารถสร้างภาพลักษณ์ สร้างความเข้าใจ สร้างการเข้าถึงและการรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทั้งการป้องกันก่อนจะรับเชื้อ การรักษาตัวระหว่างการรับเชื้อ และวิธีการดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัสดังกล่าว

อภิปรายผล

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ 4 ประเด็นด้วยกันคือ

1. รูปแบบ วิธีการและการใช้สื่อในสื่อสารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมีการใช้รูปแบบสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นจากบนลงล่าง จากล่างสู่บน การสื่อสารข้ามสายงานและการสื่อสารแบบกลุ่ม อีกทั้งยังเน้นการสื่อสารภายในเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีภายในองค์กรก่อนที่จะมีการให้ข้อมูลไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนอื่น ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ก็จำเป็นที่จะต้องมีการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหา กลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ

2. อิทธิพลของบรรยากาศการสื่อสารในการสนับสนุนต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กร นั้นก็จะต้องมีการสื่อสารด้วยการให้ข้อมูล เพื่อมุ่งเน้นแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลอย่างเปิดเผยจริงใจ มีการเอาใจใส่ต่อทุกกลุ่มผู้รับสาร สร้างความเสมอภาคต่อการเข้าถึง เข้าใจข้อมูลข่าวสารและมีความยืดหยุ่นในการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก

3. อิทธิพลของความผูกพันองค์กรต่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดภาวะวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ทางองค์กรก็จะใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความผูกพันและความเชื่อมั่นต่อองค์กร อันประกอบไปด้วย การสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกับงาน การสร้างความเพลิดเพลินในงาน และการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากที่สุด อันเป็นเหตุให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร

4. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อประสิทธิภาพการสื่อสารองค์กร ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สะท้อนการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพที่ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกได้กระทำการสื่อสารออกไป จนทำให้เกิดการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรได้ โดยศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ได้มีการให้ความช่วยเหลือทั้งบุคลากร และบุคลากรภายนอกอย่างเป็นมิตร คำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลัก มีความอดทนอดกลั้นในการทำงานและการสื่อสาร พร้อมทั้งให้ความร่วมมือและสร้างสำนึกในหน้าที่ ที่ตนเองได้รับอย่างเต็มร้อย

ซึ่งนั้นก็สอดคล้องกับหลักการสื่อสารในภาวะวิกฤติของ คูมบส์ (Coombs, 2012) กล่าวว่า วิกฤติ คือ การรับรู้ของเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ซึ่งมีความสำคัญและมีความคาดหวังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ และสามารถส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อสมรรถภาพขององค์กร และเกิดผลด้านลบ ด้วยที่ว่า การสื่อสารในภาวะวิกฤติเป็นเรื่องที่องค์กรควรจะให้ความสำคัญ

เพราะทุกองค์กรย่อมมีความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หากองค์กรนั้นขาดการสื่อสารที่ดีอาจส่งผลให้ภาวะวิกฤตด้านลบมากขึ้น ดังนั้นทุก ๆ องค์กรควรจะต้องมีความพร้อม

ซึ่งคัมบส์ (Coombs, 2012) ยังได้เสนอว่า เนื้อหา ช่องทาง วิธีการนั้นจะต้องมีความครอบคลุมเรื่องของการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารและดำเนินการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต ซึ่งถือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการบริหารภาวะวิกฤต แต่ก็เป็องค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลต่อชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และความน่าเชื่อถือ ศรัทธาขององค์กร อย่างยิ่ง เนื่องจากเมื่อมีเหตุวิกฤตเกิดขึ้นสถานะของความวิกฤตนั้นไม่ได้อยู่ที่ตัวเหตุการณ์ที่เกิด แต่อยู่ที่ความคิดของผู้คนที่ว่าเกิดอะไรขึ้น โดยศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ก็ได้นำหลักการต่าง ๆ เหล่านี้มาประกอบสร้าง เพื่อดำเนินการสื่อสารในวิกฤติการณ์ในครั้งนี้ด้วย

ทั้งนี้ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ได้มีการอัปเดตข้อมูลที่ทันสมัย มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อรับมือกับปัญหาเรื่องการสื่อสาร มีการเพิ่มช่องทางตอบคำถามและสื่อสารให้พนักงานรับรู้ข้อมูลเสมอ (Crandall, Panel, and Spillam, 2014) ซึ่งช่องทางต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะเป็สื่อใหม่ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา และเป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตในภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, 2561)

ซึ่งการสื่อสารที่ดีขององค์กรนั้นจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ก็ย่อมได้รับจากแรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอย่างต่อเนื่องด้วย (ณัฐยา ไพโรสงบ, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถให้องค์ความรู้ใหม่ของการสื่อสารองค์กรภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกในด้านของของหลอมรวมการสื่อสารในทุกมิติจนกลายเป็นวัธของการสื่อสารช่วงวิกฤติการณ์ ดังนั้นหากจะให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันแล้วทั้งผู้บริหาร บุคลากรและเจ้าหน้าที่ในองค์กรต้องให้ความสำคัญต่อการสื่อสารเป็นอันดับต้น ๆ เฉากเช่นศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ซึ่งไม่ใช่แค่ภาวะวิกฤติและหากต้องเป็นตลอดเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจากการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกได้ทำการผลิตสื่อ “อุ๊ฮั่นสู้ ๆ” เพื่อเผยแพร่ไปทั่วโลก ที่ไม่ใช่แค่เพียงประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งนั่นย่อมแสดงให้เห็นว่าหากมีการผสมผสานการสื่อสารที่หลากหลายมิติเข้าด้วยกันแล้วนั้น จะส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้และเข้าใจสถานการณ์ที่ไม่ปกติและสามารถผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นไปได้ด้วยความเรียบร้อย ซึ่งถึงแม้ว่าโควิด 19 จะเป็นการแพร่ระบาดที่รุนแรง หากมีการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา ใช้หลักของความเข้าใจทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสารได้ รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาที่จะนำเสนอในสื่อช่องทางต่าง ๆ นั้น ก็จำเป็นมากที่จะทำให้เกิดการรับรู้ที่ตรงกาลของผู้รับสารด้วย ซึ่งศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกก็ได้มีการวิเคราะห์เนื้อหาของสารก่อนที่จะมีการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ออกสู่สาธารณะชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) องค์กรต่าง ๆ สามารถนำวิธีการผสมผสานสื่อและการสื่อสารไปปรับใช้ได้ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และลดวิกฤติการณ์อันจะเกิดขึ้นภายในองค์กรได้

2) หลักการวิเคราะห์ผู้รับสาร เนื้อหาของสารก็เป็สิ่งที่สำคัญในการสื่อสารในภาวะวิกฤติ เนื่องจากผู้รับสารเองก็คาดหวังจะได้ข้อมูลอันเป็นจริง ซึ่งหากมีการวิเคราะห์ทั้ง 2 ส่วนแล้วนั้นจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสารในภาวะวิกฤติเฉากเช่นศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกได้

3) การให้ความสำคัญต่อทุกภาคส่วนในองค์กรที่ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกได้ยึดถือปฏิบัติ นั้น เป็หัวใจสำคัญของการสื่อสารในภาวะวิกฤติได้เป็นอย่างดี ซึ่งองค์กรต่าง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติและปรับใช้ได้ให้เหมาะสมกับองค์กรของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ครอบคลุมและเห็นในมิติของผู้รับสารภายนอกองค์กรต่อการสื่อสารในภาวะวิกฤติของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ควรทำการศึกษาในเรื่องของการรับรู้และการยึดถือปฏิบัติต่อการสื่อสารของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ต่อผู้เข้ารับบริการของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2563, 5 มีนาคม). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia>.
- ณัฐยา ไพรสงบ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงงานผลิตอาหารว่างแห่งหนึ่ง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วรุณศิริ มากแสง. (2562). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจหลักสูตรภาษาไทยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. [การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- สุกัญญา บุรณเดชาชัย. (2561). วารสารศาสตร์หลอมรวม: แนวคิด หลักการและกรณีศึกษาในประเทศไทย. แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น
- สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ. (2559). *Employee Engagement in Practice: ผู้ใจพนักงานอย่างไรให้ตั้งใจทำงาน*. โรงพิมพ์ตะวันออก
- Bakker, A. (2008). The work-related flow in inventory: Construction and initial validation of the WOLF. *Journal of Vocational Behavior*, 72(3), 400-414.
- Crandall, Panel, & Spillam. (2014.) Relationship between organizational communication climate and interpersonal conflict management. *Pakistan Journal of Psychology*, 42(2), 1-20.
- Coombs. (2012). Assessing Gibb's supportive and defensive communication climate: An examination of measurement and construct validity. *Communication Research Reports*, 28(4), 1-15.
- Gibb J. R. (1961). *Defensive communication*. Retrieved form <http://reagle.org/joseph/2010/conflict/media/gibb-defensive-communication>.
- Robbins, S. P., & Judge, T. (2015). *Organizational behavior*. Pearson Education.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ
ผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด

FACTORS INFLUENCING PRODUCTION ORDER DECISIONS PRODUCE AND CREATE
HEALTH SUPPLEMENT BRANDS THROUGH DIGITAL MEDIA OF SCG GRAND CO., LTD.

ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร¹ ธิติพงษ์ ลิ้มเลิศฤทธิ์² ณัฐวัฒน์ แซงภูเขียว³ ธัชกร วงษ์คำชัย⁴ และ ชัยวิษณุ ม่วงหมี⁵

Ntapat Worapongpa, Tithipong Limlertrid, Nattawat Zangphukieo, Tachakorn Wongkumchai

and Chaiyawit Muangmee

Article History

Received: 2022-08-29

Revised: 2022-10-20

Accepted: 2022-10-20

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดต่อการสั่งผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด 2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัล ผู้ศึกษาวิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ในการคำนวณค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานทางสถิติวิเคราะห์การพยากรณ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1)การตัดสินใจสั่งผลิต มีเหตุผลที่สั่งผลิต ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพเพราะความน่าเชื่อถือในตัวบริษัท โดยตัดสินใจจากแหล่งสื่อ Facebook เว็บไซต์ และเยี่ยมชมกระบวนการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด 2)ส่วนใหญ่ตัดสินใจ

¹⁻² ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมชุมชน ผู้ประกอบการ การท่องเที่ยว และการศึกษา สถาบันนวัตกรรมทางการศึกษา

สมาคมการศึกษาทางเลือก Corresponding Author E-mail: dr.thiwat@gmail.com

Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation, Entrepreneurship, Tourism and Education

Educational Innovation Institute Alternative Education Association, Email: dr.thiwat@gmail.com *Corresponding author

³ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Management Sciences, Phetchabun Rajabhat University University

⁴ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Faculty of Management Science Thonburi Rajabhat University

⁵ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Management Science Bansomdetchaopraya Rajabhat University

สั่งผลิต ผลิตและสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของบริษัทเอสซีจีแกรนด์จำกัด เจ้าของแบรนด์ ธุรกิจขายตรง จากผู้ประกอบการ กลุ่มดารา / นักแสดง ผู้มีอิทธิพลบนสื่อโซเชียล Influencer

คำสำคัญ: การตัดสินใจสั่งผลิต ผลิต อาหารเสริมสุขภาพ สื่อดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์

ABSTRACT

Objectives 1. to study factors influencing production order decision Production and branding of health supplements through digital media 2. To study the marketing factors pertaining to the production of health supplements through digital media of SCG Grand Co., Ltd. The researcher collected a complete questionnaire from a sample of 400. Data analysis from the questionnaire A computer program was used to calculate statistical values, including percentage, mean, and standard deviation. and statistical hypothesis testing, Multiple Regression Analysis

The results showed that 1) Deciding to order production There is a reason to order Produce health supplement brands because of the credibility of the company. By deciding from the media source Facebook website and visiting the production process at the highest level 2) Most decide to order production. Production and branding of health supplements through digital media of SCG Grand Co., Ltd. Brand owners, direct sales businesses from entrepreneurs, celebrities/actors, social media influencers, influencers

Keywords: Decision to order Production, Production of Health Supplements, Digital Media, social media

บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีย่อมส่งผลให้บุคคลทั่วไปนำสื่อดิจิทัลเข้ามาใช้ในชีวิตมากขึ้น ได้มีบทบาทสำคัญอำนวยความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสารเพื่อซื้อสินค้าและบริการทางออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำเร็จจากการพัฒนาผ่านสื่อดิจิทัลที่อยู่ในรูปแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นับเป็นสิ่งสำคัญสู่การเชื่อมโยงไร้พรมแดน ทำให้ผู้คนที่อยู่ห่างไกลกันสามารถติดต่อสื่อสารกันได้สะดวกรวดเร็ว นอกจากนั้นสื่อดิจิทัลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้มีการพัฒนาเพื่อให้บุคคลทั่วไปได้เห็นหรือได้รับชมข้อมูลข่าวสารจากการเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการผ่านสื่อดิจิทัลที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ผลการสำรวจ พบว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่าง พ.ศ. 2555– พ.ศ. 2560 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นถึง 96% และชีวิตของคนไทยก็เปลี่ยนสู่ความเป็นยุคดิจิทัลอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน พฤติกรรมผู้ใช้งานสื่อดิจิทัล เดือนกันยายน พ.ศ.2561 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยเกือบ 10 ชั่วโมงต่อวันในวันทำงาน/เรียน และ 11 ชั่วโมงใช้ในวันหยุด โดยช่วงอายุ 18-37 ปี ที่ใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตมากที่สุด รองลงมา ช่วงอายุ 38-83 ปี ที่ใช้เวลากับอินเทอร์เน็ต 8 ชั่วโมงต่อวัน ส่งผลให้เห็นว่าในการดำเนินชีวิตประจำวันนั้นอยู่กับอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ สังคมไทยในปัจจุบันมีการตื่นตัวด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น จึงมีผลทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคอาหารเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะผู้หญิงมีทิศทางมุ่งเน้นการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมมากขึ้น เนื่องจากการบริโภคอาหารที่ไม่ครบตามหลักโภชนาการ และมีความเสี่ยงกับปัญหาภาวะสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษต่อร่างกาย ส่งผลกระทบให้เมื่ออายุมากขึ้นร่างกายจะเริ่มเสื่อมลงเร็วกว่าปกติ ผู้บริโภคต่างเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสามารถทดแทนอาหารได้ ช่วยบำรุงกำลังให้รู้สึกสดชื่นกระฉับกระเฉง ช่วยให้สติปัญญาดีขึ้น และช่วยรักษารูปร่างให้งดงาม ผู้บริโภคเข้าใจว่าอาหารเสริมช่วยป้องกันลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค ช่วยป้องกันการแก่ก่อนวัย ช่วยป้องกันความจำเสื่อม การบริโภคอาหารเสริมทำให้เกิดความมั่นใจสุขภาพดี

ขึ้น ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้เกิดค่านิยมบริโภคอาหารเสริมมากขึ้นที่อยู่ในรูปแบบชนิดเม็ด แคปซูล ผง เกล็ด หรือลักษณะอื่นที่มีใช้รูปแบบอาหารตามปกติ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่คาดหวังด้านเสริมสุขภาพ (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2564)

ปัจจุบันผู้หญิงไทยมุ่งเน้นบริโภคอาหารเสริมชนิดรับประทานมากขึ้น เพื่อสุขภาพที่ดีด้วยอาหารเสริมสุขภาพที่มีคุณค่าและประสิทธิภาพต่อการบริโภคมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของตนเองและครอบครัว รวมไปถึงผู้บริโภคที่รับประทานอาหารครบทั้ง 5 หมู่ได้รับสารอาหารที่เพียงพอต่อร่างกายแล้ว แต่ยังคงมีความต้องการบริโภคอาหารเสริมสุขภาพเป็นกระแสการรักษาสุขภาพเชิงป้องกันด้วยความเชื่อที่ว่าจะช่วยบำรุงร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงมีสุขภาพดี (กฤติน ชันละและ ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2565) และเพื่อเป็นการบำรุงผิวพรรณ ชะลอวัย บำรุงสมอง ความจำ สายตา หรือควบคุมน้ำหนัก ตามค่านิยมโดยผู้บริโภคมีความเชื่อว่าการบริโภคอาหารเสริมสุขภาพเป็นหนึ่งในทำให้ร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วย เพื่อไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และเพื่อสุขภาพที่ดีอย่างไรก็ตาม การรับประทานอาหารเสริมโดยเฉพาะผู้หญิงเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีความต้องการให้ผิวพรรณสวยงาม เปล่งปลั่ง เนียนใส ดูดีอยู่เสมอ (มยุรา ธรรมวัฒนา กุล และ ธัญนันท์ บุญอยู่, 2565) โดยที่อาหารเพื่อสุขภาพความสวยงามเป็นอาหารเสริมบำรุงผิวชนิดรับประทานโดยสกัดจากพืชผักและผลไม้มาเป็นส่วนผสมซึ่งช่วยซ่อมแซม บำรุงโครงสร้างผิวและป้องกันการทำลายผิวจากอนุมูลอิสระ นอกจากนี้ ยังรักษาสสมดุลของร่างกายตั้งแต่ฮอร์โมน สารอนุมูลอิสระ สารต้านอนุมูลอิสระ และระบบชีวเคมีในร่างกายให้สมดุลกัน (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2565)

จากสาเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยสนใจทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด อันจะเกิดแนวทางสำหรับผู้ประกอบการในการวางแผนประกอบธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดต่อการสั่งผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสรรค์ (เอนกศักดิ์พงษ์ และ เนตร์พนธ์ ฅนายวิราช, 2014). ระบุปัจจัยคือ 1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นโดยเป็นที่ยอมรับจากกันหนึ่งไปยังอีกกันหนึ่งโดยเป็นตัวกำหนดและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ได้แก่ ชั้นทางสังคม วัฒนธรรมพื้นฐาน 2. ปัจจัยด้านสังคมเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว และกลุ่มอิทธิพลอื่น ๆ

ปัจจัยทางการตลาด มีความเชื่อมโยงมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายของธุรกิจถือเป็นกลยุทธ์ส่วนหนึ่งทางการตลาด (Marketing Strategies) ด้านตลาดบริการนั้น นอกจากส่วนประสมทางการตลาดด้านสินค้าทั่วไป ที่ประกอบไปด้วย 4Ps นั่นคือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่ง Kotler & Keller (2006 อ้างถึงใน พยัต วุฒิรงค์, 2557: 85)

การตัดสินใจซื้อ ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อจริง ผู้บริโภคมีขั้นตอนในการแสวงหาสินค้า เริ่มจากผู้บริโภครับรู้ถึงความต้องการของตน แล้วจึงค้นคว้าหาข้อมูลลักษณะสินค้าที่ต้องการ โดยจะซื้อผ่านกระบวนการจัดหาข้อมูล ระบุการประเมินทางเลือกไว้คือ

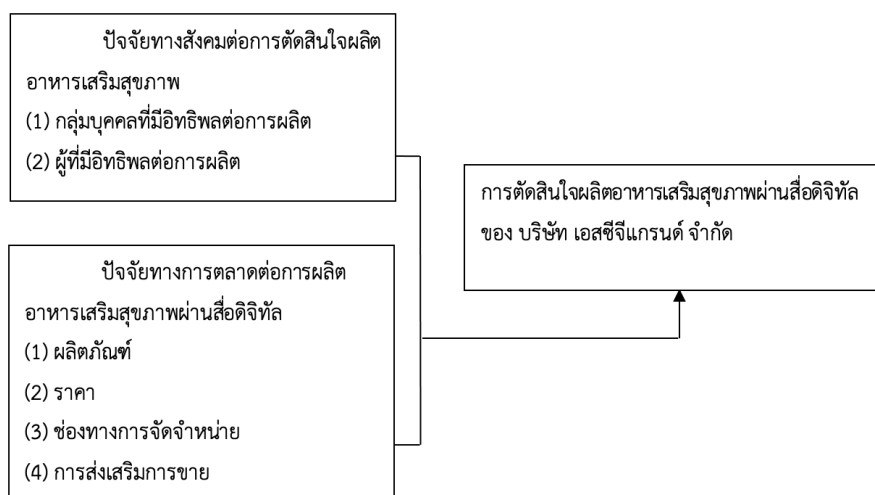
(1) การยอมรับปัญหา (2) การอธิบายความต้องการทั่วไป (3) การกำหนดลักษณะจำเพาะของผลิตภัณฑ์ (4) การแสวงหาผู้ขาย (5) การขอให้ส่งข้อเสนอ (6) การคัดเลือกผู้ขาย (7) การกำหนดเงื่อนไขการซื้อขายให้เป็นปกติกิจ และ (8) การทบทวนสมรรถนะผู้ขาย

ส่วนประสมทางการตลาด เป็นปัจจัยตัวแปรที่สำคัญในการจัดการการตลาด ความเชื่อมโยงมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายของธุรกิจถือเป็นกลยุทธ์ส่วนหนึ่งทางการตลาด (Marketing Strategies) ระบุแนวคิดของส่วนประสมทางการตลาดไว้คือ ผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขาย (ณัฐกาญจน์ ทิพย์รักษ์ และ รสดี ตาสังข์ บุญนา, 2565)

การตลาดผ่านสื่อดิจิทัล เป็นรูปแบบใหม่ของการตลาดที่ใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายดิจิทัลเพื่อสื่อสาร กับผู้บริโภคได้กล่าวว่าการตลาดผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Marketing) เป็นการพัฒนาการของตลาดในอนาคต หากผู้จำหน่ายสินค้าหรือผู้ประกอบการมีความประสงค์จะขายสินค้า (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร และ รุ่งทิพาชอุทอง, 2564) ส่วนใหญ่จะหาช่องทางการตลาดผ่านช่องทางการสื่อสารดิจิทัล (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2564) ทั้งนี้เนื่องจากสื่อดิจิทัลสามารถสื่อสารแบบสองทาง (Two – way Communication) ระหว่างผู้จำหน่ายสินค้ากับลูกค้าหรือผู้ซื้อกลุ่มเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่องเป็นรายบุคคล (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2564) ที่ได้จากการสื่อสารกับลูกค้าในแต่ละครั้งเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะเป็ประโยชน์กับลูกค้าใหม่อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันในรูปแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 412,014 คน (สำนักบริหารการทะเบียนกรุงเทพ ธันวาคม พ.ศ. 2563) คำนวนหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973:125) มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ซึ่ง สุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีไม่เจาะจงคนโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 412,014 คน (สำนักบริหารการทะเบียนกรุงเทพ ธันวาคม พ.ศ. 2563)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการศึกษาจากการแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ซึ่งข้อคำถามเป็นลักษณะเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายปิด (Closed-ended Question)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางสังคมต่อการตัดสินใจผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลจำนวน 7 ข้อ ซึ่งข้อคำถามเป็นลักษณะเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัล จำนวน 17 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพและปริมณฑลจำนวน 5 ข้อ 4 ระดับ โดยผู้วิจัยทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.50 ปรับปรุงข้อคำถามหรือตัดทิ้งสำหรับข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.66-1.00 (Rovinelli and Hambleton, 1977) อ้างถึงใน พิเชิต ฤทธิ์จรรยา, 2561: 242) นำแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และความสอดคล้องในแบบสอบถาม (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2555: 445) ผลรวมหาค่าความเชื่อมั่น Alpha = .837

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บข้อมูลด้านธุรกิจรับผลิต OEM และด้านการสื่อสารการตลาดดิจิทัล จากหนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามประชากรผู้ที่เคยสั่งผลิตอาหารเสริมผ่านสื่อดิจิทัลเท่านั้น พิจารณาตามความสนใจในการตอบสอบถามและรอเก็บแบบสอบถามทันที

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยวิเคราะห์การพยากรณ์ถดถอยพหุคูณหาความสัมพันธ์ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพและปริมณฑล (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557: 60)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดต่อการสั่งผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแगरนด์ จำกัด

ตารางที่ 1

แสดงผลค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยทางการตลาดต่อการผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลในภาพรวม

ปัจจัย	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.29	.538	มากที่สุด
2. ด้านราคา	3.10	.327	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.08	.353	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการขาย	3.31	.339	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.19	.241	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยปัจจัยทางการตลาดต่อการผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมการขาย มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.31 รองลงมา ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.29 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 3.10 และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 3.08 ตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง รองลงมา มีส่วนลดราคาสินค้า การขึ้นทะเบียนอาหารและยา ในการผลิตครั้งต่อไป มีการระดมยอดผลิตเพื่อแลกของสมนาคุณ ความสามารถ ของพนักงานขายในการแนะนำสินค้า และสุดท้ายใช้การโปรโมทผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับ

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับมาตรฐาน ออย.ISO GMP มาตรฐาน HACCP รองลงมา สรรพคุณตรงตามที่ต้องการ ความมั่นใจใน ความสะอาดปลอดภัย และสุดท้ายความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ สติกเกอร์AI SCAN ตามลำดับ

ด้านราคา พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมีบริการส่งฟรี และรองลงมา ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ สินค้าและวัตถุดิบที่เลือกและสุดท้ายสามารถต่อรองราคาสินค้าที่ผลิตกับผู้ขายได้ ตามลำดับ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญสามารถสนทนาหรือสอบถามข้อมูลแบบทันที รองลงมา ความน่าเชื่อถือของผู้ผลิต มีการจัดโชว์สินค้าและกระบวนการผลิตที่ชัดเจน และสุดท้ายสามารถสั่งซื้อได้ตลอด 24 ชั่วโมงผ่าน AI Chatbot ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับ

4. ระดับการตัดสินใจผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการตัดสินใจผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้จากตารางที่ 2 ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตและสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด

ตารางที่ 2

แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าคงที่ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

ปัจจัย	การตัดสินใจ			t	Sig.
	B	S.E.	Beta		
1. ด้านผลิตภัณฑ์	.267	.036	.369	7.470	.000*
2. ด้านราคา	-.136	-.056	-.114	2.415	.016*
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.263	.052	.239	5.084	.000*
4. ด้านการส่งเสริมการขาย	.128	.051	.112	2.516	.012*
R ² = .485, F = 30.454, Sig = .000					

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตอาหารเสริมผ่านสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 4 ตัว คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขาย ส่งผลทางบวก และด้านราคาส่งผลทางลบ

อภิปรายผล

1. ปัจจัยทางการตลาดต่อการสั่งผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัดพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถพิจารณารายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง มากกว่า รองลงมา มีส่วนลดราคาสินค้า การจดทะเบียนอาหารและยา ฮาลาน ในการผลิตครั้งต่อไป มีการสะสมยอดซื้อเพื่อแลกของสมนาคุณ ความสามารถ ของพนักงานขาย ผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Keller, (2012) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการขายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดที่หวังผลระยะสั้น เพื่อกระตุ้นความต้องการให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพราะจะกระตุ้นความสนใจและผลักดันให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้า และเป็นการจูงใจ แนะนำ หรือเสนอแนะถึงคุณค่าของสินค้าที่ผู้บริโภคจะได้รับเมื่อซื้อสินค้า เพื่อเป็นการเชิญชวนให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้านั้นจากการโฆษณา การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นการซื้อของผู้บริโภค และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรณย์พัฒน์ อิมประเสริฐ, 2565) และ (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, 2564) ซึ่งพบว่า ธุรกิจเครื่องมือการตลาดดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา 2) ด้านเว็บไซต์ 3) ด้านการตลาดสื่อสังคม 4) ด้านการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ และ 5) ด้านการค้นหาหน้าแรกในตัดสินใจซื้อสินค้า และ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า

1.2 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับมาตรฐาน อ.ย. รองลงมา สรรพคุณตรงตามที่ต้องการ ความมั่นใจใน ความสะอาดปลอดภัย และสุดท้ายความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัย (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และ ชัยวิชัย ม่วงหมี, 2565) และ (ธนพล วีราสา และ เพชรรัตน์ มานะสมจิตร, 2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด และ เรื่องแผนธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมจากสารสกัดเมล็ดองุ่นด้วยเทคโนโลยีการผลิตฟาร์อินฟาร์เรดเพื่อการชะลอวัย พบว่า ได้แก่ด้านคุณลักษณะของผู้ให้บริการ มีผลการประเมินสูงสุด รองลงมาคือด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความน่าเชื่อถือในมาตรฐานคุณภาพการให้บริการ ด้านมาตรฐานการให้บริการ และด้านความปลอดภัยและมีการวิจัยผลิตภัณฑ์ในรูปแบบ อาหารเสริมที่มีนวัตกรรมและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า กลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ในด้านการผลิต

1.3 ด้านราคา พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมาก ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมีบริการส่งฟรี รองลงมา ราคาถูกกว่าผลิตอาหารเสริมรายอื่น และสุดท้ายสามารถต่อรองราคาสินค้ากับผู้ชายผู้รับผลิตได้ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการตลาดสำหรับธุรกิจรับผลิตอาหารเสริมครบวงจรในอำเภอเมืองสมุทรสาคร. ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขาย มีอิทธิพลต่อการแนวทางการจัดการการตลาดสำหรับธุรกิจรับผลิตอาหารเสริมครบวงจร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และคณะ, 2563). ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ลักษณะ องค์การที่เป็นเลิศที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานจริงในระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการนำองค์การ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ ผลการดำเนินงานด้านผลลัพธ์ ด้านการเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเป้าหมาย

1.4 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมาก ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญสามารถสนทนาหรือสอบถามข้อมูลแบบทันที มากกว่า รองลงมา ความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญและนักพัฒนาธุรกิจอาหารเสริม และสุดท้ายสามารถสั่งผลิตและสอบถามรายละเอียดได้ตลอด 24 ชั่วโมง ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นัทธมน เดชประภัสสร , 2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทาง อินเทอร์เน็ต พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

เสริมอาหารทาง อินเทอร์เน็ต เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้าน ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และปัจจัยด้านตรา ผลิตภัณฑ์และลักษณะบรรจุภัณฑ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นาฏอนงค์ นามบุตติ, 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อนาคตของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและการปรับกลยุทธ์การตลาดในไทย. พบว่า ด้านการจัดจำหน่าย ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริการจัดส่งสินค้ารวดเร็วทันใจ มากกว่า รองลงมา สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ตกแต่งสวยงามเป็นที่ดึงดูดแก่การพบเห็นและเข้าใช้บริการ สั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทาง E-Commerce และแหล่งซื้อหาได้ง่าย

ระดับการตัดสินใจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการตัดสินใจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัดอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พลวัฒน์ เศรษฐบุรีรักษ์, 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเกี่ยวกับมีการรับรองคุณภาพจากสถาบันหรือหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ ด้านราคาให้ความสำคัญเกี่ยวกับราคาผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพ กับคุณภาพ มีความเหมาะสม ด้านการส่งเสริมการตลาดให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับประกันตัวผลิตภัณฑ์ มีการจัดรายการสินค้า ในช่วงพิเศษ (ลด แลก แจก) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายให้ความสำคัญเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งร้านสะดวกในการซื้อ การขายโดยระบบ ขายตรง ด้านสังคมและวัฒนธรรมให้ความสำคัญเกี่ยวกับเห็นคนที่ใช้ผลิตภัณฑ์แล้วได้ผล และความนิยมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์

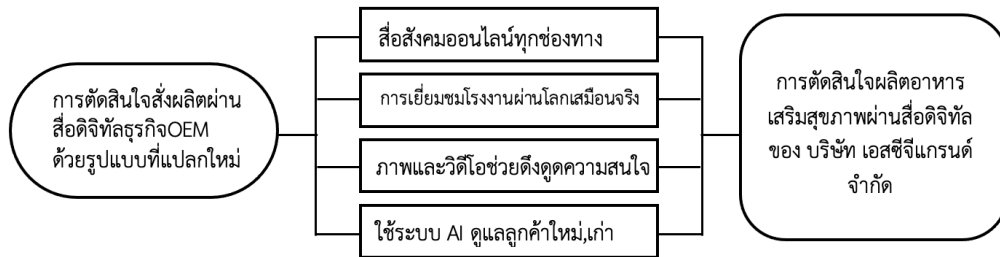
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพจากผู้ประกอบการ กลุ่มดารา / นักแสดง มีวัตถุประสงค์ที่จำหน่ายอาหารเสริมสุขภาพเพื่อควบคุมน้ำหนัก มีเหตุผลที่ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพเพราะความน่าเชื่อถือในตราหือของผู้ผลิต โดยผลิตภัณฑ์เสริมเดือนละ 1 ครั้ง ด้วยจำนวนเงินแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 3,000 ขึ้น โดยติดต่อผลิตจากแหล่งสื่อ Facebook สอดคล้องกับงานวิจัยของ (รุ่งนภา สิงห์สถิตย์, 2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก Facebook เลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมบำรุงสุขภาพประเภทคอลลาเจน ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม คือ แพทย์/เภสัชกร ซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม 1 ครั้งต่อเดือน โดยมีงบประมาณในการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมในแต่ละครั้งคือ ต่ำกว่า 200,000 บาทต่อครั้ง และซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมจากตัวแทนจำหน่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วงศ์เดือน หุ่นทอง, 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า การสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนรวมถึงการทำการตลาดและการทำธุรกิจความนิยมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในเพียงตัวบุคคล แต่ยังเป็นที่ยอมรับในบริษัทต่าง ๆ อีกด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะผลประโยชน์มากมายที่จะได้รับ เช่น การช่วยให้บริษัทแนะนำผลิตภัณฑ์ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับลูกค้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เปรมจิต ตั้งสกุล, 2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. ซึ่งระบุว่าปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญมาก ใช้เชื่อมต่อกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ให้ข้อมูลแนะนำและเคล็ดลับ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความน่าสนใจในกลุ่มคนรู้จักและเพื่อนๆ นักการตลาดยังใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อโฆษณาเพื่อเป็นการสร้างกลยุทธ์การตลาดที่สามารถช่วยเพิ่มจำนวนลูกค้าให้มากขึ้นอีกด้วย ทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าและบรรลุเป้าหมายได้ง่ายมากยิ่งขึ้น จากการแนะนำบน Facebook, Twitter หรือ Myspace ซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นที่ยอมรับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2

แสดงผลของตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการจัดการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ ด้านช่องทางการติดต่อสามารถสนทนาหรือสอบถามข้อมูลแบบทันที ด้านการส่งเสริมการขายต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด เนื่องจากด้านผลิตภัณฑ์ ต้องมีมาตรฐานการรับรอง ISO .อ.ย. ฮาลาล และด้านราคาต้องมีบริการส่งฟรี เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลและเข้าการเยี่ยมชมของบริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด และเพื่อยกระดับการและสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าและกลุ่มเป้าหมายที่ตัดสินใจสั่งผลิต ผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์อาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัลของ บริษัท เอสซีจีแกรนด์ จำกัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรเพิ่มเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยภายในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การรับรู้ค่านิยม ทศนคติ ที่มีผลต่อพฤติกรรม เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มี ผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคได้อย่างครบถ้วน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงแรงจูงใจและปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อการผลิตอาหารเสริมสุขภาพผ่านสื่อดิจิทัล ในผู้ที่เคยผลิตผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแต่ไม่เคยซื้อผ่านสื่อดิจิทัลมาก่อน รวมถึงผู้ที่ไม่เคยผลิตผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง วางแผนการตลาด และขยายตลาดได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร และ รุ่งทิวาชูทอง. (2565). การจัดการการตลาดและการตลาดดิจิทัลแหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ OTOP นวัตกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาดลดาบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐม. *วารสารสหวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 6(1), 120-135.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการของนักท่องเที่ยว: กรณีศึกษาตลาดน้ำดอนหวายหลังสถานการณ์โควิด-19. *วารสารการจัดการใช้คุณค่าและกลยุทธ์ธุรกิจ*, 1(2), 41-53.
- ณัฐกาญจน์ ทิพย์รักษ์ และ รสिताสังข์ บุญนา. (2565). ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้าการรับรู้คุณค่าตราสินค้ารูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อกรโนล่าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 661-672.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). การจัดการการตลาดและสื่อสังคมออนไลน์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ OTOP นวัตกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาดลดาบลสัมปทวนอำเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐม. *วารสารสหวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 4(3), 101-115.
- กรณีย์พัฒน์ อิมประเสริฐ. (2565). การใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัลเพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าง่ายขึ้น. *วารสารบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 1(1), 1-15.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). คุณภาพการให้บริการของธุรกิจรับผลิตอาหารเสริมครบวงจรในอำเภอเมืองสมุทรสาครจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารรัฐศาสตร์สาส์นมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ (Online)*, 1(2), 41-51.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร และ ชัยวิชญ์มั่งงิม. (2565). การพัฒนาการให้บริการของสหกรณ์ ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำกัด. *วิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 3(2), 42-50.
- มยุรา ธรรมวัฒนากุล และ ธัญนันท์ บุญอยู่. (2565). อิทธิพลของนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอาหารเสริมเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานครโดยมีแรงจูงใจเป็นปัจจัยกำกับ. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 5(3), 85-99.
- กฤติน ชันละ และ ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (2565). องค์ประกอบด้านอวัจนภาษากับความเป็นผู้หญิงในโฆษณาออนไลน์ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพสำหรับผู้หญิง. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 10(2), 171-197.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2564). แนวทางการจัดการการตลาดสำหรับธุรกิจรับผลิตอาหารเสริมครบวงจรในอำเภอเมือง สมุทรสาคร. *วารสารศิลปะศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 3(2), 161-174.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร และคณะ. (2563). ลักษณะ องค์การที่เป็นเลิศที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารวิชาการสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์*, 12(1), 30-45.
- กรสรศักดิ์ เอนกคัยพงศ์ และ เนตรพัฒน์ ฌายาวิราช. (2557). กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 9(2), 16-26.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). *การวิเคราะห์สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2561). *เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี
- ธนพล วีราสา และ เพชรรัตน์ มานะสมจิตร. (2565). แผนธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมจากสารสกัดเมล่อนด้วยเทคโนโลยีการผลิตฟาร์อินฟราเรดเพื่อการชะลอวัย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

- นันทมน เดชประภัสสร. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทาง อินเทอร์เน็ต. [ค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นาฏอนงค์ นามบุตดี. (2558). อนาคตของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและการปรับกลยุทธ์การตลาดในไทย. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(1), 353-374.
- เปรมจิต ตั้งสกุล. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตเทศบาล นครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พลวัฒน์ เศรษฐบุรีรักษ์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รุ่งนภา สิงห์สถิต. (2559). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏ หมู่บ้านจอมบึง
- วงศ์เดือน หนุ่นทอง. (2558). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Kotler, P. and Keller, K. L. (2012). *Marketing Management*. (13th ed). Prentice Hall.

ความคิดเห็นของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน
THE INMATES' OPINIONS IN NONTHABURI PROVINCIAL PRISON
ON THE FIVE BASIC NEEDS

เพลินพิศ อันแก้ว¹ และ ภริดา ชัยรัตน์²

Ploenpid Onkaew and Pirada Chairatana

Article History

Received: 07/26/2022

Revised: 02/01/2023

Accepted: 02/01/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรี จำนวน 320 คน ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีเห็นด้วยกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนครั้งที่ต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนต้องโทษ ประเภทความผิด และระยะเวลาต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความคิดเห็น ผู้ต้องขัง สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน เรือนจำจังหวัดนนทบุรี

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Master's Degree, Department of Political Science and Public Administration

Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, E-mail: jirakarn.kanun@gmail.com *Corresponding author

² อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Lecture, Degree, Department of Political Science and Public Administration,

Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the level of inmates' opinions in Nonthaburi Provincial Prison on the five basic needs and 2) compare the level of inmates' opinions in Nonthaburi Provincial Prison on the five basic needs classified by personal factors. The sample group consisted of 320 inmates in Nonthaburi Provincial Prison. The data were collected by questionnaires and analyzed by statistical software, including percentage, mean, standard deviation, and One-Way ANOVA. The level of statistical significance was set at .05.

The result of this research indicated that the inmates in Nonthaburi Provincial Prison had opinions on the five basic needs at a moderate level. The hypothesis testing revealed that the difference in the amount of punishment time of Nonthaburi Provincial Prison inmates had a difference in the inmates' opinions on the five basic needs with a statistic significance at a .05 level. Meanwhile, according to the judgment, the inmates who had personal factors of age, education, occupation before punishment, type of offense, and time of imprisonment had no difference in the inmates' opinions in Nonthaburi Provincial Prison on the five basic needs.

Keywords: Opinions, Inmates, Five basic needs, Nonthaburi Provincial Prison

บทนำ

การจำคุกนั้นถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ ต้องกระทำในลักษณะที่ไม่เกิน ความจำเป็น ทั้งนี้ปรากฏในข้อกำหนดระหว่างประเทศ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองหลักพื้นฐานต่อการปฏิบัติกับผู้ต้องขัง หลักการว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลที่ถูกจำคุกในทุกรูปแบบ ฯลฯ เรื่องต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิในการติดต่อกับครอบครัวสิทธิของผู้เป็นมารดาและเด็กเป็นต้น ทั้งนี้ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) ที่เกิดขึ้นในปีค.ศ. 1955 และมีการปรับปรุงในปีค.ศ.2016 โดยเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ข้อกำหนดแมนเดลา” เป็นการวางมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการเรือนจำที่ดี รวมทั้งเป็นการประกันว่าผู้ต้องขังจะได้รับสิทธิ ได้รับความเคารพ รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรมบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะล่วงละเมิดมิได้

สิทธิของผู้ต้องขัง (Prisoner's Rights) นั้น เป็นสิทธิมนุษยชนที่ผู้ต้องขังพึงได้รับ ในฐานะของสิทธิพลเมือง แม้ว่าผู้ต้องขังจะถูกมองว่าเป็นผู้กระทำความผิด สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านร่างกาย ทรัพย์สิน รวมถึงจิตใจ สังคมอาจมองว่าบุคคลนั้น ๆ มีความบกพร่องทางศีลธรรม การดำเนินชีวิตในเรือนจำของผู้ต้องขังจึงมีข้อจำกัดต่าง ๆ ต่อมาได้มีพัฒนาการทางด้านสิทธิของผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะเห็นได้จากการที่สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 และมีผลใช้บังคับเมื่อ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี นอกจากนี้ยังมีการรับรองสิทธิผู้ต้องขังไว้หลายประการ และต่อมาได้มีการออกกฎหมายในแต่ละประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองสิทธิของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะในประเทศไทย ได้ออกกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ผู้ต้องขังเป็นบุคคลที่ถูกขังในเรือนจำ ทั้งนักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก เป็นผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิ ถูกจำกัดพื้นที่ในการดำเนินชีวิตในสังคม และขาดอิสระในการดำเนินชีวิต แต่ก็เป็นเพียงการถูกจำกัดสิทธิ หรือ การถูกลดโทษเพียงช่วงเวลาหนึ่ง แต่เมื่อพ้นโทษ ผู้ต้องขังสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติในสังคม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง ยังคงดำรงอยู่ เช่นเดียวกับบุคคลอื่นทั่วไปในสังคมทุกประการ ผู้ต้องขังจึงควรได้รับความได้รับสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย และได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี แม้จะถูกจำกัดอิสรภาพในการดำเนินชีวิตบางประการก็ตาม เพื่อที่หลังจากพ้นโทษ ผู้ต้องขังสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ ดำรงตนเป็นคนดี ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม

สำหรับประเทศไทย ได้มีการพัฒนากฎหมายในงานราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะเรื่องการเอาใจใส่ปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ในการบริหารงานราชทัณฑ์จึงได้กำหนดให้มีมาตรฐานการพัฒนา สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานการใช้ชีวิตในเรือนจำสำหรับผู้ต้องขัง ในด้านที่นอน ด้านสุทกรรม ด้านโรงเลี้ยง อาหาร ด้านสถานพยาบาล ด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล เป็นตัวชี้วัดการรับรองการปฏิบัติราชการ ในระดับกรม และเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของเรือนจำ ทั้งนี้กรมราชทัณฑ์ได้แจ้งให้เรือนจำ ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เช่นสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือสำนักงานเขต พื้นที่ของกรุงเทพมหานคร เข้าตรวจประเมินมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังให้ เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ (กองบริการทางการแพทย์ กรมราชทัณฑ์, 2563) เพื่อให้ผู้ต้องขังมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตอยู่ในเรือนจำโดยปกติสุข กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้พัฒนาสิ่งจำเป็นห้าด้านแก่ผู้ต้องขัง ได้แก่ 1. ด้านที่นอน 2. ด้านสุทกรรม 3. ด้าน โรงเลี้ยงอาหาร 4. ด้านสถานพยาบาล 5. ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย

เรือนจำจังหวัดนนทบุรี มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังเด็ดขาด กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปีรองรับผู้ต้องขังได้คิดจากพื้นที่ที่ใช้ในการหลับนอน 793 คน หรือ 1 ตารางเมตร ต่อ คน ปัจจุบันมีผู้ต้องขัง จำนวน 2,900 คน อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ปี 2564 จำนวน 84 คน ดูแลและควบคุมผู้ต้องขังมิให้ก่อเหตุร้าย หรือแหกหักเรือนจำหลบหนี โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของเรือนจำ โดยเคร่งครัด (เรือนจำจังหวัดนนทบุรี, 2564) เรือนจำจังหวัดนนทบุรี ได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านที่นอน ด้านสุทกรรม ด้านโรงเลี้ยงอาหาร ด้านสถานพยาบาล ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย โดยใช้แนวทางตามคำอธิบายมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง เป็นกรอบดำเนินการพัฒนา ซึ่งที่ผ่านมาได้ดำเนินการไปกว่าร้อยละแปดสิบ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง (กรมราชทัณฑ์, 2563) ดังนั้นการได้รับความเห็นของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีจึงมีความสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพของมาตรการดังกล่าว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านของเรือนจำจังหวัดนนทบุรี” เพื่อนำผลการวิจัยไปจัดทำเสนอแนะเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการบริหารงานของเรือนจำจังหวัดนนทบุรีอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการดูแลผู้ต้องขัง การจัดสภาพแวดล้อมและจัดเตรียมสิ่งจำเป็นแก่ผู้ต้องขังให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาวะทางกายและทางจิตที่สมบูรณ์ เมื่อพ้นโทษแล้วผู้ต้องขังสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคมภายนอกเรือนจำต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยแยกเป็นสมมติฐานย่อยได้แก่

สมมติฐานที่ 1.1 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.2 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.3 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีอาชีพก่อนต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.4 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีประเภทความผิดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.5 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีระยะเวลาต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.6 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนครั้งที่ต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านสิทธิผู้ต้องขัง การดำเนินงานตามมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านสำหรับผู้ต้องขัง ซึ่งกรมราชทัณฑ์ (2563) กล่าวว่าบทบัญญัติกฎหมายส่วนใหญ่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ในด้าน 1. สิทธิการได้รับอาหาร เป็นสิทธิที่จำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิต 2. สิทธิการได้รับเครื่องนุ่งห่มหลับนอน 3. สิทธิได้รับการรักษาพยาบาล 4. การบริการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย 5. สิทธิในการนับถือศาสนาและปฏิบัติศาสนกิจ 6. สิทธิในการสื่อสาร และ 7. การบริการเกี่ยวกับสิ่งบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อพัฒนาสุขภาพกายและใจให้ดีขึ้น

ในการดำเนินงานตามมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านสำหรับผู้ต้องขัง ในเรือนจำเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในมาตรา 47 กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ

และเป็นไปตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 37 ว่าด้วยการดูแลสุขอนามัยและการสุขภาพและการตรวจสุขภาพตามความจำเป็น ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับการอนามัยและการสุขภาพของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561 หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป ข้อ 6 ให้เรือนจำทุกแห่งจัดให้มีสถานพยาบาล และจัดให้มีแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลของแต่ละเรือนจำ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ด้านการรักษา ส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ต้องขังที่เจ็บป่วย รวมทั้งการประเมินผล การตรวจรักษา การดูแลสุขอนามัย และการดูแลสุขภาพในเรือนจำ และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือข้อกำหนดแมนเดลาซึ่งเป็นข้อกำหนดแห่งสหประชาชาติที่วางมาตรฐานขั้นต่ำในการบริหารจัดการเรือนจำที่ดี รวมทั้งวางมาตรฐานให้มีการเคารพสิทธิของผู้ต้องขัง มีหลักการพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ 1) ผู้ต้องขังพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพต่อศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ 2) ห้ามการทรมานหรือการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยความทารุณ 3) ให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงความต้องการขั้นพื้นฐานโดยไม่เลือกปฏิบัติ 4) วัตถุประสงค์ของเรือนจำ คือการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยและลดการกระทำผิดซ้ำ และ 5) ผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการด้านต่าง ๆ ในเรือนจำและผู้เข้าเยี่ยม จะต้องได้รับความปลอดภัยตลอดเวลาซึ่งในข้อกำหนดที่ 12 - 22, 35, 42 ได้กำหนดเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมพื้นฐาน

อาทิ สุขลักษณะที่พักอาศัย อาหาร น้ำดื่ม ห้องอาบน้ำ ห้องส้วม สำหรับผู้ต้องขัง ที่เรือนจำต้องจัดให้ได้อย่างเหมาะสม เพียงพอสำหรับผู้ต้องขัง โดยไม่เลือกปฏิบัติ

โดยเกณฑ์การประเมินการดำเนินงานตามมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านสำหรับผู้ต้องขัง ประกอบด้วย 1) มาตรฐานด้านที่นอน 2) มาตรฐานด้านสุขอนามัย 3) มาตรฐานด้านโรงเลี้ยงอาหาร 4) มาตรฐานด้านสถานพยาบาล และ 5) มาตรฐานด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

ดังนั้นกรมราชทัณฑ์ จึงมีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง โดยกำหนดตัวชี้วัดการพัฒนาสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังในการจัดทำคำรับรองผลการปฏิบัติราชการและได้พิจารณาสนับสนุนงบประมาณแก่เรือนจำตามความเหมาะสม (กองบริการทางการแพทย์ กรมราชทัณฑ์, 2563)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สืบค้นเอกสาร สืบค้น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะวิจัยจากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ ข่าวสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุญาติในการเข้าเก็บข้อมูลการวิจัยไปยังอธิบดีกรมราชทัณฑ์และผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดนนทบุรี รวมถึงประสานเจ้าหน้าที่เรือนจำในการอำนวยความสะดวก
3. เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลหลังจากได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (IRB) ในวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2565 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2565-20 พฤษภาคม พ.ศ.2565

4. จัดหมวดหมู่ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistic) เป็นสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ระดับค่าเฉลี่ยใช้เพื่ออธิบายการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานผู้ต้องขัง 5 ด้าน

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) การทดสอบสมมติฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีภายใต้การจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานผู้ต้องขัง 5 ด้านจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยข้อมูลครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ .05

6. สรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาเป็น 3 ประเด็นดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

1.1 อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า หรือ เท่ากับ 30 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า หรือ เท่ากับ 50 ปี พบน้อยที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7

1.2 ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 รองลงมาคือ ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 และระดับปริญญาโท ไม่พบผู้จบการศึกษาในระดับนี้ คิดเป็นร้อยละ 0

1.3 อาชีพก่อนต้องโทษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างก่อนต้องโทษ จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพค้าขายก่อนต้องโทษ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และว่างงาน พบน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

1.4 ประเภทความผิด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 71.9 รองลงมาคือ การกระทำความผิดต่อทรัพย์ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 และความผิดฐานประมาท พบน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

1.5 ระยะเวลาต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาเป็นระยะเวลา 1-5 ปี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 63.7 และ ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาดังแต่ 11 ปีขึ้นไป พบน้อยที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

1.6 จำนวนครั้งที่ต้องโทษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ต้องโทษเป็นครั้งแรกจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 และต้องโทษมากกว่า 3 ครั้ง พบน้อยที่สุด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9

2. ระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน

2.1 ผู้ต้องขังเห็นด้วยกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในด้านที่นอนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีอุปกรณ์ช่วยให้แสงสว่าง เช่น หลอดไฟ สภาพใช้งานได้ และมีแสงสว่างเพียงพอ มองเห็นได้ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) รองลงมา คือ เรือนนอนมีการตรวจสอบระบบสายไฟ และอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยที่เหมาะสม

อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พื้นที่นอนเพียงพอ (เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 1.60 ตารางเมตรต่อคน) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$)

2.2 ผู้ต้องขังเห็นด้วยกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในด้านสุขกรรมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการตรวจรับอาหารดิบตามแนวทางที่กรมราชทัณฑ์กำหนด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมา คือ ระหว่างรอจัดเลี้ยง ภาชนะบรรจุอาหารปรุงสำเร็จต้องวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 ซม. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีน้ำใช้เพียงพอ และบริเวณห้องส้วมต้องมีอ่างล้างมือ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$)

2.3 ผู้ต้องขังเห็นด้วยกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในด้านโรงเลี้ยงอาหารอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีโรงเลี้ยงอาหารหรือพื้นที่จัดเลี้ยงเป็นสัดส่วน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ โรงเลี้ยงอาหารมีการระบายอากาศที่ดี ระหว่างใช้งาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.67$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเลี้ยงอาหารมีอุปกรณ์ปิดอาหารปรุงสำเร็จที่เตรียมเลี้ยง เช่น ฝาชี ในกรณีที่มีการตักวางไว้และไม่ได้จัดเลี้ยงทันที อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$)

2.4 ผู้ต้องขังเห็นด้วยกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในด้านสถานพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานพยาบาลมีสภาพแวดล้อมสะอาด อากาศถ่ายเทสะดวกและมีแสงสว่างเพียงพอ และด้านสถานพยาบาลมีการจัดทำทะเบียนประวัติ (OPD Card) ของผู้ต้องขังป่วย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ สถานพยาบาลมีการจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังป่วยตามความเหมาะสม และสถานพยาบาลมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอรับการสนับสนุนในด้านการให้บริการสาธารณสุขแก่ผู้ต้องขัง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.67$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานพยาบาลมีการให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพแก่ผู้ต้องขัง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$)

2.5 ผู้ต้องขังเห็นด้วยกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำจัดขยะเปียกหรือเศษอาหารทุกวัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมา คือ สถานที่ตั้งส้วมห่างจากแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ (บ่อน้ำดื่ม บ่อบาดาล) มากกว่า 30 เมตร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีที่สำหรับล้างมือ สภาทต มีน้ำและสบู่พร้อมใช้งานตลอดเวลา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$)

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้ดังนี้

3.1 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีอาชีพก่อนต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.4 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีประเภทความผิดที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.5 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีระยะเวลาต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.6 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนครั้งที่ต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย ออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรือนจำควรพัฒนาการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่นอน ด้านสุขกรรม ด้านโรงเลี้ยงอาหาร ด้านสถานพยาบาล และด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลให้มีคุณภาพ และจัดสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขัง สอดคล้องกับกัญญา อึ้งเจริญวงศ์ (2555) ได้กล่าวถึง การได้รับสวัสดิการของผู้ต้องขังมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังให้ดีขึ้นตามสมควร โดยที่ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ของผู้ต้องขังคือ การบริหารด้านสวัสดิการ การดำรงซึ่งสิทธิของผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชน หรือสิทธิตามสถานะ ย่อมเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จากผลการศึกษาควรปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้าน ที่ยังเป็นจุดด้อย เพื่อส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังให้ดีขึ้น

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนต้องโทษ ประเภทความผิด ระยะเวลาต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านจำนวนครั้งที่ต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกัน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ช่วงอายุไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ในชีวิตประจำวันที่เหมือนกัน เนื่องจากผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีทุกช่วงอายุต่างได้รับการดูแลในด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านที่เท่าเทียมกัน เว้นแต่หากเป็นผู้ป่วย หรือผู้ที่ต้องการการดูแลพิเศษ เช่น ผู้พิการ ที่ต้องมีการจัดสิ่งจำเป็นมากกว่าผู้ต้องขังคนอื่น ๆ สอดคล้องกับ กัญญา อึ้งเจริญวงศ์ (2555) เปรียบเทียบความแตกต่างของการได้รับสวัสดิการในด้านสวัสดิการพื้นฐาน สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล สวัสดิการด้านการศึกษา สวัสดิการด้านอนามัยผู้ต้องขัง สวัสดิการด้านกีฬาและนันทนาการของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางเพชรบุรี จำแนกตามอายุ ได้รับสวัสดิการทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ซึ่งการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานภายในเรือนจำเป็นสิทธิมนุษยชนที่ผู้ต้องขังทุกคนพึงมี ความคิดเห็นที่เกิดขึ้นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัวที่ได้รับ นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังของการดำรงชีวิต สอดคล้องกับ จำเรียง ภาวจิตร (2536) กล่าวถึงการแสดงความคิดเห็น ขึ้นอยู่กับ ภูมิหลังและประสบการณ์ที่ได้รับ รวมถึงการได้รับข่าวสารและข้อมูลที่เพียงพอ

2.3 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีอาชีพก่อนต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การประกอบอาชีพก่อนต้องโทษของผู้ต้องขัง ไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานภายในเรือนจำ สอดคล้องกับ สุวภัทร พิรณฤทธิ์ และคณะ (2555) กล่าวถึง ปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ ตัวแปรอายุ อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ ประเภทความผิด

2.4 ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนครั้งที่ต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่กระทำผิดและต้องโทษครั้งแรก กับผู้ต้องขังที่มีจำนวนการกระทำผิดซ้ำ และมีจำนวนที่ต้องโทษ 3 ครั้ง หรือ มากกว่า 3 ครั้ง จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างต่อการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์การดำรงชีวิตในเรือนจำขณะที่ต้องโทษ ความคุ้นชินกับสถานที่และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ผู้ต้องขังที่เข้ามาในเรือนจำใหม่ ๆ ต้องโทษเป็นครั้งแรก ต้องอาศัยการปรับตัว อาจเกิดความเครียด และปัญหาสุขภาพตามมา ขณะที่ผู้ต้องขังที่ต้องโทษหลายครั้ง อาจมีความคุ้นชินมากกว่า และสามารถปรับสภาพจิตใจให้ยอมรับกับอัตราโทษที่ศาลตัดสินลงโทษได้ (มนัสวี แผนสมบูรณ์ และคณะ, 2562)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ตลอดจนทราบถึงความแตกต่างด้านความคิดเห็นในการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดนนทบุรี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาของการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่าง และนำมาสู่แนวทางในการปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังที่พึงได้รับ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการนำไปกำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเพิ่มอุปกรณ์เครื่องนอน และจัดพื้นที่โรงนอนให้เหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องขัง
2. ควรจัดเตรียมอาหารที่มีประโยชน์ ครบ 5 หมู่ ในปริมาณที่เพียงพอแก่ผู้ต้องขัง
3. การจัดจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ ควรมีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้า และควบคุมราคาสินค้าไม่ให้สูงเกินไป โดยตรวจสอบมาตรฐานของสินค้า จำหน่ายสินค้าที่มีมาตรฐาน ออย. หรือ มอก. ระบุวันหมดอายุของสินค้าชัดเจน ไม่นำสินค้าที่หมดอายุมาจำหน่าย และตั้งราคาขายสินค้าเท่ากับราคาในท้องตลาด
4. ควรมีการปรับปรุงพื้นที่หลังคา ไม่ให้มุลนกตกลงมา ขณะรับประทานอาหาร
5. ควรปรับปรุงขั้นตอนและระยะเวลาในการเบิกจ่ายยา มีการคัดกรองอาการเจ็บป่วยของผู้ต้องขัง โดยในภาพรวมใช้เวลาตรวจรักษาและเบิกจ่ายยาไม่เกิน 2 ชั่วโมง และได้รับการเบิกจ่ายยาที่ตรงกับอาการเจ็บป่วย
6. ควรมีการกำจัดขยะมูลฝอย ไม่ปล่อยขยะคั่งนาน โดยมีการแยกขยะ และนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี ควรมีการกำจัดขยะเปียกทุกวัน และขยะแห้งควรกำจัด 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์
7. ควรมีการร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานภายในเรือนจำ เพื่ออำนวยความสะดวก และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำนนทบุรี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสวัสดิการต่าง ๆ ของผู้ต้องขัง และพัฒนาแนวทางการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น
3. ควรมีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประเภทอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถตรวจสอบสามเส้าได้ เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2563, 1 มกราคม). สิทธิผู้ต้องขัง. http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_table.php?date=2022-01-01&area=10&report.
- กองบริการทางการแพทย์ กรมราชทัณฑ์. (2563). คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง. นิเวศมตาการพิมพ์.
- กัญญา อึ้งเจริญวงศ์. (2555). คุณภาพชีวิตภายใต้การได้รับสวัสดิการของผู้ต้องขัง: กรณีศึกษาเรือนจำกลางเพชรบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา
- เกษมสันต์ ดวงกลาง และสุวิชา ปัทมจิตร. (2550). ความต้องการสวัสดิการของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรม. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- จำเริญ ภาวิจิตร. (2536). สาธารณคดี เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสังคมศึกษา 4 (เล่ม 2). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยวัฒน์ รัตนวงศ์. (2558). รูปแบบการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสูงอายุ : กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดอุดรธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- นภาพร หะวานนท์. (2557). การปฏิรูปเรือนจำจากสถาบันการลงโทษสู่ชุมชนแห่งความหวัง. วารสารสังคมศาสตร์. 10(2), 1-32.
- มนัสวี แผนสมบุรณ์ และคณะ. (2562). แนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการต่อผู้ต้องขังสูงอายุ: กรณีศึกษาเรือนจำกลางคลองเปรมและทัณฑสถานหญิงกลางกรุงเทพมหานคร. เอกสารประกอบการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9 ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 683-701.
- รัฐศาสตร์ อำมาตย์ไทย. (2561). การปฏิบัติงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในเรือนจำ: กรณีศึกษา เรือนจำกลางสมุทรปราการ. [ค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เรือนจำจังหวัดนนทบุรี. (2564, 25 สิงหาคม). ประวัติเรือนจำ. http://www.correct.go.th/popnont/?page_id=42.
- สุวภัทร พิรณฤทธิ และคณะ. (2555). คุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสูงอายุ: กรณีศึกษาเรือนจำกลางและทัณฑสถานหญิงพิษณุโลก. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ Graduate Research Conference 2012 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 956-963.
- อาภากร งามปลอด. (2558). การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง เรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Oskamp, S. (1977). *Attitudes and Opinions*. Prentice - Hall.
- Thomas, J. Z. (1959). *Dictionary of Social Science*. Public Affair Press.

ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน :

ศึกษากรณี มาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

CRIMINAL LIABILITY OF JURISTIC PERSONS FOR LAUNDERING OFFENSE :

CASE STUDY SECTION 61 OF THE ANTI - MONEY LAUNDERING ACT, B.E. 2542 (1999)

วชิรากรณ์ ขาวคม¹ สุระทิน ชัยทองคำ² และ คมสัน สุขมาก³

Wachirakorn Khawkom, Suratin Chaithongkham and Khomsan Sukmak

Article History

Received: 07/16/2022

Revised: 02/03/2023

Accepted: 02/03/2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลฐานฟอกเงิน ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคลของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา (USA) , สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (Nepal) และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Philippines) เพื่อนำมาวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของนิติบุคคลฐานฟอกเงินในประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิจัยข้อมูลทางเอกสาร และการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจะนำข้อมูลทั้งสองส่วนนี้มาวิเคราะห์ร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดทางอาญาของนิติบุคคลฐานฟอกเงินมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีข้อบกพร่องบางประการในเรื่องของอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน อัตราโทษปรับที่จะลงแก่นิติบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดยังไม่เหมาะสม เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ อีกทั้งมาตรการพิเศษอื่นเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของนิติบุคคล ผู้บริหารของนิติบุคคล หรือผู้แทนของนิติบุคคล รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องยังไม่มี ความชัดเจน ดังนั้นจึงควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยนำบทบัญญัติมาตรา 60 มาปรับใช้กับการกระทำของนิติบุคคลเช่นเดียวกับกรณีบุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และแก้บทบัญญัติในมาตรา 60 ในส่วนของโทษปรับให้มีอัตราการปรับที่สูงขึ้น รวมถึงแก้ไขมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคน

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Master's degree, Faculty of law, Sripatum University

²⁻³ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Advisor, Faculty of law, Sripatum University

ต่างด้าว พ.ศ. 2542 และจัดให้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลบัญชีบุคคลที่ต้องเฝ้าระวังในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Watch List) บัญชีรายชื่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Black List) เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลสำหรับการตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคลให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความรับผิดทางอาญา นิติบุคคล ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ.2542

ABSTRACT

This thesis aimed to study problems related to concepts and theories of criminal liabilities of a juristic person in the case of money laundering as well as legal measures pertaining to the money laundering prevention and suppression of juristic persons in foreign countries including the United States of America (USA), Federal Democratic Republic of Nepal (Nepal) and the Republic of Philippines (Philippines). The obtained data were analyzed to recommend a guideline for amending laws in relation with the criminal offence of juristic persons in the case of money laundering in Thailand. This is a qualitative research, including documentation research and in-depth interviews with personnel working in relevant organizations. These two parts of information will be analyzed together.

The findings revealed that the criminal offence of juristic persons in the case of money laundering was substantially important. The Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 (1999) and applicable laws remain defective in some aspects such as the case term of criminal proceeding with juristic persons in the case of money laundering, The rate of fine penalty to be sentenced to juristic persons as stipulated by law is not appropriate in comparing to the benefits that the offender receives. In addition, other special measures to prevent and suppress money laundering offences by juristic persons, executives of juristic persons or representatives of juristic persons as well as other persons involved is still unclear. Therefore, the provisions of Section 61 of the Money Laundering Control Act B.E. 2542 (1999) should be revoked., and Section 60 should be applied with any acts of juristic persons as same as natural persons who commit an offence regarding the money laundering. Additionally, Section 60 should be amended in term of sentencing that should be enhanced. Moreover, the Foreign Business Act B.E. 2542 (1999) should be amended, especially in Section 29 of the Foreign Business Act B.E. 2542 (1999). A memorandum of understanding (MOU) between relevant entities should be provided in order to exchange data of a watch list of any persons that may commit an offence regarding the money laundering, The list of offenders related to money laundering (Blacklist) is for preventing and suppressing money laundering of juristic persons appropriately and efficiently.

Keyword: Criminal Liability, Juristic Person, Money Laundering, Offences Anti-money Laundering Act, B.E. 2542 (1999)

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้นและเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันและเศรษฐกิจด้วยนั้น ได้ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสาร และการจัดการกิจการต่าง ๆ สามารถทำได้ง่ายขึ้น ในอีกมุมหนึ่งของความก้าวหน้านี้เองก็ส่งผลให้รูปแบบอาชญากรรมมีการพัฒนาขึ้นด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นความลับซับซ้อนที่มากขึ้น เครือข่ายที่กว้างขึ้น ซึ่งหนึ่งในอาชญากรรมที่มีการพัฒนาความลับซับซ้อน และเครือข่ายที่กว้างขึ้นอันอาจกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมนั้นก็คือ การฟอกเงิน อันเป็นปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญและทั่วโลกต่างให้ความสนใจมากขึ้นประเทศทั่วโลกถือว่าการฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาที่ร้ายแรง ผลของการฟอกเงินส่งผลกระทบรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในปัจจุบันทั่วโลก (มติชนออนไลน์ ข้าแหละโมเดลฟอกเงิน, 2563)

ที่ผ่านมาประเทศไทยให้ความสำคัญกับการฟอกเงิน จึงได้มีการศึกษาและผลักดันให้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาและกำหนดมาตรการ ลงโทษทางอาญาและยึดหรืออายัดทรัพย์สิน จนกระทั่งตราออกมาเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา เพื่อตัดวงจรในการประกอบอาชญากรรมโดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินรวมถึงอาชญากรรมในหลาย ๆ ประเภท (จุฑพร อุทัยธธา, 2562, หน้า 17-18)

แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการฟอกเงินโดยจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้นเพื่อนำเงินเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท อันเป็นกระทำการโดยผู้แทนนิติบุคคลหรือกรรมการนั้น ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายหลายประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก แม้ว่านิติบุคคลจะเป็นผู้กระทำความผิดโดยผ่านผู้แทนก็ตาม แต่โทษที่นิติบุคคลพึงจะได้รับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 วรรคแรก มีเพียงแต่โทษปรับเป็นเงินจำนวนสองแสนบาทแต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาทเท่านั้น ทำให้มีอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลที่กระทำผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินเพียง 1 ปี นับแต่วันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (5) ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดฐานฟอกเงินนั้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องแสวงหาพยานหลักฐานว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานนั้น ผู้ต้องหาได้นำไปโอนหรือเปลี่ยนแปลงเป็นอะไร หรือผู้ต้องหาต้องมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินอย่างใดบ้าง อีกทั้งยังต้องสอบสวนให้ได้พยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อพิสูจน์ให้ได้อีกด้วยว่าผู้ต้องหาต้องมีพฤติการณ์และวิธีการกระทำความผิดกล่าวนั้น ผู้ต้องหาจะมีเจตนาเพื่อจะปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้มาซึ่งสิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอย่างใด มีความยุ่งยากซับซ้อนในการสืบสวนสอบสวน (อุเทน นัยพิน, 2563, หน้า 39 – 43) ดังนั้นระยะเวลาอายุความเพียง 1 ปีนั้น จึงสั้นเกินไปสำหรับการสืบหา สืบค้นข้อมูลเส้นทางการเงิน การปกปิดหรือการอำพรางของทรัพย์สินต่าง ๆ และสั้นเกินไปสำหรับการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน

ประการที่สอง โทษปรับที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 กรณีนิติบุคคลกระทำความผิดฐานฟอกเงิน มีโทษปรับเป็นเงินจำนวนสองแสนบาทแต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท ยังเป็นการปรับอัตราที่น้อยเกินไป เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงหรือนิติบุคคลได้รับ

ประการที่สาม การฟอกเงินโดยจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้นเพื่อนำเงินเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท อันเป็นกระทำการโดยผู้แทนนิติบุคคลหรือกรรมการนั้น ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงหรือแนวทางการปฏิบัติอื่นใด นอกจากมาตรการลงโทษทางอาญาและมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในทางแพ่ง ที่ทางรัฐจะมีมาตรการพิเศษอื่น ๆ เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยการจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้นเพื่ออำพรางแหล่งที่มาที่แท้จริงของทรัพย์สิน และเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลฐานฟอกเงิน
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคลของ ประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคล
4. เพื่อเสนอแนะ แก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคล

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล โทษปรับ อายุความทางอาญา ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินและความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน นำมาอธิบายสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบกฎหมายไทยทั้งในเรื่องปัญหาการขาดอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ปัญหาความเหมาะสมของโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และปัญหามาตรการพิเศษอย่างอื่นในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคลอีกทั้งผู้วิจัยได้นำข้อมูลทางวิชาการ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อเสนอแนะ จาก พ.ต.ต.รุ่งเพชร ยะหา ตำแหน่ง สว.อก. สถานีตำรวจภูธรหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา และนายพงศ์ธร ทองด้วง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนนิติการ กองกฎหมายสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนคดีอาญาฐานฟอกเงิน มาวิเคราะห์เพื่อใช้ในสนับสนุนและอธิบายประเด็นปัญหาในวิจัยฉบับนี้ ซึ่งจะนำไปสู่บทสรุปและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาระบบกฎหมายไทยในอนาคตต่อไป

ระเบียบวิธีการวิจัย

ศึกษาโดยการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย งานวิจัย ตำรา หนังสือบทความ วารสาร ระเบียบ ข้อบังคับ และเอกสารต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กฎหมายที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ ระเบียบ ข้อบังคับ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รวมทั้งบทสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะของบุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และนำมาเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล โทษปรับ อายุความทางอาญา ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินแล้วนั้น พบว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังมีประเด็นที่เป็นปัญหาประกอบด้วย 3 ประเด็น ดังนี้ (1) ปัญหาเกี่ยวกับอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ตามมาตรา 61 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.254 (2) ปัญหาความเหมาะสมของอัตราโทษปรับที่จะลงแก่นิติบุคคล ซึ่งกำหนดในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (3) ปัญหามาตรการพิเศษอย่างอื่นในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคล ผู้วิจัยจึงนำเอาประเด็นปัญหาดังกล่าวไปสู่การวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ นำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ตามมาตรา 61 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

เมื่อพิจารณาอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดพอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงินฯ ตามมาตรา 61 นั้นจะเห็นได้ว่า อัตราโทษที่กำหนดไว้นั้นเป็นโทษปรับตั้งแต่ 200,000 – 1,000,000 บาท ส่งผลให้มีอายุความในการดำเนินคดีอาญาเพียง 1 ปีนับแต่วันที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า แม้อายุความจะเป็นมาตรการเร่งรัดในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาด้วยก็ตาม แต่เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว จะต้องมีการบังคับโทษตามคำพิพากษานั้น ๆ โดยรัฐจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 98 และ มาตรา 99 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดระยะเวลาส่วนนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับอายุความตามมาตรา 95 ในการฟ้องคดีอาญา (ประทีป ธนียผล และคณะ, 2550, หน้า 8) ดังนั้น อายุความ 1 ปี สำหรับการดำเนินกระบวนการทางอาญาตั้งแต่การร้องทุกข์จนกระทั่งมีการยื่นฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานพอกเงินต่อศาลนั้น อายุความดังกล่าวไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของลงโทษในการปราบปรามและป้องปรามมิให้บุคคลอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง และไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่จะใช้สิทธิของตนในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดได้ และไม่อาจได้รับการชดเชยเยียวยาได้

ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะมีการยกเลิกความในมาตรา 61 คงเหลือไว้แต่เพียงมาตรา 60 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ.2542 โดยใช้คำว่า “ผู้ใด” สำหรับผู้กระทำความผิดอันหมายความว่าทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งอายุความสำหรับการกระทำความผิดฐานพอกเงินตามมาตรา 60 นั้น มีอายุความในการดำเนินคดีอาญา 15 ปี ตามมาตรา 95(2) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

2. ปัญหาความเหมาะสมของอัตราโทษปรับที่จะลงแก่นิติบุคคล ซึ่งกำหนดในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542

เนื่องจากโทษปรับที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 กรณีนิติบุคคลกระทำความผิดฐานพอกเงิน มีโทษปรับเป็นเงินตั้งแต่จำนวนสองแสนบาทแต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท ยังเป็นการปรับอัตราที่น้อยเกินไป เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงหรือนิติบุคคลได้รับ

เมื่อพิจารณาโทษปรับเป็นโทษทางอาญาแล้ว โทษปรับเป็นโทษประการหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยปรากฏอยู่ในมาตรา 18 เป็นมาตรการทางกฎหมายที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดการบังคับโทษปรับควรจะต้องตอบสนองการคุ้มครองสาธารณะต่อการกระทำความผิดนั้นๆและต้องสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่บกพร่องของผู้กระทำความผิดนั้น โดยสามารถปรับตัวเองให้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุขต่อไปและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก (สมพงษ์ เตชะสนมบุรณ, 2561, หน้า 12)

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรให้มีการแก้ไขมาตรา 60 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยกำหนดอัตราโทษปรับที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินให้สูงขึ้นมากกว่าเดิม

3. ปัญหามาตรการพิเศษอย่างอื่นในการป้องกันและปราบปรามการพอกเงินของนิติบุคคล

กรณีนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิดฐานพอกเงินกระทำความผิดฐานพอกเงิน ไม่ว่าจะเป็นโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดไม่ให้อำนาจรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง (อุมาพร แก้วศักดิ์ศิริ, 2561, หน้า 30-31) ซึ่งนับเป็นอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการพอกเงินเช่นในต่างประเทศดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมกลุ่ม APG หรือกระทั่งการรับการประเมินประเทศและนำข้อเสนอแนะของ FATF มาพัฒนากฎหมายและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการพอกเงินเช่นกัน ซึ่งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (The Financial Action Task Force : FATF) ได้จัดขึ้นการพิจารณาการเลื่อนลำดับเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงในการสนับสนุนการพอกเงินเพื่อการก่อการร้าย เป็น 3 ลำดับ ประเทศไทยอยู่ในระดับ 2 คือ กลุ่ม Dark Grey List เป็นแบล็กลิสต์ประเภทที่ได้รับการเตือนแล้ว แต่ขาดความคืบหน้าในการปรับปรุงตามมาตรการของ FATF ประเทศที่อยู่ในกลุ่มนี้ อาจถูกมาตรการอ่อนสุด เช่น การกล่าวเตือนให้มีการปรับปรุงกฎหมายและออกมาตรการที่จำเป็นจนไปถึงระดับที่ต้องมีกระบวนการตรวจสอบการทำธุรกรรมต่างประเทศ (Enhanced Due Diligence: EDD) รวมถึง Hold เงินในบัญชีของธนาคารของประเทศผู้รับเงิน

หรือถูกโอนเงินกลับ (FATF GAFI. (2012), FATF 40 Recommendations, ออนไลน์, 2563)

ในปัจจุบันประเทศไทยนั้นยังไม่มีความแน่ชัดว่าใครเป็นผู้ตรวจสอบและควบคุม และการบริหารจัดการของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ดังนั้น เพื่อป้องกันและยับยั้งเกี่ยวกับการฟอกเงิน ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 โดยแก้ไขมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพิ่มเติมอนุมาตรา 4 ให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่ในการ “ ตรวจสอบการประกอบธุรกิจซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นคนต่างด้าว หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการฟอกเงิน ก่อนดำเนินการจดทะเบียน ”

อภิปรายผล

ผลการศึกษาและวิจัยพบว่า การฟอกเงินนั้นถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญซึ่งมีรูปแบบที่ซับซ้อนและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในวงกว้าง และเป็นอาชญากรรมที่ยากต่อการสืบสวนสอบสวนเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด ในหลายประเทศต่างเริ่มเห็นความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยได้มีการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปของอนุสัญญาระหว่างประเทศ และการรวมกลุ่มความร่วมมือเพื่อต่อต้านการฟอกเงินของกลุ่มประเทศ ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเช่นในต่างประเทศดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมกลุ่ม APG หรือกระทั่งการรับการประเมินประเทศและนำข้อเสนอแนะของ FATF มาพัฒนากฎหมายและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเช่นกัน (อุมพร แก้วศักดิ์ศิริ, 2561, หน้า 61-64)

ในต่างประเทศและในประเทศไทยเองต่างก็เล็งเห็นถึงบทบาทของนิติบุคคลในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น และสามารถมีการกระทำของตนเอง โดยผ่านทางผู้แทนนิติบุคคลได้เช่นกัน ซึ่งการกระทำของนิติบุคคลเหล่านี้สามารถก่อผลดีและผลเสียแก่เศรษฐกิจและสังคมได้จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า นิติบุคคลสามารถกระทำความผิดทางอาญาได้ในบางฐานความผิด และจะต้องรับโทษในผลของการกระทำของนิติบุคคลนั้นด้วยตามแต่สภาพของนิติบุคคลที่จะกระทำได้ จึงได้มีการออกกฎหมายรองรับการกระทำความผิดของนิติบุคคลและกำหนดโทษที่จะลงแก่นิติบุคคลเอาไว้ด้วยเช่นกันซึ่งในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินในต่างประเทศรวมทั้งประเทศไทยนั้นต่างมีการบัญญัติไว้รองรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของนิติบุคคลและได้กำหนดโทษที่จะลงแก่นิติบุคคล และผู้แทนของนิติบุคคลไว้ด้วยเช่นกัน

เหตุการณ์ในปัจจุบัน พบว่าการจะดำเนินคดีอาญาแก่นิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินนั้นแม้มีกฎหมายบัญญัติรับรองความผิดและได้กำหนดโทษไว้ แต่การจะนำมาบังคับใช้นั้นไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติในมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และแก้ไขมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและได้มาตรฐานสากล

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิดฟอกเงิน ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบการกระทำความผิดเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนเพื่อปกปิด ซ่อนเร้น เปลี่ยนสภาพหรือรูปแบบของเงินที่ได้จากการกระทำความผิดให้กลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยปัจจัยหนึ่งในความซับซ้อนของการฟอกเงินนั้น ก็คือ นิติบุคคล เพราะนิติบุคคลมักจะถูกสร้างขึ้น มาเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจอาชญากรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปของผู้กระทำความผิดหรือผู้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิด ซึ่งในปัจจุบันการฟอกเงินโดยจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้นเพื่อนำเงินเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท อันเป็นการกระทำโดยผู้แทนนิติบุคคลหรือกรรมการนั้น ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายหลายประการ การศึกษาวิจัยนี้จัดว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการดำเนินคดีกับนิติบุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อันมีผลเชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการฟอกเงิน สามารถบังคับใช้ได้จริงโดยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเพื่อให้มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากลและข้อเสนอแนะของ FATF ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหและผลกระทบจากบทบัญญัติ มาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และการกระทำความผิดหรือการมีส่วนร่วมในการฟอกเงินของนิติบุคคล ดังนี้

1. เห็นควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดความผิดและโทษของนิติบุคคลแยกต่างหากจากความรับผิดทางอาญาของบุคคลธรรมดาในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน โดยการพิจารณาความรับผิดทางอาญาและโทษของนิติบุคคลนั้น ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 60 มาปรับใช้กับการกระทำของนิติบุคคล เช่นเดียวกับกรณีที่บุคคลธรรมดา เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินซึ่งกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ 1 - 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000 - 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันทำให้มีอายุความในการดำเนินคดีอาญาถึง 15 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95(2) โดยการพิจารณาลงโทษนิติบุคคลนั้นยังคงใช้เพียงโทษปรับลงแก่นิติบุคคลเท่านั้น

2. จากข้อเสนอแนะข้อ 1 เมื่อยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 61 แล้วนั้น เพื่อให้การลงโทษปรับนั้น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเช็ดหลาบ และเพื่อเป็นการข่มขู่ ยับยั้งและป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำ และทำให้ผู้อื่นเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด จึงเห็นควรให้แก้บทบัญญัติใน มาตรา 60 ในส่วนของโทษปรับให้มีอัตราการปรับที่สูงขึ้น โดยไม่กำหนดอัตราโทษปรับไว้ตายตัวเพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษปรับได้ตามลักษณะของการกระทำความผิด ความร้ายแรงของการกระทำความผิด ความเสียหายที่เกิดขึ้น และผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดนั้น ดังเช่นการกำหนดอัตราโทษปรับในความผิดฐานฟอกเงินของสหพันธสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ที่มีโครงสร้างกฎหมายฟอกเงินคล้ายคลึงกับของประเทศไทย เพื่อให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดอันจะเป็นการลงโทษปรับ เพื่อให้เช็ดหลาบ เพื่อเป็นการข่มขู่และทำให้เกรงกลัวที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน อันเป็นการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ข้อความใหม่ดังต่อไปนี้

“มาตรา 60 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับเท่ากับจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. เพื่อเป็นการสร้างมาตรการในการป้องกันการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย นอกเหนือจากมาตรการลงโทษในทางอาญา และมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในทางแพ่งแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่การฟอกเงินอาศัยนิติบุคคลเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดให้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและเป็นการยากต่อการสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นควรให้มีมาแก้ไขปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวพ.ศ.2542 และกำหนดมาตรการดังต่อไปนี้

3.1 เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 โดยแก้ไข มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพิ่มเติมอนุมาตรา 4 ให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่ในการ “ตรวจสอบการประกอบธุรกิจซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นคนต่างด้าว หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการฟอกเงินก่อนดำเนินการจดทะเบียน”

3.2 เห็นควรจัดให้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.), กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ธนาคารแห่งประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.), กรมการจัดหางาน, และกรมสรรพากร เพื่อสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมกันจัดทำบัญชีบุคคลที่ต้องเฝ้าระวังในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน (watch list)

3.3 เห็นควรให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ จัดให้มีบัญชีรายชื่อนิติบุคคล และบุคคลที่ต้องคำพิพากษาศาลถึงที่สุด ให้เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน (black list) เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลสำหรับการตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้ อันจะส่งผลให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน หรือมีส่วนในการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการลงพื้นที่ตรวจสอบสถานที่ตั้งหรือสถานประกอบการที่ใช้แจ้งจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลว่ามีการประกอบกิจการตามที่แจ้งจดทะเบียนจริงหรือไม่ หรือเป็นจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้น และนำเงินเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น

2. การจัดให้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ควรมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ประกอบในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร อุทธโยธา. (2560). แนวทางการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีฐานฟอกเงิน. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ประเทือง ธนียผล และคณะ. (2550). การสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเทือง ธนียผล และคณะ. (2563, 3 ธันวาคม). มติชนออนไลน์ข่าวและโมเดล 'ฟอกเงิน' อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ. https://www.matichon.co.th/economy/news_2491379.
- สมพงษ์ เตชะสมุทร. (2561). มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีฟอกเงิน. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 – 61. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2563, 3 ธันวาคม). ความเป็นมาของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. <https://www.amlo.go.th/index.php/th/about/2016-05-04-04-54-33>
- อุมาพร แก้วศักดิ์ศิริ. (2561). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนิติบุคคลที่ประกอบอาชีพค้าอัญมณีและทองคำ. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อุเทน นุ้ยพิน. (2563). หลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติพร้อมตัวอย่างสำนวนการสอบสวน คดียาเสพติด ชุดที่ 5 ครอบครองยาเสพติดให้โทษเพื่อจำหน่ายและฟอกเงิน. เอสพีเอส บาย ชานต้า
- FATF GAFI. (2012, 1 December). FATF 40 Recommendations. <https://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/FATF%20Standards%20-%202040%20Recommendations%20rc>.

การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการ
สืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
INSTRUCTIONAL PACKAGE DEVELOPING ON THE INTERCELLULAR STRUCTURE
OF LIVING CELLS WITH INQUIRY-BASE LEARNING (5E) AND THE MODEL FOR
MATHAYOM 1 STUDENT

จุไรรัตน์ อินตะนนท์¹ วงเดือน ไ้มนธิ² และ สถาพร ดียิ่ง³

Jurairut Intanon, Wongduan Maison and Sataporn Deeying

Article History

Received: 07/17/2022

Revised: 02/11/2023

Accepted: 02/11/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง 3) ศึกษาพัฒนาการในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 25 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนชุมชนบ้านสบเป่า จังหวัดเชียงราย ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ชุดการสอน จำนวน 5 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจ การวิจัยเป็นแบบการทดลองเบื้องต้น ผลการวิจัยพบว่า

พัฒนาชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 84.00/84.40 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการในการเรียนของ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Master's Degree, Program in Science Education, Rajabhat Rajanagarindra University

Email: krujurai2521@gmail.com *Corresponding author

²⁻³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Advisor, Program in Science Education, Rajabhat Rajanagarindra University

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลองและนักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดการสอน กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ แบบจำลอง

ABSTRACT

Title: Instructional package on the intercellular structure of living cells with the process of seeking knowledge (5E) together with the model for students in grade 1

This research was three objectives 1) to develop a teaching program on the intracellular bio-organism system for the first year of Mathayom Suksa students, 2) to compare the student's achievement during pre- and post-learning in the school on the intracellular bio-organism with a teaching science course and 3) to study the students' satisfaction with the learning management with the teaching in a science course for the first year of Mathayom Suksa student. The sample was 25 students obtained from the sampling group of first-year students at Ban Sop Pao Community School, Chiang Rai province during the second semester of the academic year 2021. The tools for this research included 5 sets of teaching programs, effectiveness measurement, a satisfaction questionnaire, and a preliminary experiment. The preliminary trial methodology was used for this research. The result revealed that the students' learning investigation had achievement scores of post-learning higher than pre-learning at a statistical significance level of 0.05. The students had high overall satisfaction with the learning activities with the teaching programs.

Keywords: Instructional package, The process of seeking knowledge (5E), model

บทนำ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับระดับชั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ 2551 ฉบับปรับปรุง (2550) และสื่อการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่มีส่วนสนับสนุนในการสอนโดยครูผู้สอนสามารถลดเวลาการสอนลง และสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมถึงการใช้สื่อที่หลากหลายและเชื่อมโยงโลกออนไลน์ให้อยู่ในบทเรียนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น และสื่อการสอนที่ดีจะสามารถช่วยให้สิ่งที่เข้าใจยากทำให้ง่ายต่อการเข้าใจ ซึ่งทำให้มองเห็นภาพรวมได้ง่ายขึ้น และนำสิ่งที่สัมผัสไม่ได้เป็นนามธรรมให้ปรากฏเป็นรูปธรรมได้ มนตรี แยมกลีกร (2551) สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ให้ผู้สอนช่วยในการสื่อสารกับผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ในสื่อการสอนนั้นจะต้องมีการออกแบบและวางแผนเป็นอย่างดี มีกิจกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์เพื่อให้ตอบสนองตัวชี้วัด และหลักสูตรของการศึกษาขั้นพื้นฐานสื่อการสอนสามารถนำมาใช้สอนได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้สอนที่นำชุดการสอนไปใช้สามารถนำไปใช้ได้และสามารถตอบสนองตัวชี้วัดได้ด้วย

ถือว่าชุดการสอนนั้นเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สุนทร สันธพานนท์ (2554)

สื่อการสอน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีส่วนสนับสนุนในการสอนโดยครูผู้สอนสามารถลด เวลาการสอนลง และสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมถึงการใช้สื่อที่หลากหลาย โดยชุดการสอนเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ได้รับความสะดวก ซึ่งชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539) กล่าวว่าชุดการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนด้วยตนเองช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นฝึกการตัดสินใจ รู้จักรับผิดชอบและได้ฝึกทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ชุดการสอนยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้ลงมือปฏิบัติจริงได้คิด และอภิปรายระหว่างเรียนด้วยกันและระหว่างนักเรียนกับครูและชุดการสอนจะช่วยให้ครูดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ต้องใช้เวลาเตรียมการสอนมากนักและทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายนอกจากนี้ชุดการสอนยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น รู้จักรับผิดชอบและได้ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ ดังนั้นครูจึงต้องมีสื่อและกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งต้องมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุดการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเน้นตามวัตถุประสงค์ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2557) และเชื่อมโยงโลกออนไลน์ให้อยู่ในบทเรียนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น และสื่อ การสอนที่ดีจะสามารถช่วยให้สิ่งที่เข้าใจยากทำให้ง่ายต่อการเข้าใจ ซึ่งทำให้มองเห็นภาพรวม ได้ง่ายขึ้น และนำสิ่งที่สัมผัสไม่ได้เป็นนามธรรมให้ปรากฏเป็นรูปธรรมได้ มนตรี แยมกสิกร (2551) สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ให้ผู้สอนช่วยในการสื่อสารกับผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ได้ง่ายขึ้น ในสื่อการสอนนั้นจะต้องมีการออกแบบและวางแผนเป็นอย่างดี มีกิจกรรมต่าง ๆ ตาม วัตถุประสงค์เพื่อให้ตอบสนองตัวชี้วัดและหลักสูตรของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สื่อการสอนสามารถ นำมาใช้สอนได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้สอนที่นำชุดการสอนไปใช้สามารถนำไปใช้ได้ และสามารถตอบสนองตัวชี้วัดได้ด้วย ถือว่าชุดการสอนนั้นเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สุนทร สันธพานนท์ (2553) ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องใช้กลวิธี และวิธีการที่หลากหลาย ปรีชาชาญ เดชศิริ (2552) วิธีที่ดีที่สุด คือ การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจทำให้มีความกระตือรือร้นอยากที่จะเรียนรู้ มนัส บุญประกอบ (2552) ชุดการสอนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพราะชุดการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ดีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสามารถ และความสนใจ มีอิสระในการคิด ทุกคนมีโอกาสใช้ความคิดอย่างเต็มที่ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุดกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียน สามารถประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้ครูบอกหรือกำหนดให้ โดยครูเป็นผู้สร้างโอกาสทางการเรียนการสอนมีกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนจะดำเนินการเรียนจากคำแนะนำที่ปรากฏอยู่ในชุดเป็นลำดับขั้นตอนด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ธรรมชาติของเด็กที่อยากรู้ อยากเห็น อยากคิดค้นสิ่งต่างๆ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด ได้ทดลองที่ละขั้น และทราบผลการกระทำของตนเอง ตรงกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้ทำการวิจัยรูปแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติสูงกว่าการจัดการเรียนการสอนตามปกติ จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยใช้ชุดกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้และคำตอบของปัญหาได้ด้วยตนเองรู้จักคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลและแสวงหาความรู้เพื่อเชื่อมโยงความคิดไปสู่แนวทางแก้ปัญหาได้

รัชนิพร แอน้อย และคณะ (2558) การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า มีประสิทธิภาพที่ 84.25/82.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอน เรื่อง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ชุดฝึกกิจกรรม หลังเรียนสูงกว่าระหว่างก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอน เรื่อง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และชุดการสอนสามารถสร้างความรู้แต่ละเรื่องที่แตกต่างกันของนักเรียนให้เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ส่งเสริม

นักเรียนให้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้และประยุกต์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถแก้ปัญหาได้เมื่อมีสถานการณ์ที่มีลักษณะคล้ายกัน

ชรินทร์ จิตตสุโก (2554) การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง หน่วยสิ่งมีชีวิตและชีวิตพืช กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อนำไปหาประสิทธิภาพได้ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีเกณฑ์ประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อาชีววิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิชुโบตะห์ กิตติชัย (2560) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง บรรยากาศ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดปัตตานี พบว่า (1) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แบบจำลองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าของกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แบบจำลองเป็นฐานมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าของกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุฑามาศ ทองจันทร์ (2564) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการสร้างแบบจำลอง เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ชัยภูมิ ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการสร้างแบบจำลอง เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากประสบการณ์สอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนหลังจากได้รับการเรียนการสอนโดยเน้นการบรรยาย ส่วนใหญ่มีคะแนนสอบหลังเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากนักเรียนมีสมาธิในการเรียนน้อย ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ เช่น การคุยกันเสียงดัง การเล่นกันขณะทำการจัดการเรียนรู้ และงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ขึ้นมาทำระหว่างเรียน ประกอบกับการที่นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามในแบบฝึกหัดได้ สังเกตได้จากร่องรอยการบันทึกในใบกิจกรรม ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างชุดการสอนด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลองเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยผู้วิจัยสร้างชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้ฝึกทักษะในด้านการคิดอย่างมีระบบมีกระบวนการฝึกการค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ฝึกทักษะด้านกระบวนการกลุ่มทักษะทางสังคม ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอนเรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมุติฐานการวิจัย

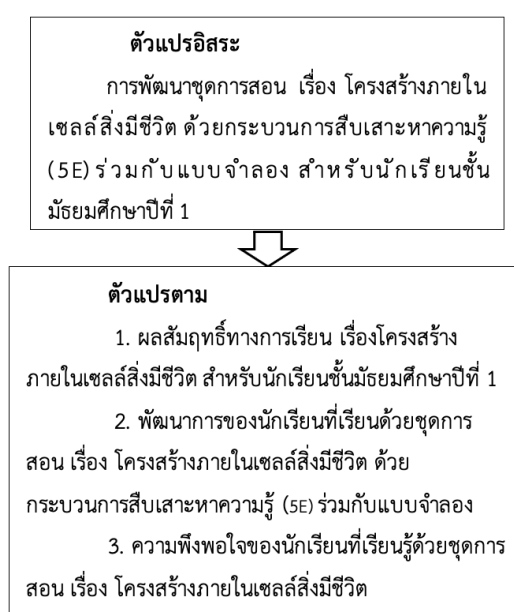
การวิจัยครั้งนี้ มีสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

นักเรียนที่ได้เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา และโรงเรียนศรีดอนไชยวิทยา จังหวัดเชียงราย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียนจำนวนนักเรียน 45 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา จังหวัดเชียงราย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน 25 คน ที่ได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คาบ คาบละ 50 นาที เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการสอน รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต จำนวน 5 ชุด

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต โดยเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการปฐมนิเทศและชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้แก่นักเรียน

2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต จำนวน 5 ชุด ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งเป็นแบบทดสอบย่อยก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นรวบรวมคะแนนไว้เป็นคะแนนระหว่างเรียน

4. หลังเสร็จสิ้นการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามกำหนดแล้ว นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต หลังเรียน ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบ (IOC) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (B)

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการหาค่าที (t-test dependent) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 84.00/84.40 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.31 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.31

และเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้วยชุดการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด 4.52

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบจำลอง พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยภาพรวมนักเรียนมีความชอบ ในการใช้ชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างชุดการสอนได้คำนึงถึง ความสวยงาม สะอาดตา มีภาพการ์ตูนแทรกในเนื้อหา ใบกิจกรรม ประกอบ เพื่อกระตุ้นความน่าสนใจของนักเรียน ในขณะเดียวกันในชุดการเรียน ได้อธิบายและบอกแนวทางการใช้ชุดการเรียน ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนไว้แล้ว ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ต่อเนื่องพร้อมทั้งตรวจสอบคำตอบได้ทันทีจากชุดการสอน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต วิชาวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาระบวนการคิด เกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีโอกาสในการวางแผนการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ตามแผน รู้จักการค้นคว้าข้อมูลในแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย สามารถนำข้อมูลที่ได้ออกมาจากการศึกษาเรียนรู้ มาวิเคราะห์อภิปราย และสรุปเป็นองค์ความรู้ของตน จัดทำชิ้นงาน เพื่อรายงานผลการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ไม่เครียด มีอิสระในการเรียน และเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับ ทิศนา ขัมมณี (2545) ที่เชื่อว่ามนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้และเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ และเช่นเดียวกันกับ Dewey สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์ (2546) ที่มีแนวคิดว่าการศึกษาคือ ชีวิต การจัดการเรียนการสอนควรยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกกิจกรรม ทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ มีความสุขและเกิดความรักในวิชาวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งภายในชุดฝึกกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง สมจิต สวธนไพบูลย์ และคณะ (2546) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการหาความรู้ ขั้นตอนนี้เป็นการทบทวนความรู้เดิมและเพิ่มเติมความรู้ใหม่โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษาสังเกต สำรวจตรวจสอบ และสืบค้นความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ค้นคว้าข้อมูลจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ได้แก่ การให้ศึกษาจากข้อความเอกสาร ภาพจากแหล่งการเรียนรู้ การทดลอง การปฏิบัติจากการสำรวจตรวจสอบ เพื่อนำข้อมูลมาจัดกระทำอย่างมีความหมายด้วยการสร้างความรู้ นักเรียนจะได้พัฒนาตนเองแบบองค์รวม นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการสืบเสาะค้นหาความรู้มาจัดกระทำข้อมูล เพื่อเชื่อมโยงและสรุปความรู้ให้เป็นระบบการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันร่วมวางแผนการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ของตนเอง โดยร่วมกันกำหนดขอบเขตแนวทางวิธีการเรียนรู้ แนวทางการบันทึก และสรุปผลการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผนที่ได้วางไว้และนำข้อมูล ข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนรู้ มาร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย ประเมินค่า สรุปความคิดรวบยอดและสรุปขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ของตนเองการซึมซับความรู้ ขั้นตอนนี้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นักเรียนจะได้

ตรวจสอบปรับปรุงผลงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ พร้อมทั้งฝึกทักษะกระบวนการเผยแพร่ผลงานด้วยการประชาสัมพันธ์ โดยการพูด การเขียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเมื่อเรียนจบแล้ว ในแต่ละชั้นจะมีแบบฝึกหัดให้นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ซึ่งเมื่อพบว่า เรื่องใดที่ยังไม่เข้าใจหรือทำแบบฝึกหัดไม่ได้ สามารถกลับไปศึกษาใหม่ให้เข้าใจได้ ตามความต้องการของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ตรวจสอบตัวเองในเรื่องต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

จากเหตุผลดังกล่าวมานี้จึงทำให้นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต วิชาวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนพบผลการวิจัยเช่นเดียวกันนี้ คือ ชมทิศา ชันภักดี (2553) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง PDCA ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการนำเสนอความรู้ด้วยหนังสือการ์ตูนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง PDCA มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนนอกจากนี้นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง PDCA มีความสามารถในการนำเสนอความรู้ในระดับดี และงานวิจัยของ นพคุณ แดงบุญ (2552) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักเรียนมีระดับพัฒนาการทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องโครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต อยู่ในระดับพัฒนาการระดับสูงมากจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 มีพัฒนาการระดับสูงจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และพัฒนาการระดับกลางจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดการสอนอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความสนใจ สนุกกับการเรียน อีกทั้งสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ยังเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบ ซึ่งจะทำให้นักเรียนแต่ละบุคคลดึงความสามารถของตนเองออกมาใช้ในการคิด วิเคราะห์แก้ปัญหาจากสถานการณ์ นำไปสู่การทำงานเป็นทีม เป็นการฝึกประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวนักเรียนเองใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และที่สำคัญผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนเรียนแล้วมีความสุขรู้จักการบูรณาการข้ามวิชา หรือสาขาวิชาต่างๆ ได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การใช้ชุดการสอน เรื่อง โครงสร้างภายในเซลล์สิ่งมีชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างชุดการสอนได้คำนึงถึง ความสวยงาม สะอาดตา มีภาพการ์ตูนแทรกในเนื้อหา ใบกิจกรรมประกอบ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ในขณะเดียวกันในชุดการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน จำเป็นต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นผู้สอนต้องเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในบางขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้อาจจะต้องมีการยืดหยุ่นในเรื่องเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อม

ของนักเรียน สถานที่ สถานการณ์ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ และเข้าใจของโครงสร้างของเซลล์มากขึ้น ในช่วงสุดท้ายของการสร้างแบบจำลอง นักเรียนจะได้นำความรู้ดังกล่าวมาสร้างแบบจำลองได้ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ครูผู้สอนควรให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน โดยอาจใช้ระยะเวลาในช่วงแรกของการเรียนรู้แทรกการเรียนรู้อยู่ด้วยชุดการสอน เพื่อทราบข้อบกพร่องปัญหาที่พบนำไปสู่การแก้ไขและปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- โกเมศ นาแจ้ง. (2554). ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ MCIS ที่มีต่อความสามารถในการสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ และเมโนทัศน์เรื่อง กฎการเคลื่อนที่และแบบของการเคลื่อนที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา บุญภักดี. (2552). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- จุฑามาศ ทองจันทร์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการสร้างแบบจำลองเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยชัยภูมิ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2521). ระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนรมิตร โสภพ. (2551). การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง ดินและธาตุอาหารหลักของพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิชुโบตะห์ กิตติชัย. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แบบจำลองเป็นฐานเรื่อง บรรยากาศที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดปัตตานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2528). พัฒนาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะณัฐ นันทการณ. (2551). ผลของการเรียนรู้ด้วยการออกแบบที่มีต่อเมโนทัศน์ทางชีววิทยา และความสามารถในการสร้างแบบจำลองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรณวิไล ชมชิต. (2552). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้แบบจำลอง. นิตยสารสสวท, 38(163), 33-34
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2554). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน. สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ พว.
- พัฒนพงษ์ สีกา. (2551). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นผลมาจากการทดสอบคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2548 ของจังหวัดอุดรธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2545). แนวการสอนวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). ไทยวัฒนาพานิช.

- มนตรี แยมกลีกร. (2551). เกณฑ์ประสิทธิภาพในงานวิจัยและพัฒนาสื่อการสอนความแตกต่าง 90/ 90 Standard และ E1/ E2. วารสารศึกษาศาสตร์, 19(1), 22- 34.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). *มัดติมีเดียและไฮเปอร์มีเดีย*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มนัส บุญประกอบ. (2552). *การวิจัยและพัฒนาเทคนิคการสอนวิทยาศาสตร์ ตามแนวทางการยกระดับคุณภาพวิทยาศาสตร์ศึกษา*. รายงานการวิจัย. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- รัชนิพร แอนันท์ สธน และคณะ. (2558). การพัฒนาชุดการสอนเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเวียง จันทวนราธิวาส. วารสารอัล-นूर บัณฑิตวิทยาลัย, 2(4), 23-34.
- วนิดา ตีแป้น. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยโดยการวิเคราะห์ห้วงระดับช่วงชั้นที่ 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วนิดา ปรัชญรัตน์. (2551). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่เรียนแบบร่วมมือเรื่องสมบัติของจำนวนนับของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยกระเจาพิทยาคม*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วุฒิชัย ดานะ. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเลย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วิณา ประชากุล และ ประสาธ เนืองเฉลิม. (2554). รูปแบบการเรียนการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมรรถ เอี่ยมพานิชกุล. (2554). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สาทิพย์ จินากักดี. (2550). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ต่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายไหม โพธิ์ ศิริ. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยใช้ชุดการเรียนรู้ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อดุลย์ คำมิตร. (2554). *การพัฒนาชุดการเรียนการสอนที่เน้นวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และเทคนิคเอสคิวสามอาร์ เรื่องสารและสมบัติของสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อารยา ควัฒน์กุล. (2558). *ผลการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เรื่อง สารชีวโมเลกุล ด้วยการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาโมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วารสารศึกษาศาสตร์, 26(2), 42-55.

วิทยาการคำนวณกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย COMPUTING SCIENCE AND LEARNING EXPERIENCES FOR EARLY CHILDHOOD CHILDREN

เกศินี ศิริสุนทรไพบูลย์¹

Kesine Sirisoonthornpaibul

Article History

Received: 12/22/2022

Revised: 02/03/2023

Accepted: 02/03/2023

บทคัดย่อ

มนุษย์สามารถเรียนรู้ภาษาของตนเองได้ตามธรรมชาติเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่ในยุคปัจจุบันที่มีเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ภาษาตามธรรมชาติเหล่านี้อาจไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ภาษาดิจิทัลจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อคนรุ่นใหม่ ประเทศไทยได้นำวิทยาการคำนวณเข้ามามีบทบาทในการศึกษาศึกษาปฐมวัย และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปูพื้นฐานและพัฒนาให้เด็กไทยมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถสังเคราะห์และสร้างชุดคำสั่งเพื่อการทำงานกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้ เด็กปฐมวัยจึงต้องมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา ที่สามารถนำไปใช้ต่อยอดการเรียนรู้ทางวิทยาการคำนวณโดยมีจุดเน้นในระดับปฐมวัย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การคิดเชิงคำนวณ มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1. แบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหา (Decomposition) 2. พิจารณารูปแบบของปัญหาหรือวิธีการแก้ปัญหา (Pattern recognition) 3. พิจารณาสาระสำคัญของปัญหา (Abstraction) 4. ออกแบบอัลกอริทึม (Algorithms) และส่วนที่ 2 คือ การเขียนโปรแกรมด้วยโค้ดดิ้ง (Coding) โดยไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ครูปฐมวัยควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมประจำวัน การทำอาหารอย่างง่าย การฟังดนตรี การเคลื่อนไหวตามแบบ หรือการเล่นเกมนกระดานเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมและเกิดทักษะที่พร้อมต่อการเติบโตในยุคดิจิทัลได้ต่อไป

คำสำคัญ: วิทยาการคำนวณ การคิดเชิงคำนวณ การเขียนโค้ด การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เด็กปฐมวัย

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Asst. Prof., Early Childhood Education, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: kesinee.s@rbru.ac.th *Corresponding Author

ABSTRACT

Humans are naturally able to learn their own languages for everyday communication. In today's era where technology have changes rapidly; however, these languages may not be enough for 21st century life. Digital language learning is therefore very important to the new generation. Thailand has integrated computing science into the early childhood education curriculum and the basic education curriculum to provide the foundation and develop Thai children's abilities for critical thinking, systematically problem solving. In addition, they can synthesize and create a set of instructions for working with computer technology. Early childhood children must have the foundation of science, mathematics and languages that can be used to further their learning in computing science focusing on 2 parts. The first part is computation thinking that has 4 key concepts: (1) decomposition, (2) pattern recognition, (3) abstraction, and (4) algorithms. The second part is programming with unplugged coding. Teachers provide learning experiences for early childhood children to do activities on their own through daily routines, easy cooking, listening to music, patterns movement or playing board games to give them the right and suitable experiences for developing and continuing in digital learning in a high level.

Keywords: Computing science, Computational thinking, Coding, Learning experience, early childhood children

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมเทคโนโลยีต้องอาศัยความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันกับนานาประเทศโดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่ต้องมีพื้นฐานความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงหรือพัฒนานวัตกรรมและใช้ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งต้องใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการพัฒนาทุกระดับสังคมให้ก้าวไกล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 1-2) ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยในการศึกษา การเรียนรู้ และการทำงานให้มีประสิทธิภาพและสะดวกสบายมากขึ้น การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ผ่านมามีมาอย่างต่อเนื่องพอสำหรับการดำเนินชีวิตในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่ต้องมีพื้นฐานความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงหรือพัฒนานวัตกรรม และใช้ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างองค์ความรู้หรือสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ (วัชรพัฒน์ ศรีคำเวียง, 2561)

ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปนี้การเรียนการสอนแบบเดิมไม่สามารถตอบโจทย์ความผันแปรของโลกที่เปลี่ยนรวดเร็ว ฉับไว ตามกระแสของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยดิจิทัลซึ่งส่งผลกระทบไปทั่วโลก หากไม่ปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยี เราก็จะถูกทิ้งไว้จนกลายเป็นคนล้าหลัง เมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทและช่วยอำนวยความสะดวกในหลายเรื่อง แต่อาจมีผลต่อการจัดระบบกระบวนการคิด การเชื่อมโยง เนื่องจากข้อมูลที่หลากหลายมีจำนวนมากมีทั้งจริงและเท็จ การจับประเด็น การวิเคราะห์แยกแยะจึงเป็นทักษะสำคัญคนในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ รู้จักเลือกใช้ให้ถูกวิธีซึ่งจะช่วยให้สามารถเชื่อมโยงความคิดให้เป็นระบบมากขึ้นด้วย (มิตชน, 2562) เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มั่นใจและมีภูมิคุ้มกันให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของโลก กระทรวงศึกษาธิการได้ผลักดันให้วิทยาการคำนวณเป็น นโยบายเร่งด่วนซึ่งประเทศไทยได้พัฒนาในเรื่องดังกล่าวไปพร้อมกับประเทศในแถบเอเชียอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี และเผยแพร่การเรียนรู้วิทยาการคำนวณนี้ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลให้เด็กปฐมวัยได้เริ่มต้นมีประสบการณ์เกี่ยวกับวิทยาการคำนวณผ่านการเล่นและชีวิตประจำวันโดยไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

จนถึงการศึกษาระดับสูงขึ้นไปและเรียนรู้ต่อเนื่องได้ตลอดชีวิตเพื่อให้คนไทยมีทักษะที่มีความหมายต่อชีวิตในการคิดวิเคราะห์ การคิดเป็นเหตุเป็นผลในเชิงคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กล้าตัดสินใจ และสามารถนำความคิดเหล่านั้นสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และหากฝึกฝนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง บุคคลนั้นย่อมสามารถใช้การคิดเชิงวิพากษ์การคำนวณเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบ และสามารถพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ได้ในอนาคต (กัลยา โสภณพนิช, 2564)

บทความนี้จึงมุ่งศึกษาสาระหลักสำคัญของวิทยาการคำนวณที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย และแนวทางการจัดกิจกรรมแบบ Active Learning เกี่ยวกับวิทยาการคำนวณโดยไม่ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเผยแพร่ให้บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนำไปใช้สถานศึกษาและครอบครัว โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้วิทยาการคำนวณขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการศึกษาวิทยาการคำนวณในขั้นสูงต่อไป

วิทยาการคำนวณ (Computing science)

วิทยาการคำนวณ (Computing science) เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เด็กสามารถคิดเชิงคำนวณ มีพื้นฐาน ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและมีพื้นฐานการรู้เท่าทันสื่อและข่าวสารซึ่งการเรียนรู้วิทยาการคำนวณไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การคิด ให้เหมือนคอมพิวเตอร์เท่านั้น และไม่ได้จำกัดการคิดในศาสตร์ของนักวิทยาการคอมพิวเตอร์ แต่จะเป็นกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาของมนุษย์โดยเป็นการสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานและช่วยให้แก้ไขปัญหามาที่เราต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Coding thailand, 2021) โดยเป้าหมายสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาการคำนวณให้แก่เด็กนั้นก็เพื่อให้เด็กมีความสามารถใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ มีทักษะในการค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ ประเมิน จัดการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอสารสนเทศไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม และสามารถใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างปลอดภัย รู้เท่าทัน มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม นอกจากนี้วิทยาการคำนวณยังครอบคลุมถึงกระบวนการทำงาน ความรู้ แนวคิดมากมายที่อยู่เบื้องหลังระบบการทำงานหรือคือกระบวนการประมวลผลอย่างอัตโนมัติอีกด้วย (บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย, ม.ป.ป.)

ยี่น ภู่วรรณ (2561) ได้อธิบายถึงขอบเขตของวิทยาการคำนวณไว้ว่าเน้นองค์ความรู้ 3 ประการ ดังนี้

1. การคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking) เป็นวิธีคิดและแก้ปัญหาเชิงวิเคราะห์ สามารถใช้จินตนาการมองปัญหาด้วยความคิดเชิงนามธรรม ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีลำดับวิธีคิด โดยวิธีคิดแบบวิทยาการคำนวณนี้ไม่ใช่เพียงการเขียนโปรแกรม เพราะภาษาโปรแกรมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่จุดประสงค์ที่สำคัญกว่าคือการสอนให้เด็กคิดและเชื่อมโยงปัญหาต่างๆ จนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

2. ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital technology) เป็นการสอนให้รู้จักเทคนิควิธีการต่างๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นในด้านระบบอัตโนมัติ (automation) ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร อุตสาหกรรม หรือคมนาคม ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างรอบด้าน และประยุกต์สร้างสรรค์งานได้อย่างเหมาะสม

3. การรู้เท่าทันสื่อและข่าวสาร (Media and information literacy) เป็นทักษะเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล แยกแยะได้ว่าข้อมูลใดเป็นความจริงหรือความคิดเห็น โดยเฉพาะข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนั้นยังเป็นเรื่องของความปลอดภัยในโลกไซเบอร์ รู้กฎหมายและลิขสิทธิ์ทางปัญญาต่างๆ เพื่อให้เด็กใช้ช่องทางนี้ได้อย่างรู้เท่าทันและปลอดภัย

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปสู่หลักสูตรวิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยกำหนดสาระการเรียนรู้เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) มีสาระสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

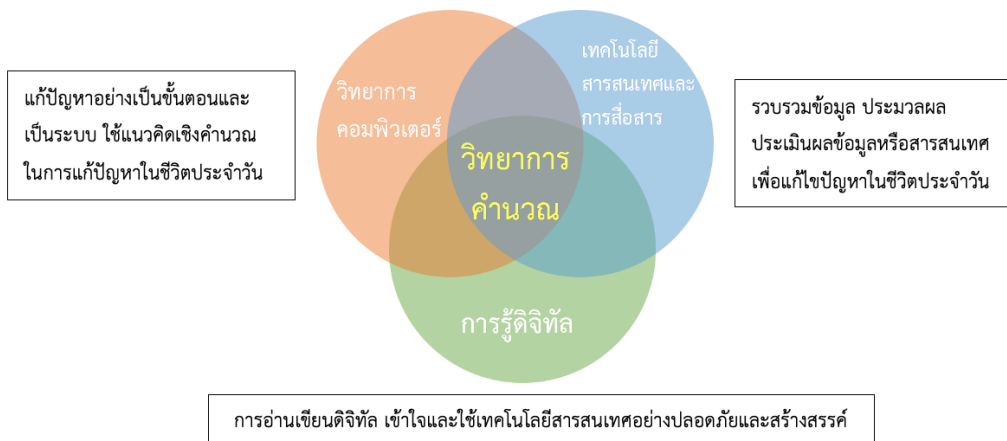
1. วิทยาการคอมพิวเตอร์ (Computer Science) การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ การใช้แนวคิดเชิงคำนวณ ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การบูรณาการกับวิชาอื่น การเขียนโปรแกรม การคาดการณ์ผลลัพธ์การตรวจหาข้อผิดพลาด การพัฒนาแอปพลิเคชันหรือพัฒนาโครงการ อย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง

2. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) การรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การประเมินผล การนำเสนอข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง การค้นหาข้อมูลและแสวงหา ความรู้บนอินเทอร์เน็ต การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล การเลือกใช้อุปกรณ์หรือ บริการบนอินเทอร์เน็ต ข้อตกลงและข้อกำหนดในการใช้สื่อหรือแหล่งข้อมูลต่างๆ หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร

3. การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย การจัดการ อัตลักษณ์การรู้เท่าทันสื่อ กฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์การใช้ลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยชอบธรรม นวัตกรรมและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ สังคม และวัฒนธรรม

ภาพที่ 1

สาระสำคัญ 3 ประการของวิทยาการคำนวณ

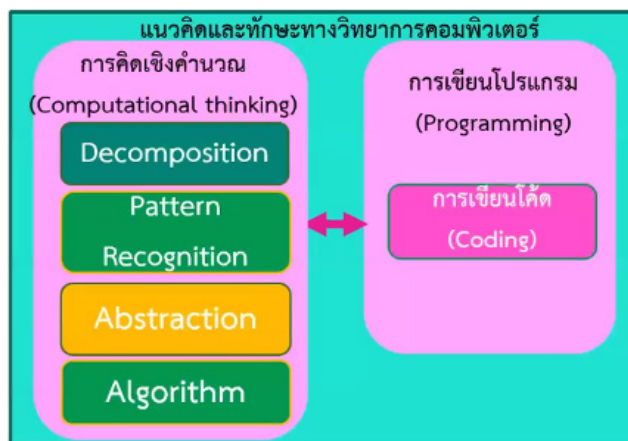

ที่มา : หลักสูตรอบรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ระดับอนุบาล (น.14). โดยกระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.)

สำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาการคอมพิวเตอร์ (Computer Science) ในระดับอนุบาลเพื่อการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดเน้น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 การใช้การคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking) เพื่อการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหา/งานย่อย (Decomposition) การพิจารณารูปแบบของปัญหาหรือวิธีการแก้ปัญหา (Pattern recognition) การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหา (Abstraction) และการออกแบบอัลกอริทึม (Algorithms) และส่วนที่ 2 การเขียนโปรแกรม (Programing) โดยเน้นการเขียนโค้ด (Coding) แบบไม่ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ภาพที่ 2

แนวคิดและทักษะทางวิทยาการคอมพิวเตอร์ในระดับอนุบาล

ที่มา : เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว (2565)

การคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking)

Wing (2006: 33-34) อธิบายว่า การคิดเชิงคำนวณเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับทุกคนไม่เฉพาะแต่นักวิทยาการคอมพิวเตอร์เท่านั้น เด็กทุกคนควรได้รับการส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ ทั้งการอ่าน การเขียน และเลขคณิต ซึ่งการคิดเชิงคำนวณเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การออกแบบระบบ ทั้งยังเป็นการคิดซ้ำๆ ที่เกิดขึ้นอย่างคู่ขนาน ทั้งการแปลรหัสให้เป็นข้อมูลและแปลข้อมูลให้เป็นรหัส รวมทั้งการเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของวิทยาการคำนวณ

University of York (n.d.) กล่าวว่า การคิดเชิงคำนวณคือเทคนิคการการแก้ไขปัญหที่เลียนแบบกระบวนการทำงานของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งต้องทำให้แยกย่อยปัญหาที่ซับซ้อนให้เป็นส่วนย่อยเพื่อทำความเข้าใจและพัฒนาการแก้ปัญหาให้ชัดเจนและเข้าใจปัญหานั้นกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาให้สามารถเข้าใจได้ สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2562) กล่าวว่า การคิดเชิงคำนวณเป็นกระบวนการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลเป็นขั้นตอนเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบที่สามารถนำไปประมวผลอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความสามารถในการเขียนโปรแกรมหรือโค้ดดิ้ง (coding)

เด็กปฐมวัยควรได้รับประสบการณ์การคิดเชิงคำนวณ 4 ด้านหลัก (Victoria, 2022) ดังนี้

1. การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหา/งานย่อย (Decomposition) คือ การพิจารณาแยกย่อยปัญหาหรืองาน ออกเป็นส่วนประกอบย่อย เพื่อให้จัดการกับปัญหาได้ง่ายขึ้น สำหรับเด็กอนุบาลสามารถสอนให้พิจารณาจากปัญหาหรืองานง่ายๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การแปรงฟัน การแต่งตัว หรือการทำอาหารง่ายๆ โดยควรจะทำพหยเด็กด้วยการถามมากกว่าการบอกขั้นตอนต่างๆ ให้เด็กทำตาม

2. การพิจารณารูปแบบของปัญหาหรือวิธีการแก้ปัญหา (Pattern recognition) คือ การพิจารณารูปแบบ แนวโน้มและลักษณะทั่วไปของงานว่าเคยพบปัญหานั้นมาก่อนหรือไม่ หากมีรูปแบบของปัญหาที่คล้ายกัน นำวิธีการแก้ปัญหานั้นมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ทำให้จัดการปัญหาง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สำหรับเด็กอนุบาลเราสามารถใช้อย่างจากกิจวัตรประจำวันเพื่อให้เด็กรู้จักรูปแบบที่เกิดขึ้นแล้วเกิดขึ้นในทุกๆ วัน เช่น การรับประทานอาหาร เด็กจะต้องดักอาหารเข้าปากตนเองทีละคำ เคี้ยว และกลืนอาหาร ซึ่งต้องทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะรับประทานอาหารหมดจาน

ส่วนในชั้นเรียนอนุบาล เด็กๆ สามารถมีประสบการณ์การเรียนรู้รูปแบบได้อย่างมากมายผ่านดนตรีหรือการเล่นบล็อกสีและตัวต่อเลโก้ เด็กๆ จะใช้ทักษะการต่อเลโก้เพื่อสร้างรูปแบบของเล่น นอกจากนี้ครูอาจจะเตรียมวัสดุที่หลากหลายให้เด็กอนุบาลสร้างรูปแบบซ้ำๆ โดยครูอาจจะเริ่มต้นรูปแบบชุดแรกให้เด็กก่อน

3. การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหา (Abstraction) คือ การพิจารณารายละเอียดที่สำคัญของปัญหา แยกแยะสาระสำคัญออกจากส่วนที่ไม่สำคัญ ครูอาจช่วยให้เด็กอนุบาลเล่นเกมที่ต้องแก้ปัญหาไขรหัสลับ การออกแบบสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ต้องมีชิ้นส่วนพิเศษและจำเป็นในการสร้างนั้นและอาจมีบางชิ้นส่วนที่ไม่จำเป็นต้องใช้สร้าง

4. การออกแบบอัลกอริทึม (Algorithms) คือ การกำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาหรือการทำงานโดยมีลำดับของคำสั่งหรือวิธีการที่ชัดเจนที่คอมพิวเตอร์สามารถปฏิบัติตามได้ วิธีการง่ายๆ ที่จะสร้างประสบการณ์การเรียนรู้อัลกอริทึมให้เด็กอนุบาล เช่น การทำอาหารง่ายๆ อาจเป็นการทำขนมปังแซนวิช ครูชวนเด็กๆ ให้อ่านภาพขั้นตอนการทำแซนวิชทีละขั้นตอน แล้วให้เพื่อนอีกคนหนึ่งทำตามแซนวิชตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้จนเสร็จ ซึ่งจะต้องกำหนดขั้นตอนการทำที่สำคัญและรายละเอียดของการทำแซนวิชทั้งการใส่ส่วนผสมและการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานสำหรับเด็กอนุบาล

เด็กปฐมวัยควรได้รับการฝึกการแก้ปัญหาอย่างง่ายซึ่งอาจเป็นปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันหรือเป็นกิจกรรมที่ครูจัดให้เด็กได้เรียนรู้โดยอาจจัดให้เด็กได้ฝึกการคิดเชิงคำนวณที่ละองค์ประกอบ เช่น การจัดให้เด็กจัดเก็บของเล่นตามสัญลักษณ์หรือเกณฑ์ที่กำหนด เด็กจะได้สำรวจของเล่นทั้งหมดแล้วจำแนกประเภทและจัดเก็บของเล่น การให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายแบบผู้นำ ผู้ตาม อย่างเป็นลำดับทำให้เด็กได้เห็นแบบรูปของลักษณะท่าทาง เป็นการฝึกแบบรูปและความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ การให้เด็กระบุส่วนของร่างกายสัตว์ที่ตนเองชอบและบอกเหตุผลว่าชอบเพราะอะไร ทำให้เด็กฝึกสังเกต ลงความเห็นอย่างมีเหตุผล การให้เด็กได้บอกลำดับขั้นตอนในการเล่นหรือให้เด็กเล่ากิจวัตรประจำวันโดยให้เรียงลำดับเป็นช่วงเวลาทั้งก่อนหลัง เช้า เที่ยง เย็น จะทำให้เด็กได้ฝึกการกำหนดลำดับขั้นตอน

หากต้องการให้เด็กได้ฝึกการคิดเชิงคำนวณครบทุกองค์ประกอบอาจให้เด็กมีประสบการณ์การทำอาหารง่ายๆ เช่น ซักชวนเด็กให้คิดวิธีการทำเมี่ยงตามสูตรของตนเอง โดยเริ่มจากทำความรู้จักกับเมี่ยงว่าเป็นอย่างไร บอกส่วนประกอบและวิธีการทำเมี่ยงโดยการหาข้อมูลจากหลากหลายแหล่งความรู้ หาข้อมูลการทำเมี่ยงแต่ละอย่างแล้วจึงระบุลักษณะของการทำเมี่ยงว่าต้องใช้ใบไม้มาห่อเครื่องเคียงต่างๆ ให้พอดีคำ จากนั้นจึงสรุปวิธีการหรือกำหนดลำดับขั้นตอนของการทำเมี่ยงของตนเองได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564)

ภาพที่ 3

การคิดเชิงคำนวณด้วยการจัดประสบการณ์การทำอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย

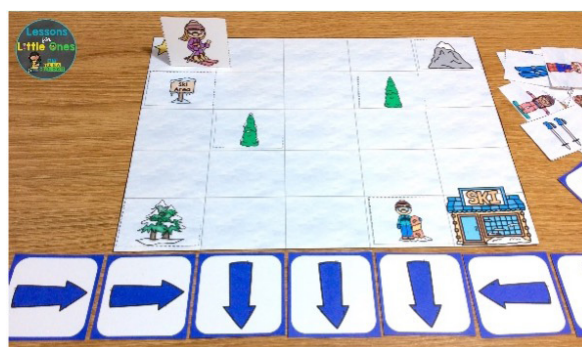

ที่มา : ปฐมวัย สสวท. (2564)

การคิดเชิงคำนวณเป็นวิธีคิดที่มองวิธีการแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งการคิดเชิงคำนวณเป็นทักษะสำคัญของการเขียนโค้ดหรือโค้ดดิ้งซึ่งเป็นกระบวนการคิดแก้ไขปัญหารูปแบบหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์ แต่เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถทำได้โดยไม่ต้องเขียนโปรแกรมเป็น ไม่จำเป็นต้องเรียนผ่านคอมพิวเตอร์ แต่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมอันปลั๊ก (Unplug) ด้วยการเล่นและลงมือทำ เด็กปฐมวัยควรมีประสบการณ์การเรียนรู้โค้ดดิ้งผ่านเกมเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ เช่น เกมโค้ดดิ้ง แบบตารางหรือเกมกระดาน เด็กๆ จะได้ฝึกใช้คำสั่งขึ้น ลง ซ้าย ขวา จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนการเดินทางโดยวางบัตรคำสั่งการเดินทางเพื่อหลบหลีกอุปสรรคจากจุดเริ่มต้นไปถึงเส้นชัยเพื่อให้ผู้เดินทางได้เดินตามลำดับคำสั่งได้ถูกต้อง

ภาพที่ 4

เกมโค้ดดิ้งแบบกระดาน

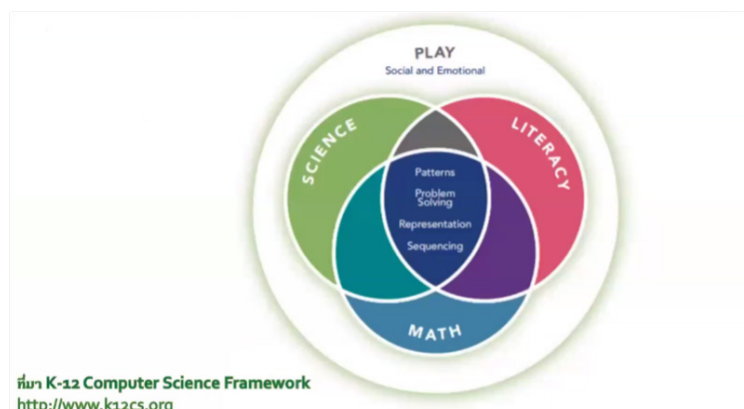

ที่มา : Lesson for Little ones. (2018)

แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่น ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา เพื่อนำไปสู่การคิดเชิงคำนวณ โดยเฉพาะทักษะการแก้ปัญหา และแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่ช่วยให้เด็กปฐมวัยเข้าใจเกี่ยวกับแบบรูป (Pattern) การแก้ปัญหา การใช้ตัวแทน การสื่อสาร รวมทั้งการเรียงลำดับเหตุการณ์ นอกจากนี้เด็กยังควรมีพื้นฐานเกี่ยวกับทิศทางและ การนับจำนวน (Metin, 2020) ซึ่งควรให้เด็กปฐมวัยมีประสบการณ์ด้วยลงมือปฏิบัติโดยเริ่มต้นจากสื่อและอุปกรณ์ที่จับต้องได้แบบไม่ใช่ไฟฟ้าหรือไม่ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (Unplug) เมื่อเด็กมีทักษะเพิ่มขึ้นก็สามารถเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้อุปกรณ์ดิจิทัลอย่างต่อเนื่องได้ต่อไป

ภาพที่ 5

พื้นฐานการเรียนรู้วิทยาการคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย

ครูปฐมวัยสามารถบูรณาการวิทยาการคำนวณด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านนิทานซึ่งธรรมชาติของเด็กปฐมวัยชื่นชอบการฟังนิทานและมีจินตนาการกับการฟังนิทานเป็นอย่างดี ครูควรพิจารณาเลือกใช้นิทานที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหา การใช้ตัวแทน การเรียงลำดับ และแบบรูป ส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณในแต่ละองค์ประกอบหรือหลายองค์ประกอบ และส่งเสริมการเขียนโค้ด โดยครูควรใช้คำถามกระตุ้นการคิดหรือฝึกทักษะของเด็กในระหว่างหรือหลังจากการอ่านนิทานแล้ว (เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว, 2565)

ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณนั้น ควรจัดพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ใช้ระบบสัญลักษณ์เพื่อจัดเก็บของเล่น ของใช้ เพิ่มเกมที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงคำนวณในมุมเกมการศึกษา การพัฒนาเด็กให้มีการคิดเชิงตรรกะ การคิดเชิงเหตุผล รู้ถึงสาเหตุของปัญหา และค้นหาวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนด้วยตนเองเพื่อพัฒนาพลังความคิดของเด็ก โดยไม่อ้างและช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหาเพราะคิดว่าปัญหานั้นๆ ซับซ้อนเกินไป เมื่อเด็กหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูและผู้ปกครองควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเองกับเด็ก ให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายและสร้างสรรค์ความคิดของตนเองได้ หากผู้ใหญ่ในส่วนร่วมในการเสนอความคิดเพื่อแก้ไขปัญหของเด็กๆ ก็จะเป็นสิ่งที่ดี แต่จะต้องไม่เป็นการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามทั้งหมด

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาการคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัยยังมีข้อควรระวังบางประการ คือ การเล่นเกมเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการจัดการเกี่ยวกับการเล่น การเล่นเกมเช่นนี้จะไม่มีความหมายใดกับเด็ก เมื่อเด็กเล่นเกมเกี่ยวกับวิทยาการคำนวณเสร็จแล้ว ครูควรพูดคุยกับเด็กว่าได้รับสิ่งใดจากการเล่นหรือในขณะที่ทำกิจกรรมนั้นเด็กคิดอย่างไร นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองไม่ควรเข้าไปช่วยเหลือเด็กขณะที่เล่นมากเกินไปเพราะว่าเด็กจะทำได้ แม้การเล่นในครั้งแรกๆ จะมีข้อผิดพลาดอยู่บ้างก็เป็นเรื่องธรรมดา หากผู้ใหญ่คอยบอกและช่วยเหลือเด็กทุกครั้ง เด็กจะไม่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ใดๆ ดังนั้นผู้ใหญ่ควรให้โอกาสเด็กได้พบกับความผิดพลาดและเติบโตขึ้นจากกระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเองจึงควรช่วยเหลือเด็กเมื่อจำเป็นเท่านั้น (Hong Ji-yeon & Shin Kap-cheon, 2562: 8) เมื่อเด็กปฐมวัยได้เริ่มเล่นเกมวิทยาการคำนวณทั้งการคิดเชิงคำนวณและการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ละเอียดละน้อยด้วยความสนุกสนานจะสามารถนำแนวคิดต่างๆ ที่เด็กได้รับไปปรับใช้ในการเรียนรู้วิทยาการคำนวณขั้นสูงขึ้นไปสู่การเรียนรู้หลักการพื้นฐานของการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ต่อไป

สรุป

วิทยาการคำนวณ (Computing science) เป็นกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ สิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเติบโตไปเป็นผู้สร้างเทคโนโลยีในอนาคตได้จำเป็นต้องได้รับประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาการคำนวณตั้งแต่ขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมวิทยาการคำนวณผ่านการเล่นอย่างมีความสุขและสนุกสนานซึ่งเด็กจะต้องมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการใช้ภาษาที่จำเป็นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณและการเขียนโค้ด 2) ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาการคำนวณง่ายๆ ได้ผ่านกิจวัตรประจำวันของเด็กที่เกิดขึ้นเป็นประจำ 3) ครูปฐมวัยสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยทำอาหาร เคลื่อนไหวตามแบบ เล่านิทานที่มีเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และองค์ประกอบของวิทยาการคำนวณ และการเล่นเกมกระดาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยเข้าใจการคิดเชิงคำนวณและการเขียนโค้ดโดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และ 4) เด็กปฐมวัยต้องเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเองพร้อมกับได้รับการกระตุ้นการคิดด้วยคำถามจากผู้ใหญ่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ดังนั้นวิทยาการคำนวณจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป แต่เป็นทักษะที่จำเป็นยิ่งของเด็กปฐมวัยรุ่นใหม่ที่จะต้องใช้เป็นทักษะเพื่อการทำงานในโลกดิจิทัลจากนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ สาขาคณิตศาสตร์ (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). *หลักสูตรอบรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ระดับอนุบาล*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กัลยา โสภณพนิช. (2564, 18 มกราคม). การประชุมทางไกล ชี้แจงการดำเนินโครงการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ และ Coding [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=X3Zmji4Khww&t=292s>.
- บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ วิทยาการคำนวณในชีวิตประจำวัน*. https://www.littlescientistshouse.com/theme_domar/custom/images/pages/download/files/childhood/exploration_card/calculation.pdf.
- มติชน. (2562, 18 กันยายน). *ไขข้อสงสัย Coding กับวิทยาการคำนวณ ตัวช่วยจัดระบบการคิดของเด็กไทยยุค 4.0*. https://www.matichon.co.th/advertorial/news_1675631.
- ยีน ภู่วรรณ. (2561, 24 มกราคม). *วิทยาการคำนวณคืออะไร*. <https://school.dek-d.com/blog/kidcoding/computational-science/>
- วัชรพัฒน์ ศรีคำเวียง. (2561, 18 ธันวาคม). *วิทยาการคำนวณ*. <https://www.scimath.org/lessonstechnology/item/8808-computing-science>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564, 14 ธันวาคม). *เด็กปฐมวัยกับการคิดเชิงคำนวณ*. Facebook. <https://www.facebook.com/watch/?v=397682952047805>.
- Coding Thailand. (2021). *วิทยาการคำนวณ Coding Thailand by Grit Connect*. <https://codingthailand.org/computer-science>.
- Hong Ji-yeon & Shin Kap-cheon. (2562). *Unplugged Coding สนุกกับวิทยาการคำนวณ* (พิริยาพร คำเจริญดี, ผู้แปล, พิมพ์ครั้งที่ 1). นานมีบุ๊คส์.
- Metin. S. (2020, August 18). Activities – based unplugged coding during the preschool period. *International Journal of Technology and Design Education*. 32, 149-165. <http://doi.org/10.1007/s10798-020-09616-8>.
- University of York. (n.d.) *What is computational thinking?* <https://online.york.ac.uk/what-is-computational-thinking/>
- Victoria, K. (2022, December 6). *What is computational thinking?* <https://teachyourkidscode.com/what-is-computational-thinking/>
- Wing, J. M. (2006). Computation Thinking. *Communication of AMC*, 49(3), 33-35.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ (บทความวิจัย)

วารสารได้กำหนดแนวทางการเขียนสำหรับตีพิมพ์ในวารสาร โดยผู้นิพนธ์สามารถจัดเรียงเนื้อหาตามรูปแบบ ดังตาราง โดยมีความยาวของบทความ ไม่เกิน 10 หน้า กระดาษ A4

ลำดับ	หัวข้อ	คำอธิบาย
1	ชื่อเรื่องบทความ ภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
2	ชื่อเรื่องบทความ ภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
3	ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. โดยใช้ Insert Footnote ตามจำนวนผู้นิพนธ์และใส่ E-mail:..... *Corresponding author เฉพาะผู้ประสานงาน หลักเท่านั้น
4	ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.
5	บทคัดย่อภาษาไทย ABSTRACT	คำว่า บทคัดย่อ จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. เนื้อหาบทคัดย่อ จัดกระจายชิด ขอบมีเนื้อหาไม่เกิน 350 คำ
6	คำสำคัญ / Keywords	คำว่า คำสำคัญ: จัดชิดซ้าย อย่างน้อย 3 – 5 คำ ระหว่างคำไม่มี เครื่องหมาย (,) โดยเว้นวรรค 2 เคาะในแต่ละคำ Keywords: ภาษาอังกฤษ แปลมาจากภาษาไทยโดยใส่เครื่องหมาย (,) ตัวอักษร ปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
7	บทนำ	คำว่า บทนำ จัดชิดซ้ายตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. เนื้อหา ตัวปกติ จัดกระจายชิดขอบ
8	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	คำว่า วัตถุประสงค์ของการวิจัย จัดชิดซ้ายตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. กล่าวเป็นข้อ ๆ ตัวอักษรปกติ
9	สมมุติฐาน (ถ้ามี)	คำว่า สมมุติฐาน จัดชิดซ้ายตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. กล่าวเป็นข้อ ๆ ตัวอักษรปกติ
10	การทบทวนวรรณกรรม	คำว่า การทบทวนวรรณกรรม จัดชิดซ้าย ตัวอักษรหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. โดยการทบทวนวรรณกรรมต้องม ีการอ้างอิงอย่างครบถ้วนรวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบ ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมด้วย

ลำดับ	หัวข้อ	คำอธิบาย
11	กรอบแนวคิดการวิจัย	คำว่า กรอบแนวคิดการวิจัย จัดชิดซ้าย ตัวอักษรหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
12	ระเบียบวิธีวิจัย	คำว่า กรอบแนวคิดการวิจัย จัดชิดซ้าย ตัวอักษรหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. มีรายละเอียดดังนี้ 1) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง 2) ขอบเขตการวิจัย 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล 5) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ตัวอักษรหนา
13	ผลการวิจัย	คำว่า กรอบแนวคิดการวิจัย จัดชิดซ้าย ตัวอักษรหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
14	อภิปรายผล	คำว่า อภิปรายผล จัดชิดซ้าย ตัวอักษรหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
15	องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย	คำว่า องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยจัดชิดซ้าย ตัวอักษรหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
16	ข้อเสนอแนะ	คำว่า ข้อเสนอแนะ จัดชิดซ้าย ตัวอักษรหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. มีรายละเอียดดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
17	เอกสารอ้างอิง	คำว่า เอกสารอ้างอิง จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ใช้รูปแบบ APA7TH

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ (บทความวิชาการ)

ลำดับ	หัวข้อ	คำอธิบาย
1	ชื่อเรื่องบทความ ภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
2	ชื่อเรื่องบทความ ภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
3	ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. โดยใช้ Insert Footnote ตามจำนวนผู้พิมพ์และใส่ E-mail:..... *Corresponding author เฉพาะผู้ประสานงาน หลักเท่านั้น
4	ชื่อผู้พิมพ์ภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.
5	บทคัดย่อภาษาไทย ABSTRACT	คำว่า บทคัดย่อ จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. เนื้อหาบทคัดย่อ จัดกระจายชิด ขอบมีเนื้อหาไม่เกิน 350 คำ
6	คำสำคัญ / Keywords	คำว่า คำสำคัญ : จัดชิดซ้าย อย่างน้อย 3 – 5 คำ ระหว่างคำไม่มี เครื่องหมาย (,) โดยเว้นวรรค 2 เคาะในแต่ละคำ Keywords : ภาษาอังกฤษ แปลมาจากภาษาไทยโดยใส่เครื่องหมาย (,) ตัวอักษร ปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
7	เนื้อหา	ตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. เนื้อหา ตัวปกติ จัดกระจายชิดขอบ
8	บทสรุป	คำว่า วัตถุประสงค์ของการวิจัย จัดชิดซ้ายตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. กล่าวเป็นข้อ ๆ ตัวอักษรปกติ
9	เอกสารอ้างอิง	คำว่า เอกสารอ้างอิง จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ใช้รูปแบบ APA7TH

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ (วิจารณ์หนังสือ)

ลำดับ	หัวข้อ	คำอธิบาย
1	ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
2	ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
3	ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. โดยใช้ Insert Footnote ตามจำนวนผู้พิมพ์และใส่ E-mail:..... *Corresponding author เฉพาะผู้ประสานงานหลักเท่านั้น
4	ชื่อผู้พิมพ์ภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวปกติใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.
5	เนื้อหา	ตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. เนื้อหา ตัวปกติ จัดกระจายชิดขอบ
6	บทสรุป	คำว่า วัตถุประสงค์ของการวิจัย จัดชิดซ้ายตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. กล่าวเป็นข้อ ๆ ตัวอักษรปกติ
7	เอกสารอ้างอิง	คำว่า เอกสารอ้างอิง จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนาใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ใช้รูปแบบ APA7TH

คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
41 ม.5 ถ.รักศักดิ์ชุม ต.ท่าช้าง
อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000
โทร. 086-445-7171,
039-319111 ต่อ 11200